

Алатау

Қоғамдық-саяси газет / Общественно-политическая газета

alatau_offset@mail.ru
alatau.aqparat

ЭН-ҒҰМЫР

АЛАТАУ, САҒЫНДЫҢ БА КЕНЕНІНДІ?

**ДҮЛДІЛ АҚЫН, БҰЛБҰЛ ӘНШІ, ЖЫРАУЛЫҚ,
САЛ-СЕРІЛІК ӨНЕРДІҢ ЖАҒЫРЫҒЫНДАЙ
БОЛҒАН КЕНЕН ӘЗІРБАЕВТЫҢ ТУҒАНЫНА
БИЫЛ 135 ЖЫЛ, ДҮНИЕДЕН ӨТКЕНІНЕ 43
ЖЫЛ БОЛЫПТЫ. КӨРЕГЕН ХАЛҚЫМЫЗ
ЗЫМЫРАН ЗАМАН ДЕУІ СОНДЫҚТАН
БОЛАР. ҰРПАҒЫНА ТЕЛЕГЕЙ ТЕҢІЗ МОЛ
МҰРА ҚАЛДЫРҒАН АҚЫННЫҢ ӨМІРІ
МЕН ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫ ЖАЙЛЫ
ҒЫЛЫМИ ЕҢБЕКТЕР ЖАЗЫЛЫП, ДЕРЕКТІ
ФИЛЬМДЕР ТҮСІРІЛІП, ӨНЕР, ӘДЕБИЕТ
ЗЕРТТЕУШІ ҒАЛЫМДАРЫМЫЗ ҰЛАҒАТТЫ
ПІКІРЛЕРІН АЙТЫП, АҚЫНДАРЫМЫЗ
ӨЛЕҢ-ЖЫРЛАРЫН АРНАП ЖАТҚАНЫ
ОСЫНЫҢ АЙҒАҒЫ БОЛСА КЕРЕК.**

руаны үкіметтің мойнына артып қоймай, көлік сұрап, жол шығынын талап етіп, сұғанақтық жасамай өз күшімізбен-ақ барайықшы. Құдайға шүкір астымызда көлігіміз бар ғой. Арақашықтық та алыс емес. Мына тұрған Петропавл, мына тұрған Павлодар. Жол теп-тегіс сайрап жатыр», – деген сөзі көңілге қонды. Сөйтіп, бірі ақ түсті, бірі көк түсті екі жеңіл машинамен жолға шықтық. «Бозшолаққа» өзіміз, «Көкшолаққа» әншілер мінді.

Көкшетауға қарай жолаушылап шыққан адамның көңілі көтеріңкі болатыны неліктен? Басқаларды қайдам, өз басым ерекше күй кешетінім рас. Жол бойы топ-топ өскен шыршалар шоғыры, желге ырғалған биші қайыңдар қолын бұлғап тұрған бойжеткендерді көзге елестеткендей әсерлі. Тақтайдай тегіс жолмен астыңдағы көлік те ерекше жылдамдықпен ызғитын тәрізді. Айнала көкшалғынға көмілген, кемері жоқ кербез кең дала. Ұршықтай айналады.

Жол демекші, осыдан 10-15 жыл бұрын осы жолдың сиқы қандай еді. Ойдым-ойдым шоқалақтар. Жарылып, асфальттары көтеріліп кеткен жолмен, атшаптырым жерге жетудің өзі бір қиямет еді. Тіпті ауыл, аудандарды былай қойғанда, ірі-ірі облыс орталықтарына баратын жолды келістіріп салуға «кеңес үкіметінің» қаржысы жетпейді дегенге кім сенеді? Көкшетау да, кезіндегі Целиноград та табысы ұшан теңіз, өте қуатты облыстар емес пе. Қыңыр сөйлегенді ұнататын бір құрдасым: «Мұны Мәскеу әдейі жасап отыр. Қазақтар бір-бірімен араласып кетпесін. Әрқайсысы өз бетімен, томаға-тұйық тіршілік етсін» – дейтін ішкі есебі бұл деуші еді. Қалай айтса да сол құрдастың сөзінде шым-шым болса да шындық бар-ау!

Несін айтасыз? Мыңдаған жылдарды артқа тастап, бабалар армандаған тәуелсіздік те келіп жетті. Мұның қандай бақыт екенін мың өліп, мың тірілген қазақ халқы жақсы біледі. Мынау тақтайдай төселген жол соның арқасы. Егемен ел атандық, өз еркіміз өзімізге тиді. Кесек сөйлейтін, тәкаппар мінезді елдермен тереземіз теңесті. Еліміздің көк байрағы сол елдердің төрінде де желбіреп тұр. Ендігі мәселе ғасырлап күткен осы тәуелсіздігімізді сақтап қалу, қадірін білу аса қажет десек артық айтқандық болмас. Әсіресе өскелең жастарымызға осы жағын терең ұғындырып, бойына сіңіре білу аса маңызды мәселе.

Өткенімізді ұмытпау, көне тарихымызды бүгінгімен жалғастыра білу, әсіресе өскелең ұрпақты осы тұрғыдан тәрбиелеу керектігін Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы үнемі айтып келеді. Айтып қана қоймай соның іс жүзіне асуына мол қаражат бөліп, үнемі бақылауында ұстап келгендігін жұрт жақсы біледі. Биылғы, 2019 жылды «Жастар жылы» деп жариялауының өзінде қаншама мән-мағына жатыр. Тұңғыш Президентіміз ұсынған «Рухани жаңғыру», «Жастар жылы» бағдарламасына орай осы жылы Кенен Әзірбаевтың мол мұрасын насихаттау, кейінгі ұрпақтың санасында қалдыру мақсатында бірқатар іс-шаралар жүзеге асырылды. Ақынның ұрпақтарының тікелей қатысуымен өткен бұл шараларға Мәдениет және спорт министрлігі үлкен түсіністікпен қарап, қолдау көрсеткендігін айта кеткен жөн.

2019 жылдың 13 наурызында Елордамыз Нұр-Сұлтан қаласындағы ҚР Ұлттық музейінде К. Әзірбаевтың өмірі мен шығармашылығына арналған көрменің тұсауы кесілді. Бұл көрмеге ақынның мұражайынан арнайы алдырылған 60-тан астам экспонаттар қойылды. Көрменің ашылуына бірқатар қоғам қайраткерлері, депутаттар, өнер саласында жүрген жастар қатысты. Атақты ғалым, мемлекет және қоғам қайраткері Мырзатай Жолдасбеков ақынның өмірінен сыр шертіп, көпшілік біле бермейтін кейбір жайға тоқталды. Артынан көрмеге келген көпшілік К. Әзірбаев туралы түсірілген «Алатаудың ақиығы» атты деректі фильмді көріп, тамашалады.

«Абай мен Жамбыл шәкірті, Мен бір қалған сарқытпын. Балуан Шолақ, Шашубай, Үлгісін алған бір қартпын. Көрмесем де Біржан, Әсетті, Олар салған әнді ұқтым. «Құлагерін» Ақанның, Қой бағып жүріп тауда ұқтым... Өтірік емес, шындығым,

Тал бойым тұнған тарихпын» деп жырлаған ақынның бұл сөзінде терең мән жатыр. Бүкіл өмір жолын өлеңмен өріп жазып кеткен ақынның қай туындысын алсаңыз да тұнып тұрған тарих екені даусыз. Халқы қайғырса қайғырып, халқы қуанса бірге қуанған Кененнің бұл сөзінде ешқандай жасандылық жоқ. Сол көргендерін өлең-жырға, әнге айналдырып халықтың өзіне қайтарып беріп отырды. Біз осының байыбына бара бермейміз-ау, сірә. Осы күні әр облыс, әрбір өлке өз топырағында туған атақты адамдарының, ақындарының мерейтойларын өздері ғана тойлап, дәріптеп жататын үрдіс қалыптасқан сияқты. Қазақтың өзен-көлдері, тау-тасы қандай ортақ болса, оның өнер адамдары да сондай болуға тиіс қой. Ендігі ұрпақтың санасына осы жағын көбірек айтып, бойына сіңіруді мақсат тұтқан пайдалы. Біздің де диттеген мақсатымыз осыған саяды. Құдайға шүкір, Кенен ақын көзі тірісінде де, одан кейін де мақтау-мадақтан, атақ-абыройдан кенде болған емес.

Сөйтіп, Елордада басталған осы іс-шара екі бағдарлама бойынша жүзеге асырылатын болып шешілді. Алғашқысы «Сарыарқаға саяхат» деп

аталды. Мұның мәнісі мынада. Сонау 1958 жылы қазақтың біртуар азаматы, атақты жазушы, академик Сәбит Мұқанов Кенен ақынды ертіп бүкіл қазақ сахарасын аралатып, талай тарихи жерлерге алып барғанын біреу білсе, біреу білмейді. Балқаштың балықшыларымен, Қарағанды – Қарсақпайдың көміршілерімен, Теміртаудың болат балқытушыларымен кездестіріп, іргелі жиындар өткізген. Біржан сал, Ақан сері, Үкілі Ыбырайдың туып-өскен жерлерін көрсетіп, қазақтың небір дүлдүлдерін өмірге әкелген Көкше жерін тамашалайды. Сапарының соңында Қызылжар өлкесін аралатып, өзінің туған жері Жаманшұбарға ат басын тірейді. Осы сапардан көңілі өсіп, үлкен шабытпен оралған ақын өзінің «Сарыарқаға саяхат» дейтін көлемді толғау өлеңін дүниеге әкелді.

«Сәбитпен сапар шектім Сарыарқаға, Тамаша талай тарих бар Арқаға. Айналып «Ит ішпестің Алакөлін», Атақты Қарағанды, Қарсақпайға. Ол жақтың тамаша екен, аспаны да, Тауы түгіл, көрінбейді тастары да. Қарыс қазы, қой құйрық, астау-астау, Турамай бүркітше асап қарттары да. Мені де кейбіреулер біледі екен, «Көкшолақ», «Бозторғайға» күледі екен.

Біреулер тірі десе, біреу жоқ деп, Өртүрлі әңгіме айтып жүреді екен» дейтін жыр жолдары сол кезде туындаған. Біз де сапарымызды осылай атауды жөн көрдік.

Кіші ұлым Мұхтардың: «Әке, бар ша-

НАЗАРБАЕВҚА «ҚҰРМЕТТІ СЕНАТОР» МӘРТЕБЕСІ БЕРІЛДІ

СЕНАТТЫҢ ЖАЛПЫ ОТЫРЫСЫНДА ЕЛБАСЫ НҰРСҰЛТАН ӘБШҰЛЫ НАЗАРБАЕВҚА «ҚҰРМЕТТІ СЕНАТОР» МӘРТЕБЕСІ БЕРІЛДІ.

«Қазақстан Республикасы Тұңғыш Президенті - Елбасының Қазақстан Республикасының демократиялық, зайырлы, құқықтық және әлеуметтік мемлекет ретінде конституциялық-құқықтық негіздерін қалыптастырудағы, сондай-ақ отандық парламентаризмнің қалыптасуы мен дамуындағы, Конституцияны, адам мен азаматтың құқықтары мен бостандықтарын қорғауды қамтамасыз етуге және қоғамды біріктіруге, ел дамуының стратегиялық бағытын айқындауға қосқан зор үлесін мойындай отырып, Парламент Сенаты қаулы етеді: Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президентіне «Құрметті сенатор» мәртебесі берілсін», - деді Талғат Мұсабаев.

Сондай-ақ, сенат төрайымы Дариға Назарбаева аталған мәртебеге қатысты «Біз бүгін тарихи шешім қабылдадық. «Құрметті сенатор» атағын беру Қазақстанның қалыптасуы мен дамуына, қазақстандық қоғамның бірігуіне қосқан зор еңбегі үшін әділ баға және құрмет болып табылады. Баршаңызға үлкен рахмет», - деген пікір білдірді.

ПРЕЗИДЕНТТІККЕ ҮМІТКЕРЛЕРДІҢ ТЕЛЕДЕБАТЫ АЯҚТАЛДЫ

«Хабар» арнасында Қазақстан президенттігіне үміткерлердің сайлау алдындағы пікірталасы болды. Оған Жамбыл Ахметбеков, Әміржан Қосанов, Амангелді Таспихов, Сәдібек Түгел, сонымен қатар Дания Еспаеваның өкілі ретінде Азат Перуашев, Төлеутай Рахымбековтің өкілі ретінде Әли Бектаев, Қасым-Жомарт Тоқаевтың өкілі ретінде Мәулен Әшімбаев қатысты.

Пікірталас үш раундтан тұрды. Бірінші раундта үміткерлер – «Қазақстанның экономикалық даму басымдықтары» жайлы сөз қозғады. Алғашқы раунд екі турдан тұрды.

Бірінші турда әрбір қатысушы өзінің сайлау алдындағы бағдарламасын таныстырса, екінші турда қатысушылар оппоненттеріне екі сұрақ қойып, өздері де екі сұраққа жауап берді.

Екінші раундтың тақырыбы – «Қазақстанның әлеуметтік жаңғыруы».

Екінші раундтың бірінші турында қатысушылар берілген тақырып бойынша сөз сөйлеп, екінші турында жүргізушілер барлық қатысушыларға бір-бір сұрақтан қойып шықты.

Үшінші раундтың тақырыбы – «Сайлаушыларға арнау».

Үшінші қорытынды раундта қатысушылар тікелей сайлаушыларға арнап сөз сөйледі.

Ерлан Игісінов пен Қымбат Досжан сынды танымал тележүргізушілер жүргізген пікірталас «Қазмедиа орталығы» медиакешенінде өтті.

«РУХАНИ ҚАЗЫНА - 2019» ФЕСТИВАЛІ ӨЗ МӘРЕСІНЕ ЖЕТТІ

Мәдениет және спорт министрлігі Мәдениет және өнер саласы ұйымдары мен қызметкерлерінің «Рухани қазына» фестивалінің аясында ұйымдастырылған республикалық «Рухани қазына-2019» байқауының жеңімпаздарын марапаттады.

Аталған фестиваль Мәдениет және өнер қызметкерлері күні кәсіби мерекесі қарсаңында өткізіліп отыр.

Мәдениет саласының 300-ге жуық қызметкерлерінің басын қосқан аталмыш шара барысында еліміздің 14 өңірінен 250-ге жуық өтінім қаралған.

«Бұған дейін әр ауылдағы кітапханалар мен музейлерде басталған байқау бірнеше кезеңнен өтіп, қорытынды межеге жақындады.

Бұл фестивальдің мақсаты – үздік қызметкерлер мен орталықтарды саралау ғана емес, өзара тәжірибе алмасып, жаңа сапаға көтерілу үшін бірлесе жұмыстануға мүмкіндік сыйлау» деп атап өтті ұйымдастырушылар.

Нәтижесінде мемлекеттік музейлер (облыстық, аудандық (қалалық) маңызы бар), мемлекеттік кітапханалар (облыстық, аудандық (қалалық), ауылдық маңызы бар), мемлекеттік мәдени ойын-сауық ұйымдары (облыстық, аудандық (қалалық) маңызы бар) арасында 9 номинация бойынша анықталған үздіктерге арнайы марапаттар табысталды.

«Рухани қазына – 2019» республикалық фестивалінде облыстық кітапхананың намысын арқалаған кітапхана қызметкерлерінің қоржыны бос қайтқан жоқ. Атап айтар болсақ: С.Сейфуллин атындағы Алматы облыстық әмбебап кітапханасының директоры Тоқабаева Ғалия Сламбайқызы «Мәдениет саласының үздігі» төсбелгісімен, Текелі қалалық кітапханасының қызметкері Байдолданова Еркежан Құсманқызы «Кітапхана ісінің шебері» төсбелгісімен марапатталды.

Сонымен қатар, «Оқырмандарға қызмет көрсету бөлімінің» кітапханашысы Сүлейменова Шолпан Маратқызы «Болашақта кітапхана – жастар үлесінде» номинациясымен, Мәдениет министрі А.Мұхамедұлының арнайы алғыс хатымен және аталмыш фестиваль аясында өткен «Кітапхана – білім және шығармашылық орталығы» тақырыбында семинарға қатысып, сертификатқа ие болды.

М. ҚУАНДЫҚ,
С. Сейфуллин атындағы Алматы облыстық әмбебап кітапханасының баспасөз хатшысы.

«МЕНИ ҚАЗАҚСТАНЫМ: СТУДЕНТТІК КӨКТЕМ – 2019» БАЙҚАУЫ ӨТУДЕ

Жастар жылы аясында «Мені Қазақстаным: студенттік көктем – 2019» атты облыстық студент жастар фестивалі өтуде. Байқауға облыстың 20 өңірінен 500-ге жуық білімгер қатысты.

Жүйріктер жарысы жастардың қоғамдағы белсенділігін және мәдени әлеуетін арттыру, ұлтжанды тұлға болып қалыптасуына ықпал ету, көшбасшылық қабілеттерін дамыту, шығармашылық шеберлігін шыңдау, дарынды студенттерге қолдау көрсету мақсатында ұйымдастырылды. Фестивальдің ресми ашылу салтанаты Б. Римова атындағы драма театрыда өтті. Студенттерді Алматы облысы жастар саясаты мәселелері басқармасының басшысы Жомарт Қаратас пен І. Жансүгіров атындағы жетісу мемлекеттік университетінің ректоры Қуат Баймырзаев арнайы құттықтады.

Екі күнге созылатын байқауда білімгерлер төрт бағыт бойынша, яғни «Отаным – Атамекенім!» патриоттық әндер байқауы, «Ұшқыр ойлы Жетісулық жастар» атты пікір-сайыс турнирі, «Жайдарлы жастар» Жайдарман ойындары, «Спорт – өмір көркі» тақырыбындағы шағын футбол ойындарында өз бақтарын сынайтын болады.

Алматы облысы жастар саясаты мәселелері басқармасының басшысы Жомарт Қаратас та өз кезегінде құттықтауын айтып, ақ тілегін білдірді. «Елбасы Жастар жылының салтанатты ашылу рәсімінде жастарға жол ашатын тың бастамалар мен нақты

бағыт-бағдарларды, межелерді бекітіп берген болатын. Осы негізде облысымызда жастарды қолдау мақсатында ауқымды жобалар мен жүйелі жұмыстар жүзеге асырылуда. Бұл бастамалардың барлығы тек жастардың игілігі үшін! Соның бір дәлелі – бүгінгі «Студенттік көктем – 2019» фестивалі. Бұл – жастардың қабілеттерін арттыратын, шығармашылығын дамытуға мүмкіндік беретін, кіл мықтылардың үздігін анықтайтын байқау. Бүгінгі жүйріктер жарысында жалпыұлттық және жаһандық міндеттерді жүзеге асыруға қабілетті, шығармашылық ойлау әлеуеті жоғары, алдына биік мақсаттар қоя білетін жастардың көш бастайтынына сенімдімін. Құрметті Жастар, өзге мемлекеттермен тереземізді теңестіру үшін терең ойлы, еңбекқор, сындарлы, төзімді, ұтқыр және жаңашылдыққа ұмтылған ұлттың жаңа бейнесін қалыптастыруымыз қажет. Рас, келешегіміздің келбеті, болашағымыздың баянды болуы тікелей сіздерге байланысты», – деді құттықтауында.

Айта кетейік, байқауды дәстүрлі түрде өткізу көзделіп отыр. Кіл мықтылардың үздігін анықтайтын байқау жастарды серпілтіп, таланттылар толқынында болуға септігін тигізери анық.

Айдана АРСАЛАН.

БОЛЕЕ 30 ЗАЯВОК ПРИНЯТО В КОНКУРСЫ

В пресс – конференции приняли участие исполняющий обязанности директора Палаты предпринимателей Алматинской области Асет Шаяхметов, председатель Совета директоров ТОО «DolceGroup» с брендом «DolcePharm» Елена Ли и генеральный директор ТОО «Alugal» Анар Кокенова.

В настоящее время более 30 компаний области выразили заинтересованность в участии.

«Премия «Алтын сапа» присуждается ежегодно на конкурсной основе за достижение организацией значительных результатов в области качества продукции или услуг, обеспечения их безопасности, а также за внедрение организацией высокоэффективных методов управления качеством. Победителем вручается денежное вознаграждение в размере 1 млн тенге.

«В прошлом году по республике на премию президента претендовали 182 компаний, в итоге 9 компаний стали победителями. Из них две компании из Алматинской области. Это – ТОО «ALUGAL», которое выпускает алюминиевые профили и компания ТОО «Рыбпром», которое занимается производством рыбной продукции», – отметил Асет Шаяхметов.

В настоящее время в Региональную палату предпринимателей поступило пять заявок от предприятий на участие в конкурсе «Алтын сапа».

Участниками конкурса «Лучший товар Казахстана» могут быть предприниматели, которые осуществляют производство промышленных, продовольственных товаров и продукции производственно – технического назначения, а также имеют положительные результаты по обеспечению стабильно высокого уровня качества продукции. Конкурс проводится по трем номинациям: «Лучшие товары производственного назначения», «Лучшие товары для населения», «Лучшие продовольственные товары». В каждой номинации определяются по три победителя.

«Дипломанты конкурса получают право в течение четырех лет использовать эмблему конкурса в рекламных целях. В прошлом году на региональном этапе конкурса приняли участие более 50 компаний – отечественных товаропроизводителей. По итогам республиканского конкурса – выставки «Лучший товар Казахстана» 9 казахстанских компаний стали лауреатами премии, 3 из которых являются предприятиями Жетысу», – рассказал Асет Шаяхметов.

Среди прошлогодних победителей – ТОО «DOLCE» (фар-

КАК СООБЩАЕТ ПРЕСС-СЛУЖБА АЛМАТИНСКОЙ ОБЛАСТНОЙ ПАЛАТЫ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЕЙ, В ТАЛДЫКОРГАНЕ НА ПЛОЩАДКЕ РЕГИОНАЛЬНОЙ СЛУЖБЕ КОММУНИКАЦИЙ СОСТОЯЛАСЬ ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИЯ, ПОСВЯЩЕННАЯ ПРЕМИИ ПРЕЗИДЕНТА «АЛТЫН САПА» И КОНКУРСУ-ВЫСТАВКЕ «ЛУЧШИЙ ТОВАР КАЗАХСТАНА».

мацевтика), ТОО «Шин Лайн» (производство мороженого, полуфабрикатов) и ТОО «DanoneBerkut» (молочная продукция).

В настоящее время для участия в конкурсе – выставке принято более 30 заявок от субъектов предпринимательства.

По словам Асета Шаяхметова, оба конкурса проводятся с целью популяризации качества казахстанской продукции. На конкурсе «Лучший товар Казахстана» компания предоставляет один определенный продукт, то в конкурсе «Алтын Сапа» оценивается бизнес – процессы и система менеджмента компаний.

«С каждым годом растет популярность и значимость конкурсов в деятельности предприятий. Мы это можем также заметить по поступившим заявкам, число которых увеличивается год за годом. Участие и победа в конкурсе определя-

ет качество, конкурентоспособность и эффективный менеджмент компании. Каждый конкурс для компаний – возможность показать деятельность, преимущества и технологии производства. С другой стороны, это отличная возможность получить независимую оценку проделанной работы, усвоить нюансы и исправить недостатки» – подчеркнул Асет Шаяхметов.

Далее об опыте участия в конкурсах и успехах рассказали руководители компаний – победителей – Елена Ли, председатель Совета директоров ТОО «DolceGroup» с брендом «DolcePharm» и Анар Кокенова, генеральный директор ТОО «Alugal».

«Основным достижением нашей компании стало получение звания лауреата республиканского конкурса – выставки «Лучший товар Казахстана» в 2018 году. Это высокая мотивация для нас руководителей и для всех сотрудников предприятия. Участие в этом конкурсе дало подтверждение, что мы выпускаем качественную продукцию. Вместе с тем, награда – повышение статуса и имиджа компании. В перспективе получение премии президента «Алтын сапа» и выход на международные рынки со знаком качества», – сказала предприниматель Елена Ли.

Компания «Alugal» основана в 2002 году. По словам главы предприятия Анары Кокеновой, за годы работы объем вложенных инвестиций составил 10 млн долларов. Сегодня ТОО «Alugal» ежегодно выпускает 5000 тонн алюминиевых профилей, 3000 тонн окрашенных алюминиевых профилей и 6000 тонн алюминиевых слитков.

«В 2018 году мы решили участвовать в региональном конкурсе – выставке «Лучший товар Казахстана» и заняли первое место. Победа в конкурсе дала нам стимул идти дальше и участвовать в премии «Алтын сапа». И здесь нам удалось добиться высоких результатов. Благодаря премии президента «Алтын сапа» мы начали строить новый завод, недавно наладили сотрудничество с немецкими партнерами и планируем увеличить производство. Клиенты стали выбирать нас за то, что мы являемся победителями премии «Алтын сапа». Поэтому благодарим за организацию таких конкурсов качества Правительство и НПП РК «Атамекен», – подчеркнула генеральный директор Анар Кокенова.

Региональный этап конкурса «Лучший товар Казахстана» запланирован на конец июня, где экспертная комиссия выберет 9 победителей в разных номинациях, которые пройдут на республику.

Ш. БАТЫРХАНОВ

ЛИТЕРАТУРНЫЙ ВЕЧЕР

По решению жюри Республиканской акции «Одна страна – одна книга» в 2019 г. главными книгами года для всеобщего чтения в Казахстане признаны произведения народного писателя Казахстана Абиша Кекильбаева «Конец легенды» и поэзия народного писателя Казахской ССР Абдильды Тажибаева.

Абиш Кекильбаев – казахстанский общественный и политический деятель, Герой Труда Казахстана, народный писатель Казахстана, лауреат Государственной премии, филолог, Академик Академии социальных наук, Почётный профессор Казахского национального университета имени аль-Фараби и Евразийского национального университета имени Л. Н. Гумилёва.

Писатель, историк, этнограф, драматург, переводчик, государственный деятель — перечислять таланты Абиша Кекильбаева можно долго.

Творчеству писателя был посвящен литературный вечер «Предание глубоких времен», который проходил в библиотеке КГУ «Городская библиотека акимата города Текели» филиала №2. В начале мероприятия библиотекарь Калиновская Л.Ю. сделала обзор книги «Конец легенды». В основу сюжета романа «Конец легенды» положена фабула, заимствованная из восточной притчи. Перед нами, собственно, история последних месяцев жизни легендарного Тамерлана, прозванного в народе «железным» за его не знающую пределов жестокость. В ходе мероприятия читатели были ознакомлены и с другими произведениями писателя. Герои произведений А. Кекильбаева – люди разных поколений. Это и старики, прошедшие войну, и молодежь, начинающая свой жизненный путь, показанные в сложных человеческих взаимоотношениях, в которых заложена глубокая связь дней нынешних и дней минувших.

А присутствующая на вечере ветеран библиотечного дела Джаламбетова Н.М. рассказала о жизни творческом пути выдающегося писателя. Абиш Кекильбаев внес огромный вклад в духовное развитие казахского народа. Произведения А. Кекильбаева пополнили сокровищницу не только казахской, но и мировой литературы. И как сказал Касым-Жомарт Токаев: «Его произведения созвучны принципам программы «Рухани жаңғыру» и статье Елбасы Н.Назарбаева «Семь граней Великой степи». Абиш Кекильбаев – гуманист и патриот своего народа».

Ш. ХАМИТОВ.

ОСОБЕННОСТИ ЭКСПЕРТНОЙ СТРОИТЕЛЬНО-ТОВАРОВЕДЧЕСКОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ

Процесс обнаружения истины по каждому конкретному преступлению состоит в сборе фактов, их анализе, логическом осмыслении, оценке, что в конечном итоге дает возможность делать выводы по делу в целом. Всесторонняя оценка фактов, доказательств по делу - невозможна без широкого и активного использования допустимых законом методов, средств и знаний, которые выработало человечество к настоящему времени. Особую роль в процессе оценки доказательств играет применение правоохранительными и судебными органами института специальных знаний. Основной и наиболее квалифицированной формой использования специальных знаний является назначение и производство судебной экспертизы.

В настоящее время в Республике Казахстан в процессе формирования рыночных отношений хозяйствования существует настоятельная потребность в оценке стоимости объектов, основанной на современных методологических подходах. В связи с этим возрастает роль судебно-товароведческих экспертиз, направленных на получение доказательств в уголовном и гражданском судопроизводстве.

Одним из видов судебно-товароведческой экспертизы является строительно-товароведческое исследование. Данная экспертиза включает исследование строительных материалов, изделий, конструкций, зданий и сооружений промышленного, гражданского и административного назначения. Основным и наиболее часто встречающимся вопросом, который ставится на разрешение строительно-товароведческой экспертизы, назначаемой правоохранительными органами и судами при рассмотрении уголовных дел и гражданских дел по имущественным спорам, является определение рыночной стоимости объектов недвижимости. Рыночная стоимость – наивысшая цена в денежном выражении, за которую может быть продано имущество на конкурентном и открытом рынке при соблюдении всех условий честной продажи, т.е. когда покупатель и продавец имеют полную информацию и действуют сознательно и благоразумно, а на предложенную цену не влияют побочные стимулы.

Недвижимость в жилищной сфере – это недвижимое имущество с установленными правами владения, пользования и распоряжения в границах имущества, включающее земельные участки и прочно связанные с ними жилые дома с жилыми и нежилыми помещениями, хозяйственные приусадебные постройки, зеленые насаждения в многоэтажном циклом развития, жилые дома, квартиры, иные жилые помещения в жилых домах и другие строениях, при-

годные для постоянного и временного проживания, сооружения и элементы инфраструктуры жилищной сферы.

Жилье, будучи одним из видов недвижимости, имеет свои специфические характеристики, которые в совокупности определяют его комфортность и полезность для владельца или арендатора. Эти же характеристики определяют и рыночную стоимость жилья. Можно выделить несколько параметров, которые характеризуют строение жилой дом: год постройки, материал строения, месторасположение индивидуального жилого дома, благоустройство микрорайона. Любое жилое здание в первую очередь характеризуется годом постройки, так как от этого зависит продолжительность проживания в нем, целесообразность осуществления реконструкции, проведение капитального и текущего ремонта. Другой существенной характеристикой индивидуальных жилых домов является материал, из которого выполнены стены. Жилые дома бывают кирпичные, блочные, панельные, монолитные, деревянные (рубленные, щитовые), смешанные и другие. Для многих географических мест серьезное значение имеет толщина и наружное покрытие стен. Материал этажных перекрытий (дерево, металл, железобетон и прочее) оказывает влияние на долговечность всего строения. Крыша любого дома наиболее подвержена атмосферным воздействиям, и от ее материала и состояния зависит долговечность комфортного проживания. Общая оценка состояния жилого дома – новостройка, после капитального ремонта, после текущего ремонта, ветхий, аварийный, - в значительной мере определяет рыночную цену недвижимости.

Одной из основных характеристик также является физический износ недвижимости. В зависимости от условий эксплуатации различают несколько основных видов физического износа: нормальный или нормативный физический износ, индивидуальный физический износ, функциональный (моральный износ), внешний или экономический износ.

При проведении исследования собираются и анализируются все вышеперечисленные факторы, влияющие на рыночную стоимость каждого вида недвижимости, для объективного и обоснованного формулирования вывода о рыночной стоимости недвижимости.

Гульнар Еркасымовна АМЕРСАНОВА,
Главный эксперт Института судебных экспертиз (ИСЭ) по Алматинской области.

31 МАМЫР – САЯСИ ҚУҒЫН-СҮРГІН ҚҰРБАНДАРЫН ЕСКЕ АЛУ КҮНІ

БҮГІН – ХХ ҒАСЫРДЫҢ БАСЫНДА ТАЛАЙДЫ САРСАҢҒА САЛЫП, ҚАСІРЕТ ШЕКТІРГЕН КҮН. ҚР ПРЕЗИДЕНТІНІҢ 1997 ЖЫЛҒЫ 5 СӘУІРДЕГІ №3443 ЖАРЛЫҒЫНА СӘЙКЕС 31 МАМЫР ЖЫЛ САЙЫН САЯСИ ҚУҒЫН-СҮРГІН ҚҰРБАНДАРЫН ЕСКЕ АЛУ КҮНІ РЕТІНДЕ АТАЛЫП КЕЛЕДІ. ҰЛТ МҮДДЕСІ ҰЛТ ЗИЯЛЫЛАРЫНЫҢ ДЕҢГЕЙІНЕ ҚАРАЙ ҚОРҒАЛМАҚ. АЛ ӨРҚАШАНДА ҰЛТ МҮДДЕСІН ӨЗ МҮДДЕЛЕРІНЕН БИІК ҚОЙҒАН ЗИЯЛЫЛАРЫМЫЗ СТАЛИНДІК САЯСИ ҚУҒЫН-СҮРГІН ҚҰРЫҒЫНА ЖАППАЙ ІЛІКТІ. СОНДЫҚТАН БҰЛ ДАТА ЕЛІМІЗ ҮШІН ЕЛЕУЛІ ӘРІ АЙРЫҚША МАҒЫНАҒА ИЕ.

қасіретті кезеңдердің бірі. 1920 жылдардың соңында және 1932 – 1933 жылдар аралығында қасақана ұйымдастырылған жасанды зауалдан, әсіресе қазақ халқы қатты зардап шекті. Сол кездерде Қазақстанда ғана емес Ресей, Украина, Беларусь жерлерін қамтыған алапат ашаршылық 7 млн адамның өмірін жалмады (Жоғарыда аталған дәйектер күн өткен сайын өзгеруде. Бұл тарихтың ақтаңдақ беттері әлі де ашылып, толығып жатқанын көрсетеді).
Және отандық тарихтың ең қайғылы, қасіретті беттерінің бірі – әйел-аналар ер адамдармен бірдей дәрежеде қудаланып, ату жазасына кесіліп, түрмеге жабылғаны. Сондай-ақ, оларға «Отанын сатқандардың отбасы

ОТАН ТАРИХЫНДАҒЫ ҚАСІРЕТТІ КЕЗЕҢ

Алашорда» атты кітабында: «1930 және 1932 жылдардағы бұрынғы Алаш қозғалысына белсенді түрде қатысқан қазақ зиялыларының басымы көпшілігі саяси сот процестері шығарған үкімге байланысты әртүрлі ұзақ мерзімдерге концлагерлерге айдалды, атылды, жер аударылды. Одан аман қалғандарына «халық жауы», «шетелдер пайдасына қызмет еткен шпион» деген жалған айыптар тағылып, 1937 – 1938 жылдардағы үлкен террорда жаппай атылып, айдалды» – деген қорытынды жасаған еді.
Кеңестік билік жергілікті тұрғындардың ұлттық ерекшеліктері мен мүдделерін қорғаушыларға, ұлттық автономия құру идеясын қолдаушыларға «тап жаулары», «ұлтшылдар», «жат пікірдегілер», «әлеуметтік қауіпті элементтер» деген жала жауып, халықтың да оларға деген теріс көзқарастарын қалыптастыруға жағдай жасады. Халықтың қамын жеген ұлт қайраткерлерінен сес-

кенген тоталитарлық билік өкілдері тығырықтан шығар жолды іздеді.
1925 жылы қыркүйекте Қазақстанға басшылық қызметке Ф.Голощекиннің келуі елде орын алып отырған жағдайды одан бетер ушықтырды. Ол Қазақстанды кеңестік өзгерістерден тыс қалған деп санап, онда «Кіші Қазан» төңкерісін жүргізу саясатын ұстанды. Оның жүргізген саясаты ұлт зиялыларын жаппай қуғындауға ұласты. Голощекин өзіне қарсы шыққандарды қызметтерінен алып, республикадан қуды, олардың көзін жоюды қолға алды. Саяси қуғын-сүргін Қазақстанда 1928 жылдың ортасынан Алаш қозғалысы қатысқан қайраткерлерді тұтқындаудан басталып, оларға «буржуазияшыл-ұлтшыл» деген айып тағылды.
Жалпы, тарихи деректерге қарағанда, Қазақстанда 103 мыңнан астам адам қуғын-сүргінге ұшырады, 25 мыңнан астамы ату жазасына кесілді. 1921 – 1954 жылдары аралығында КСРО-да

«контрреволюциялық» немесе «антисоветтік» деген жаламен 3 миллион 777 мың адам сотталса, олардың 642 мыңы ату жазасына кесілген екен.
Айта кетерлігі, дәл осы күні

Қазақстанда ашарлықта қаза тапқандарды да еске алу күні ретінде аталып өтіледі. Себебі Кеңес одағы аумағындағы 1932 – 1933 жылдары болған ашаршылық – адамзат тарихындағы ең

мүшелері» деген жалған айып тағылып, 8-25 жыл аралығында еңбекпен түзету лагерлерінде «жалаларын» өтеді.

ТҮЙІН:
Ресейге көгендеулі болған замандарда отаршыл саясат ерлік пен елдікті тамырынан қиюға бар күшін салды. Неше түрлі айла-тәсілдерді қолданып, адамгершілікті аттап өткен қитұрқы саясатын жүргізді. Ең сұмдығы халықты қолдан аштан аштан қырып, зиялы қауым, әйел-бала, қарт демеі қуғын-сүргінге ұшыратып, қоғамның табиғи дамуына тосқауыл жасады. Саяси қуғын-сүргін зобалаңында халқымыз жасығанымен, өз қасиетінен ажырамады. Оның себебі, ата-бабаның ұрпағына қалдырып кеткен рухани азығының молдығынан деп білеміз. Баласына ең алдымен адамгершілік үйреткен аталарымыз бен әжелеріміздің рухы талай адамды қиын-қыстау кезеңдерден аман алып шықты. Талай жандар қырғыннан аман қалған ұрпағына ерлік пен елдіктің үлгісін көрсетіп, өмірден өтті.
Сондықтан көрнекті қоғам қайраткерлерінің жазаланғаны, халқымыздың ашаршылық нәубетінен ажал құшқаны, ұлттық мүддені көздеген көзі ашық, көкірегі ояу зиялылардан түгелдей дерлік айырылғаны – тарихтың қызыл сиямен жазылған парақтары. Бірақ еліміз жүздеген мың жазықсыз жандардың және репрессияға ұшырап, қуғындалып келген басқа этностардың мекеніне айналып, сұрапыл зұлматты басынан кешкендерді сұмдық жұттан, адамдарды қынадай қырған ашаршылықтан құтқарды. Сөзіміздің тобықтай түйіні, тәуелсіздікке жету жолында қандай қиын-қыстау күндерден, ауыр зобалаңнан, соғыс салған жарадан өткенімізді ұрпақ құлағына сіңіру – басты парызымыз болмақ.

Шынар ЖЕҢІСҚЫЗЫ.

ҚАДІР ТҮНІ

Он сегіз мың Ғаламды Жаратушы бір Алла. Өзіңе ой мен санаңды Қаратушы бір Алла. Жол көрсетіп бұл күнде Құрбан болған Мұхаммед. Сахаба мен Мүминге Иман болған Мұхаммед.

Орын алып санамнан Туған айым Мұхаммед. Сенің туған анаңнан Айналайын Мұхаммед. Қызылды-жасыл дүниеге Қызықпаған Мұхаммед. Тежеу салып санама Құрықтаған Мұхаммед.

Бар байлығын таратып Жомарт болған Мұхаммед. Елді аузына қаратып Кең-мәрт болған Мұхаммед. Жанын жараласа да Жауын кешкен Мұхаммед. Өзін қараласа да Дауын шешкен Мұхаммед. Бар мұсылман баласын Сүйіп өткен Мұхаммед. Құран сөзін Алланың Жеткізген бізге Мұхаммед. Оқытып әр тармағын Септескен бізге Мұхаммед. Ажал жылжып жеткенде Сабыр қылған Мұхаммед. Мұсылмандық жолында Нағыз құрбан Мұхаммед. Көтеріп ақ ту желкенін Тойлап өткен Мұхаммед. Үмметінің ертеңін Ойлап кеткен Мұхаммед.

О, Жаратқан құдірет, Адасып жүрген пенденді Иман жолға түсіріп, Махаббатын оятып, Күнәсін өзің кешіріп, Алламыздың елшісі Мұхаммедке ғашық ет!

ІШТЕ ПІКІР ӨЛГЕНШЕ ●

Ұлы бабамыз Қоғыл Сарғалдақұлы ардақты әулие, болыс, сардар, аяусыз қырған қалмақтан елінің кегін қайтарған, шапқыншылықта жауды тойтарған, «жеңісіміз бірлікте» деп, үш жүзге ой салған. Ол елі, жері, Отаны үшін Алла деп сыйынып, Алашы үшін қан төгіп, ел-жұртын тәуелсіздікке жеткізуге үлес қосты.

Сол бабамыздың кесенесі Еркін ауылынан бір шақырымдай қашықтықта, аэропортқа жетпей тұр. Қазақстанның түкпір-түкпірінен бабамызға зиярат етіп келіп жатқандар өте көп. Бірақ, бабамыздың кесенесінің кірпіштеріне біраз зардап келіпті. Төбесін қалпына келтіріп, соған қол үшін беріп, мал өтпейтіндей қоршау жасап, ағаш егіп, жанына қоржын там салып, дәрет алатын бір жай қойса болар еді.

ӨЗ ҰЛЫН, ӨЗ ЕРЛЕРІН ЕСКЕРМЕСЕ...

Уа, адамдар! Сендерге ұлық, берекелі ай келіп жетті. Бұл айда мың айдан артық Қадір түні бар. Алла осы айда ораза тұтуды парыз етті, ал түндерде намаз оқуды ерікті етті.

Бұл ай – сабырлық айы. Сабырдың сыйы – жәннат. Осы айда бір-бірімізге жанашырлық танытып, бір-бірімізден кешірім сұрап, сауап іздейік, ағайын. Ораза айында кәсіпкерлер, қалталы азаматтар, құзырлы мекемелер, әкімдер әулие бабамыздың басына қоршау салып, зиярат етіп келетін кісілерге көмектесе дейміз. Өлі разы болмай, тірі байымайды. Ораза кезінде сауап жасайық!

Оразхан НҰҒМАНОВ.

Бұрында екі рет үйленген, бұрынғы полицей, Б.Т. Әлиев үшінші рет Жамбыл облысы Шу ауданының азаматшасы, К.Ж. Чекаевамен 2013 жылдан бастап азаматтық некеде тұрған. Араларында 2015 жылы туған бір бала бар. Алматы облысы Іле ауданы Боралдай кенті Жайнақ ш/а, Жерұйық көшесі, 12-үй мекенжайында ғұмыр кешкен ерлі-зайыптылардың отбасылық өмірлерін, зерделей зерттеген сот процесінде жауап берген куәгерлердің сөзіне қарасаң, марқұм болған жұбайы жаман адам болмаған сияқты. Ал, жұбайын азаптап өлтірген бұрынғы полицейдің сот алдындағы жауаптарына қарап отырсаң, әйеліне кектеніп алғаны сондай, бауыр еті баласының көзінше азаптағаны жаныңды түршіктіреді. Оқиға, 2018 жылдың 18 тамызында болған. Сотталушының айтуынша, жұбайы өз үйінде спирттік ішімдік ішкен соң, Б. Әлиев екеуінің арасында жанжал орын алып, ұрыс барысында К. Чекаеваны ұрып-соққан. Келесі күні, яғни 19 тамызда К. Чекаева аталған мекенжайда ішімдік ішуін жалғастырған.

2018 жылдың 19-нан 20-на қараған түні Чекаева мен Әлиевтың арасында тағы жанжал орын алып, Б.Т. Әлиев өзінің 2015 жылы туған үш жасар қызы Ардақтың көзінше (қатысуымен) жұбайы Чекаеваға қол жұмсап, ұрып-соғып, белбеуімен денесінің әртүрлі бөліктеріне бірнеше рет соққы жасаған. Содан кейін, есі кіріп қалған кішкентай қызы Ардақ Әлиеваның көз алдында ерекше қатыгездік көрсете отырып, жұбайына қатысты өзінің құқыққа қарсы әрекеттерін тоқтатпай, жәбірленушіге дене жарақаттарын салғанымен қоймай, жұбайын тұншықтырып өлтіреді. Марқұм тұншығып өлгенге дейін ауыр жарақат алған, жәбірленушіге жедел жәрдем де шақырмаған. «19 тамыз 2018 жылы үйде болдым, үй шаруасымен айналыстым. Қызыма түсі ас дайындап, оны тамақтандыра отырып, жұбайымен сөйлесуге шешім қабылдадым. Алайда ол қатты ауырып, оның барлық уақытта жүрегі айныды. Содан кейін жұбайының өтініші бойынша дүкеннен бір бөтелке арақ сатып алып, оған екі стақан ішімдік ішкіздім. Одан кейін сағат 17-ге жуық досым К. Исагуловпен хабарласып, қоғамдық моншаға бардым да, сағат 21-ге дейін сол жерде болдым. Үйге келсем жұбайым, спирттік ішімдікті ішуді тоқтатпапты, ол тағы да арақ құйып беруімді сұрады. Содан кейін оған жеңілрек болатын шығар деп ойлап, тағы да екі стақан арақ құйып бердім. Ішімдік ішкеннен кейін ол одан ары нашарлады, оның жүрегі айнып, ол барлық үйді былғады. Мен ас бөлмесіне қызымның төсегін салып, оның жанында ұйықтадым. Ал әйелім зал бөлмесіндегі еденге жатты. Түнгі сағат 3 шамасында қызым оятып, дәретханаға сұранды. Қызымды әжетханаға апарып келіп, қайтадан ұйықтауға жатқыздым. Содан кейін зал бөлмеге барып, жұбайымның қал-жағдайын білу үшін оята бастадым. Алайда, ол ешқандай тіршілік белгісін бермегеннен кейін жүрегіне массаж жасап, жасанды түрде демалта бастадым, ол ешқандай әрекет етпеді», – дейді сотта берген жауабында.

Ауыр соққы алып жатқан жәбірленушіге жәрдемдесіп, жедел жәрдем шақырудың орнына, қайта-қайта арақ ішкізіп, зорлық-зомбылық көрсеткен сотталушының бұл сөзін жауаптан жалтару емей немене? Өліп жатқан жұбайына бірінші полицияны шақырмай, үлкен ағасына қоңырау шалып, келуін сұрайды. Осыдан кейін ағасы екеуі жедел медициналық жәрдем мен полиция қызметкерлерін шақыра бастайды. Тура уақытын білмейді, келген дәрігерлер Чекаеваның өлімін анықтайды. Сол күні таңертең, яғни 2018 жылы 20 тамызда сағат 11-лер шамасында полиция қызметкерлері келіп, оқиға орны мен Чекаеваның денесін тексеріп, марқұмның денесін мәйітханаға алып кетеді. Б.Т. Әлиевті аудандық полиция бөліміне алып барады. Сол жерде ол полиция қызметкерлерінен жұбайының өлімі тыныс алу жолдарының механикалық қылқынудан болғанын біледі.

Сотталушы Б.Т. Әлиев, бұрын органда жұмыс жасаған. Бірақ не үшін, қалай жұмыстан шыққанын біз білмейміз.

Қылмыстық істі тергеген Іле аудандық ішкі істер бөлімінің полиция тергеушісі Абылай Ахметовке хабарласып оқиғаның мән-жайын білдік.

«20 тамыз 2018 жылы кезекші бөлімге хабар түсті. Күндізгі уақытта. Біздің топ барып көргенде әйелдің үсті «көкала қойдай», таяқ жегені көрініп тұрды. Сосын адам өлімі деп тергеу басталды. Мен Әлиевтан күдікті ретінде жауап алдым. Оның айтуы бойынша 17 тамыз күн арақ ішуді қой деп едім қоймады, содан бір-екі рет ұрғаным деді. Мен сараптама тағайындап, нәтижесінде қылқындырып өлтірді деген жауап алдым. Адвокаттарына бердім. Олар келіспейміз деп өздерінің жекеменшік сараптама жасайтын адамдарын алып келді. Оның нәтижесі әйел құсығына қақалып тұншығып өлді делінген. Олар тіпті оқиға болған жерге бармаған да, қалай болса солай жаза берген. Сонымен олар қайта сарап-

ЖҰБАЙЫН ӨЛТІРГЕН ЭКС-ПОЛИЦЕЙ

АДАМ БАЛАСЫ НЕГЕ ТАСБҮЙРЕКТЕНІП БАРАДЫ. БІР-БІРІНЕ ДЕГЕН МЕЙІРІМДІЛІК, СҮЙІСПЕНШІЛІК, ҚАЙРЫМДЫЛЫҚ, АЯУШЫЛЫҚ СЕЗІМДЕРДЕН ЖҰРДАЙ БОЛҒАНЫ СОНДАЙ, АДАМ ӨЛТИРУ, МАЛ БАУЫЗДАҒАННАН ОҢАЙ БОЛДЫ. ҚЫМСЫНБАЙ АДАМ ҚАНЫН МОЙНЫНА ЖҮКТЕГЕНДЕР, ҚЫЛМЫСТЫҢ ІЗІН ЖАСЫРУ ҮШІН ТҮРЛІ АЙЛА-ШАРАЛАРҒА БАРЫП, ТЕРГЕУДІ ДЕ, СОТТЫ ДА АРБАП, «БІР ОҚПЕН ЕКІ ҚОЯНДЫ АТЫП» АЛҒЫСЫ КЕЛЕДІ. МҰНЫ, БҰРЫН ҚҰҚЫҚ ҚОРҒАУ ОРГАНДАРЫНДА ҚЫЗМЕТ ЖАСАҒАН, «ОПЕР ГРУППА-ДА» 13 ЖЫЛ ПОЛИЦИЯ ҚЫЗМЕТКЕРІ БОЛҒАН ҚЫЛМЫСКЕРДІҢ ҚЫЛМЫСТЫҚ ІЗІНЕН АҒҒАРУҒА БОЛАДЫ. МҰНДАЙ ТҰЖЫРЫМҒА, МАРҚҰМНЫҢ ӘКЕСІ ЖҰМАХАН ЧЕКАЕВТЫҢ РЕДАКЦИЯҒА СОТ ҮКІМІН АЛЫП КЕЛІП, БАСЫНА ТҮСКЕН ҚАЙҒЫ-ҚАСІРЕТІМЕН БӨЛІСКЕННЕН КЕЙІН КЕЛДІК.

тама жасауды сұрады. Мен одан бас тарттым. Сөйтіп олар менің үстімнен сотқа шағымданды. Сот талапкердің өтінішін қанағаттандырып қайта сараптамаға тағайындатты. Оның жауабын 4 ай күттік. Олар бірінші сараптаманы растап, К. Чекаева қылқындырып өлтірілген деген қорытынды берді. Денесінде жарақаттар көп, оң жақ қабырғалары сынған деп жазып берген. Мен сараптама нәтижесімен таныстырдым. Олар тағы келіспейміз деп шықты. Талдықорғанға мемлекеттік сараптамаға жіберіңіздер деді. Мен тағы бас тарттым. Олар тағы сотқа шағымданды. Бұл жолы сот олардың талабын қанағаттандырмай қойды. Істі сотқа жолдадым, сот 15 жылға бас бостандығынан айыру жазасын берді».

Сот процесінде, сотталушы Б.Т. Әлиевтің айтуынша, жұбайы үнемі ішімдік ішіп, үйге де, балаға да, қарамаған. Сөйте тұра өзі, жәбірленіп жатқан адамға «ішімдік сұрады» деп арақ әкеп береді. Мұны қалай түсінуге болады? Сотта жауап берген куәгерлердің жауаптарына құлақ түрсек, К.Чекаева сондайлық бір араққұмар болмаған.

Сотта жауап алынған куәгер К.Т. Исагулов сотқа дейінгі тергеу барысында берген айғақтарын растап, сондай-ақ сотталушы Б.Әлиев пен жәбірленуші К. Чекаеваны жақсы жағынан сипаттайды. 2018 жылдың 17 тамызы күні Әлиевпен болғанын түсіндірді. Аталған күні, түске таман Әлиевке оның жұбайы қоңырау шалып, қызының ауырып қалғанын хабарлады. Содан кейін олар дереу Әлиевтың үйіне барып, баласы Әлиеваны дәрігерге қаратып, оларды үйге апарғанын айтады. Бұдан кейін, 2018 жылдың 18 тамызында жеке шаруалары бойынша Әлиевпен бірге болып, сол күні кешкісін ол Әлиевтың үйіне кіріп, Чекаеваның мас күйінде болғанын байқаған, алайда оның бетінде де, денесінде

де ұрып-соғу іздерін байқамаған. 2018 жылдың 19 тамызында күні бойы үйінде болды, сол күні кешке Б. Әлиев қоңырау шалып, олар моншаға баруға келіскен. Сағат 17-лер шамасында Әлиевты үйінен алып, моншаға барып, сағат 20-ға дейін бірге болдық. Кейін ол Әлиевты үйіне алып келгенде, оған қақпаны Чекаева ашқан, алайда ол үйге кірмеген. Келесі күні, яғни 2018 жылғы 20 тамызда Әлиевтан Чекаеваның өлімі туралы хабарды естіген.

Куәгер К.С. Исагулова да сотталушы Б.Әлиев пен жәбірленуші К. Чекаеваны жақсы қырынан бағалайды. 2018 жылдың 19 тамызында К. Чекаеваның оның ұялы телефонына бірнеше рет қоңырау шалғанын түсіндірді. Содан кейін ол оған қайтадан қоңырау шалып, 18 тамыз да аздап ішімдік ішкенін, сол үшін Әлиевтың оны ұрғанын айттады. Сондай-ақ, өңгіме барысында Чекаева оны үйден алып кетуін сұраған, ол оны тыныштандырып, оған келуге мүмкіндігі жоқ екенін айтқан.

Куәгер Л.А. Кудагелдиева жәбірленушінің бірге туған сіңлісі Баян Чекаеваның айғақтарын толық көлемде растап, істің мән-жайларына сәйкес түсініктемелер беріп, марқұм Камшат Чекаеваның қайтыс болу қарсаңында оған бейнеқоңырау шалып, оның өзін бір түрлі ұстағанын және оның бетінде ұрып-соғудың іздерін байқағанын айтады. Сотқа дейінгі тергеу-тексеру барысында және сотта жәбірленуші Жамбылхан Чекаев, (Жұмахан Чекаевтың туған інісі), сондай-ақ куәгерлер Л. Кудагелдиева, Б. Чекаева, К. Исагуловалар, Алиев пен Чекаеваның шын мәнінде жас баламен тұрғанын және оның қайтыс болу қарсаңында К. Чекаева ұялы телефон арқылы қоңырау шалып, күйеуі Б. Әлиевтың тарапынан құқыққа қарсы әрекеттерге ұшырағаны туралы бірнеше рет хабарлаған. Аталған куәлердің

айғақтарымен анықталғанындай, К. Чекаева оқиға қарсаңында аталған адамдарға қоңырау шалып, көмек сұраған. Баласының алдында болып жатқан әрекеттер, оған қатысты қатыгез қарым-қатынас туралы айтқан. Анасы қайтыс болғаннан кейін, әкесі Б. Әлиевтің ағасын шақырғаны туралы қызы А. Әлиеваның түсіндірмесінде толығымен расталады.

Амбулаториялық сот-психиатриялық сараптаманың №20-08-13/1516 қорытындысынан жас бала Ардақ Әлиеваның патологиялық қиялға бейімділігі анықталмағаны, табиғи жас ерекшелігіне ие болуы байқалады. Баламен жұмыс істеген педагог-психолог А. Нусипбекова жауабынан жас баламен 4 рет сұхбат жүргізгені және туыстары тарапынан бейнеге жазылған жазбаларға сүйенеді. Жасөспірімнің айтуынша ата-аналарының, яғни Б. Әлиев пен К. Чекаева арасында жиі ұрыс-керіс пен төбелес болатынын, солардың соңғысында әкесі анасын ұрып-соғып және қылқындыру жолымен өлтіргені белгілі болған.

Оқиғаның ең сорақы тұсы «Қызыңыз қайтыс болды» деп хабарлаған құдалар мән-жайды ашып айтпады. «Қайта-қайта қоңырау шалдық, жауап бермей қойды. Сөйтсек бұлар қылмыстың ізін жасыру үшін қам-қарқет жасап жүріпті. Ойыма күдік ұялап, қаладағы туған інім Жамбылханға хабарладым. «Құдалар телефон көтермейді» – дедім. Ол, қызымның қайтыс болғанын біліп, мәйітханаға келгенде Әлиевтің ағасын көреді. Ол: «Несіне өуре болдыңдар, өзіміз-ақ жерлейтін едік қой» – депті. Өзегімізді өртеп тұрғаны мәйітханадағы сарапшы Берік Жаңбыршиевке, бұрын сараптамашы болып қызмет істеген Қасымхан деген азамат келіп «Қазір саған бір мәйітті әкеледі. Сен құсығына тұншығып өлді» деп қорытынды жазып бере сал» – деп, ақша ұсынбақшы болыпты» – дейді, марқұмның әкесі Жұмахан Чекаев. Мәйітті көрген сараптама жасаушы Б. Жаңбыршиев «Менің басым он емес» деп қызымды тұншықтырып өлтірілгенін және дене жарақаттарының бәрін жазып беріпті. Бұл туралы біз де мәйітті сараптаған Б.Жаңбыршиевке хабарластық, ол: «Ай-тарымды сотта айттым», – деді. Қызының зорлық-зомбылықпен өлгеніне және көрден қазып алып өздері сараптама жасатқан құдаларының мәйітті қорлағанына күйінеді. Өздері жүргенін әл-Фараби атындағы ҚазҰУ «Сараптау және бағалау» ғылыми-практикалық орталығы сарапшыларының К. Чекаеваның эксгумирленген мәйітіне қайта сот-медициналық сараптама жасады. К.Чекаеваның мәйітін қосымша зертханалық зерттеулердің нәтижесі бойынша механикалық қылқындыру түрінде өлтірілгені дәлелденген деген қорытынды берген.

Дүйсенбі - Понедельник, 3 маусым

ҚАЗАҚСТАН

22.00, 02.35 «П@УТИНА»
00.30 Ночной кинотеатр «ТРУ-ФЕЛЬНЫЙ ПЕС»
01.35 «Мужское / женское»

КТК

07.05, 04.00 «КТК қоржыны»
07.30 Т/х «Қайсар жесір»
08.30 Т/х «Тағдыр қосқан асыл жар»
09.30 «Юрмала»
10.30 Х/ф «Бумажные цветы»
12.30 Х/ф «Позднее счастье»
14.30 Х/ф «Не плачь по мне Аргентина»
16.40, 02.25 Т/х «Өгей ана»
18.00, 01.20 Т/х «Сүйікті Дениз2»
19.30 Кешкі жаңалықтар
20.00 «Астарлы ақиқат»
21.00 Вечерние новости
21.40 «Лесник»
23.45 Х/ф «Королева бандитов»
03.20 «Әйел қырық шырақты»
04.35-05.00 «Мерекелік концерт»

ЖЕТІСУ

07.05 Өн әлемі
07.30 «Таңжарық»
09.00 Апта (қаз)
09.50 Өн әлемі
10.00 Апта (рус)
10.50 Спорт тайм
11.15 Полиция қызметі
11.45 Мультфильм
12.00 Зерде
12.50 Өн сырқайық
13.50 Д/ф «Бабалар мұрасы»
14.25 К/ф «Көксерек»
16.00 Д/ф «Казахстан Страна 100+»
16.45 Ем болсын
17.00 Жаңалықтар
17.20 Новости
17.35 Д/ф «М.Төлебаев»
18.00 Шашу
19.00 Әкім сағаты Тікелей эфир
20.00 Бай қуатты болайық
20.30 Жаңалықтар
21.00 Туржорық
21.30 Новости
22.00 Телесериал «Ақ күң»
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости

31 КАНАЛ

05.50, 06.00, 11.30 Т/с «Жігіттер»
05.58 ӨНҰРАН
06.30, 14.30 «Лунтик»
07.00, 20.00 Информбюро
08.00 13рай он
10.00 «Әзілдер жинағы»
12.30, 21.00Т/с «Жарығым - ай»
15.00 М/с «Аладдин»
15.30 М/с «Маша и медведь»
16.00 Т/с «Воронины»
17.50 Т/с «Полицейский с рублевки»
23.00 Чернобыль
01.00, 04.30 Алдараспан, Нысана, Шаншар әзілдері
01.30 «Келіндер бәйгесі»
02.20 «Ризамын»
03.30 «Әзіл студио»

7 КАНАЛ

06.00 «Қыздар арасында»
06.50 «Қуырдақ»
07.10 «Гу-гулет»
07.70, 20.00, 03.00 Т/х «Элиф»
09.10 М/ф «Астробой»
11.00 М/ф «Астерикс. Земля богов»
12.50 «Жаңа Келін»
15.00, 03.45 «Өз ойым»
16.40 «В поисках мамы»
18.45 «Айнаонлайн»
19.00 «Әкесінің баласы»
21.00 Лотерея 777
21.05 «Город особого назначения»
23.10 Сериал «СПЕЦОТРЯД «КОБРА 11»
00.10 Х/ф «Мамы»
02.20 «Гадалка»
05.00 «Жеңіп көр»

Считать недействительными утерянные карточки допуска на автотранспортные средства (междурядные перевозки грузов) ИП «Ушурбакиев Р.У.»
1. Прицеп 47 DTA 05
2. Прицеп Sommer 92 ENA 05

Сейсенбі - Вторник, 4 маусым

ҚАЗАҚСТАН

06.05 Концерт
06.35 «Элвин мен Алақоржындар»
07.00 «TANSHOLPAN»
09.00AQPAPAT
10.00 Т/х «Абысындар»
10.40, 19.00 Т/х«Қайран күндер»
11.40, 17.15, 02.40 «Quzyq екен...»
12.35, 04.15«JAN JYLYY»
13.00, 17.00, 20.00, 01.40 AQPAPAT
13.10, 20.40 Т/х «Қызыл алма»
14.10, 21.40 Т/х «Гүлпері»
16.00 «SHANYRAQ»
18.05«KONYL TOLQYNY»
23.35,03.25«TUNGI STUDIO»
00.25 «Сәлем, Қазақстан!»
02.15 Т/х «Достар»

ХАБАР

06.00 «Тамаша»
07.00,10.00М/с «Тобот»
07.30, 08.10, 09.10 «Таңғы хабар»

08.00, 12.00 Жаңалықтар
09.00, 13.00 Новости
10.30, 19.30Т/х «Келінжан»
11.10, 22.30 Т/с «На крыльях любви»
12.10 «Біздің назарда»
12.30 «Журналисттік зерттеу»
13.10 Т/с «Дыши со мной»
15.00 «Давайте говорить»
15.45, 21.40 Т/х «Фашық жүрек»
16.35 «Өмір жолы. Шәмші Қалдаяқов»
17.10«Ұлы дала өркениеті»
18.00 «Народный контроль»
18.15, 00.50«Ережесіз әңгіме»
19.00 Т/х «Бақытыма сенемін»
20.00, 00.20 Қорытынды жаңалықтар
20.35«Online»
21.00 Итоги дня
23.20 «Большая неделя»
01.40 «Әсем әуен»

АСТАНА

06.00, 20.00, 03.00 Жаңалықтар
06.30, 20.30, 03.30 Новости «20:30»
07.00 Аружанмен бой жазу жаттығулары
07.10Разминка с Аружан
07.20, 21.00 Т/х «Таңдауым сен»
08.20 Мультфильм
10.00 Т/с «Акватория»
11.00, 22.00 Т/х «Абысындар»
12.30 «БауыржанFest 2018»
14.00Күндізгіжаңалықтар
14.20 «Moneytime»
14.40 «ТенгеманияNEXT»
15.00 «Тракторшының махаббаты»
16.00 «Артур и война двух миров»
18.00 Т/х «Қыз ғұмыры»
19.00 «№309 түрік телехикаясы»
23.30 «Бір туған»
00.30 Т/х «Қара нан»
02.30 «Өн мен әзіл»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Той базар»
06.40, 04.10«Той заказ»
07.10, 18.00 «Басты жаңалықтар»
08.00 «Доброе утро»
11.00Т/с «Захват»
12.00 «Қалаулым»
15.00 Т/с «Мама Лора»
16.55 «Пусть говорят»
18.45, 03.10 «Кеш қалмайық»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»
20.45,23.00Т/с «Братаны-2»
22.00, 02.25«П@УТИНА»
00.30 «Трюфельный пес»
01.35 «Мужское/ Женское»

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар
07.30 Т/х «Қайсар жесір»
08.30 Т/х «Тағдырқосқанасыл жар»
09.50 Новости
10.30Т/с «Лесник»
12.40, 23.45 Х/ф «Королева бандитов»
14.30 Х/ф «Не плачь по мне Аргентина»
16.40, 02.25 Т/с «Аталар сөзі»
17.30 Мерекелік концерт
18.00, 01.20 Т/с «Сүйікті Дениз2»
19.30 Кешкі жаңалықтар
20.00 «Астарлы ақиқат»
21.00 Вечерние новости
21.40 Т/с «Лесник»
03.00 «Әйел қырық шырақты»
03.45 «КТК» қоржынынан
04.35-05.00 Мерекелік концерт

ЖЕТІСУ

07.05 Өн әлемі.
07.30 «Таңжарық»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 Ем болсын
10.20 Net.laik
10.30 Бай қуатты болайық
11.00 Телесериал «Ақ күң»
12.00 Шашу
13.00 Туржорық
13.20 Д/ф «Столица Великой степи»
14.15 К/ф «Батыр Баян»
15.35 Концерт «Жетісу - киелі өлкем»
16.45 Ем болсын
17.00 Жаңалықтар
17.20 Новости
17.35 Д/ф «Бикен апай»
18.00 Шашу
19.00 Тұжырым
19.30 «Оқырман» әдеби клубы
20.15 Net.laik
20.30 Жаңалықтар
21.00 Тарих парақтары
21.30 Новости
22.00 Телесериал «Ақ күң»
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости

31 КАНАЛ

05.50, 06.00, 11.30 Т/с «Жігіттер»
05.58 Өнұран
06.30, 14.30 «Лунтик»
07.00, 20.00 «Информбюро»
08.00, 17.50 «Полицейский с рублевки»
10.15 «Әзілдер жинағы»
12.30, 21.00 Т/с «Жарығым-ай»
15.00 М/с «Аладдин»
15.30 М/с «Маша и Медведь»
16.00 Т/с «Воронины»
23.00 «Чернобыль»
01.00, 04.30 Алдараспан. Нысана. Шаншар әзілдері
01.30«Келіндер бәйгесі»
02.20 Ризамын
03.30 Әзіл студио

7 КАНАЛ

06.00,12.50 «Жаңа келін»
07.50, 20.00, 03.00 Т/х «Элиф»
09.00, 21.05 Т/с «Город особого назначения»
11.10, 00.10 «Смеяться разрешается»
15.00 Ток-шоу «Өз ойым»
16.40 Т/с «Хирургия.Территория любви»
17.45, 23.10 Т/с «Спецотряд кобра 11»
18.45 «Айнаонлайн»
19.00 «Әкесінің баласы»
21.00 «Лотерея777»
02.20«Гадалка»
03.45 «Өз ойым»
05.00 «Жеңіп көр»

Сәрсенбі - Среда, 5 маусым

ҚАЗАҚСТАН

06.05 Концерт
06.35 М/ф «Элвин мен алақоржындар»
07.00 «TANSHOLPAN»
09.00, 13.00, 17.00, 20.00, 00.40 AQPAPAT
10.00 Т/с «Абысындар»
10.40, 19.00 Т/х «Қайран күндер»
11.40, 17.15, 02.40 «Quzyq екен...»
12.30, 04.05 «Келбет»
13.10, 20.40 Т/х «Қызыл алма»
14.10, 21.40 Т/х «Гүлпері»
16.00 «SHANYRAQ»
18.05 «KONIL TOLQYNY»
23.35, 03.25 «TUNGI STUDIO»
00.25 «Сәлем, Қазақстан!»
02.15 Т/х «Достар»

ХАБАР

06.00 «Тамаша»
07.00, 10.00 М/с «Тобот»
07.30, 08.10, 09.10 «Таңғы хабар»

08.00, 12.00 Жаңалықтар
09.00, 13.00 Новости
10.30, 19.30 Т/х «Келінжан»
11.10, 22.30 Т/с «На крыльях любви»
12.10 «Важно знать»
12.35 «Бабалар ізімен»
13.10 Т/с «Дыши со мной»
15.00 «Давайте говорить!»
16.00, 21.40 Т/х «Фашық жүрек»
16.45 «Тағдыр тартысы»
17.25, 01.10 «Өмір жолы»
18.00 «Біздің назарда»
18.45, 01.20 «Ережесіз әңгіме»
19.00 Т/х «Бақытыма сенемін»
20.00, 23.50 «Қорытынды жаңалықтар»
20.35 «Online»
21.00 «Итоги дня»
23.20 Религия Сегодня
01.40 Әсем әуен

АСТАНА

06.00, 20.00, 03.00 Жаңалықтар
06.30, 20.30, 03.30 Новости «20:30»
07.00 Аружанмен бой жазу жаттығулары
07.10 Разминка с Аружан
07.20, 21.00 «Таңдауым сен»
08.20 М/ф «Маша и медведь»
10.00 Т/с Акватория
11.00, 22.00 Т/х «Абысындар»
12.30 «Шаншар»
14.00 Күндізгі жаңалықтар
14.20 «Moneytime»
14.40 «ТенгеманияNEXT»
15.00 Т/х «Тракторшының махаббаты»
16.00 М/ф «Звериный отряд»
18.00 Т/х «Қыз ғұмыры»
19.00 Т/х «№309»
23.30 Бір туған
00.30 Т/х «Қара нан»
02.30 «Өн мен әзіл»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Той базар»
06.40, 04.10 «Той заказ»
07.10, 18.00 Басты жаңалықтар
08.00 «Доброе утро»
11.00 Сериал «Захват»
12.00 «Қалаулым»
15.00 Т/с «Мама Лора»
16.55 «Пусть говорят»
18.45, 03.10 Пендеміз ғой
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»
20.45, 23.00 Сериал «Братаны-2»
22.00, 02.25 «П@УТИНА»
00.30 «Трюфельный пес»
01.35 «Мужское / женское»

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар
07.30 Т/х «Қайсар жесір»
08.30 Т/х «Тағдыр қосқан асыл жар»
09.50 «Новости»
10.30, 21.40 «Лесник»
12.40, 23.45 Х/ф «Королева бандитов»
14.30 Х/ф «Не плачь по мне Аргентина»
16.40, 02.25 Т/х «Аталар сөзі»
17.30 Мерекелік концерт
18.00, 01.20 Т/х «Сүйікті Дениз-2»
19.30 Кешкі жаңалықтар
20.00 «Астарлы ақиқат»
21.00 Вечерние новости
03.00 «Әйел қырық шырақты»
03.45 «КТК» ҚОРЖЫНЫНАН ойын-сауық
04.35-05.00 Мерекелік концерт

ЖЕТІСУ

07.05 Өн әлемі.
07.30 «Таңжарық»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 Ем болсын
10.20 Net.laik
10.30 Тұжырым
11.00 Телесериал «Ақ күң»
12.00 Шашу
13.00 «Оқырман» әдеби клубы
13.50 Тарих парақтары
14.10 К/ф «Аманат»
16.20 Д/ф «Өлеңмен өрілген өмір»
16.45 Ем болсын
17.00 Жаңалықтар
17.20 Новости
17.35 Д/ф «Қ.Жаппасбаев»
18.00 Шашу
19.00 Ұлт пен рух
19.30 Құтты қонақ
20.30 Жаңалықтар
21.00 Арнайы репортаж
21.30 Новости
22.00 Телесериал «Ақ күң»
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости

31 КАНАЛ

05.50, 06.00, 11.30 Т/с «Жігіттер»
05.58 ҚР ӨНҰРАНЫ
06.30,14.30 «Лунтик»
07.00, 20.00 Информбюро
08.00, 18.00 «Полицейский с рублевки»
10.15 «Әзілдер жинағы»
12.30, 21.00 Т/с «Жарығым-ай»
15.00 М/с «Аладдин»
15.30 М/с«Маша и медведь»
16.00 Т/с «Воронины»
18.30 Т/с «ЧЕРНОБЫЛЬ»
01.00, 04.30 «Алдараспан ,Нысана,Шаншар әзілдері»
01.30 «Келіндер бәйгесі»
02.20 «Ризамын»
03.30 «Әзіл студио»

7 КАНАЛ

06.00, 12.50 «Жаңа келін»
07.50, 20.00, 03.00 Т/х «Элиф»
09.00 Т/с «ГОРОД ОСОБОГО НАЗНАЧЕНИЯ»
11.10, 00.30 «Смеяться разрешается»
15.00, 03.45 «Өз ойым»
16.00 «Хирургия. Территория любви»
17.45, 23.20 «Спецотряд Кобра 11»
18.45 «Айнаонлайн»
19.00 Лотерея 6/49
19.00 «Әкесінің баласы»
21.00 Лотерея 777
21.05 Т/с «Фарца»
02.20 «Гадалка»
05.00 «Жеңіп көр»

БЖЗК ЗЕЙНЕТАҚЫ ҚОРЫ ПЕНСИОННЫЙ ФОНД

АҚПАРАТТЫҚ ХАБАРЛАМА

ЗЕЙНЕТАҚЫ ТӨЛЕМДЕРІНЕН ҰСТАЛҒАН ЖЕКЕ ТАБЫС

САЛЫҒЫН ҚАЙТАРУ ТУРАЛЫ

Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорынан (бұдан әрі – БЖЗҚ, Қор) берілетін зейнетақы төлемдеріне жеке табыс салығы (ЖТС) салынады.

Егер зейнетақы төлемдерін алушы 2018 жылдың 1 қаңтарына дейін:

– Ұлы Отан соғысына қатысушы және оған теңестірілген адам;

– Ұлы Отан соғысы жылдарында тылдағы қажырлы еңбегі мен мінсіз әскери қызметі үшін бұрынғы Кеңестер Одағының ордендері және медальдарымен марапатталған адам;

– 1941 жылғы 22 маусым – 1945 жылғы 9 мамыр аралығында кемінде алты ай жұмыс істеген (қызмет өткерген) және Ұлы Отан соғысы жылдарында тылдағы қажырлы еңбегі мен мінсіз әскери қызметі үшін бұрынғы Кеңестер Одағының ордендері және медальдарымен марапатталмаған адам;

– I, II немесе III топтағы мүгедек;

– мүгедек бала;

– мүгедек бала он сегіз жасқа толғанға дейін әрбір осындай мүгедек бала үшін – оның ата-анасының, қорғаншыларының, қамқоршыларының бірі;

– «бала кезінен мүгедек» деген сөзбен мүгедек деп танылған адамның өмір бойына әрбір осындай адам үшін – оның ата-анасының, қорғаншыларының, қамқоршыларының бірі;

– асырап алынған бала он сегіз жасқа толғанға дейін әрбір осындай адам үшін – бала асырап алушылардың бірі бол-

са, Қазақстан Республикасының «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» (бұдан әрі – Салық кодексі) Кодексінің ережелеріне сәйкес Қордан берілетін зейнетақы төлемдері түріндегі табыстарына, оның ішінде жерлеуге байланысты біржолғы төлемдерге Салық кодексінде белгіленген шекте жеке табыс салығы салынбады.

2018 жылдың 1 қаңтарынан бастап Салық кодексінің 2017 жылғы 25 желтоқсандағы №121-VI редакциясына сәйкес жоғарыда аталған адамдар мен қосымша санаттағы адамдардың (жетім балаларды және ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларды асырап алған ата-аналардың бірі) табыстарына, Қордан берілетін зейнетақы төлемдеріне және жерлеуге байланысты біржолғы төлемдерге салық шегерімдері мен табысты түзету қолданылмады. Сәйкесінше Қор төлемдеріне 10 пайыз мөлшерінде жеке табыс салығы салынды.

Аталған санаттағы зейнетақы төлемдерін алушылардың мүдделерін қорғау мақсатында БЖЗҚ жеке табыс салығы бойынша жеңілдіктерді қайтару үшін Салық кодексіне түзету енгізу туралы бастама көтерді. Бұл бастамаға мемлекеттік органдар (Қаржы министрлігінің Мемлекеттік кірістер комитеті, Ұлттық экономика министрлігі, Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігі) және

депутаттық корпус қолдау көрсетті және ол «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне бизнес-органы дамуы және сауда қызметін реттеу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының 2019 жылғы 2 сәуірдегі №241-VI Заңы аясында бекітілді. Бұл Заңның нормалары 2018 жылдың 1 қаңтарынан бастап орын алатын қатынастарға таратылады. Осыған байланысты табысты түзету немесе салық шегерімін қолдануға және 2018 жылдың 1 қаңтарынан бері ұсталынып келген жеке табыс салығының өтелуіне құқығы бар зейнетақы төлемдерін алушыларға ұсталынып келген жеке табыс салықтары қайтарылады.

2018 жылдың 1 қаңтарынан бері ұсталынып келген жеке табыс салығын қайтару үшін БЖЗҚ-ға мына құжаттарды ұсыну қажет:

• табысты түзету немесе салық шегерімін (оның ішінде жерлеуге байланысты біржолғы төлемдер) қолдану туралы өтініш;

• табысты түзету немесе салық шегерімін қолдануды растайтын

құжаттардың көшірмелері.

Ұсталынған жеке табыс салығын қайтару жөніндегі өтініштің үлгісін www.enpf.kz сайтынан жүктеп алуға болады.

Ұсталынған жеке табыс салығының өтелуіне қатысты құқық зейнетақы төлемдері, оның ішінде жерлеуге байланысты біржолғы төлемдер жүзеге асырылған күннен бастап 5 жыл бойы сақталады.

Айта кетелік, бұл құқық табыстардың басқа түрлері бойынша салық заңнамасында бөрсетілген шекте табысты түзету немесе салық шегерімін пайдаланбаған жоғарыда аталған тұлғаларға таратылады.

БЖЗҚ НЕГІЗГІ КӨРСЕТКІШТЕРІ

2019 жылдың 1 сәуіріндегі жағдай бойынша зейнетақы жинақтарының жалпы сомасы 9,64 трлн теңгені құрап, жыл басынан бері 262,3 млрд теңгеге өсті. Олардың ішінде міндетті зейнетақы жарналары (МЗЖ) бойынша жинақтар сомасы 9,43 трлн теңгені құрады (жалпы соманың 97,8%). Міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары (МКЗЖ) бойынша жинақтар сомасы 209,5 млрд теңге (бүкіл жинақтың 2,2%) және ерікті зейнетақы жарналары бойынша (ЕЗЖ) жинақтар сомасы 1,9 млрд теңге болды (0,02%).

Шарттардың барлық түрлері бойынша жеке зейнетақы шоттарының жалпы саны 10,4 млн бірліктен асты.

2019 жылдың алғашқы үш айы ішінде зейнетақы төлемдері 54,4 млрд теңгені құрады. Оның ішінде жасына байланысты төлемдер 31,6 млрд теңгені, ал сақтандыру ұйымдарына жасалған аударымдар 7,4 млрд теңге болды.

Жыл басынан бері Қор салымшыларының шоттарына есептелген таза инвестициялық табыс сомасы 96,9 млрд теңгеге жетті. Бұл көрсеткіш 2018 жылдың сәйкес кезеңінде алынған таза инвестициялық табыстан 30 млрд теңгеге артық.

Зейнетақы жинақтарының табыстылығы соңғы 12 ай ішінде (2018 жылдың сәуірі – 2019 жылдың наурызы) 11,5 пайызды құрады. Бұл кезеңде инфляция деңгейі 4,8 пайызды көрсетті. Осылайша зейнетақы активтерінің нақты табыстылығы инфляциядан 6,7 пайызға жоғары болып отыр.

Атап өту керек, Ұлттық Банк ұсынатын зейнетақы активтерінің инвестициялық портфелінің құрылымы мен инвестициялық қызметке жасалынған шолу ай сайын enpf.kz сайтында «Көрсеткіштер» – «Инвестициялық қызмет» – «Зейнетақы активтерінің инвестициялық портфелінің құрылымы» (<https://www.enpf.kz/kz/indicators/invest/structure.php>) және «Инвестициялық қызметке шолу» (<https://www.enpf.kz/kz/indicators/invest/review.php>) бөлімінде жарияланып отырады.

Қор клиенттерге қызмет көрсету жұмыстарын үнемі жетілдіріп келеді. Жыл басынан бері салымшылар мен алушыларға 6,2 миллионнан астам қызмет көрсетілді. Бұл ретте қызмет көрсетудің электрондық тәсілі басымдыққа ие – электрондық форматта (зейнетақы шотынан берілетін үзінді көшірмені есепке алғанда) 5,3 миллионнан астам (немесе 85,6%) операция жүзеге асырылды.

«БЖЗҚ» АҚ тұрғындар арасында белсенді түрде ақпарат беру-түсіндіру жұмыстарын жүргізуде. Бұл ретте кәсіпорындар мен ұйымдарда және сауда орындарында көшпелі таныстырылымдық шаралар

өткізіледі. Жыл басынан бері 6,8 мыңнан астам таныстырылым өткізіліп, оларға 211 мыңнан астам адам қатысты.

2017 – 2018 жылдар мен 2019 жылдың алғашқы үш айы ішінде БЖЗҚ-ның таныстырылымдық шараларында ақпарат беру-түсіндіру жұмыстарымен 1 555 837 адам қамтылды. Бұл жұмыспен қамтылған халықтың 17,77 пайызын құрайды. (egov сайтының стат. дерегіне сәйкес 01.04.2019 ж. қарай елде жұмыспен қамтылғандардың саны – 8 756 300 адам).

БЖЗҚ 2018 жылы соңғы бірнеше жылда зейнетақы жарналары түспей жатқан, «ұйқыдағы» шоттарды жаңадандыру жұмыстарын қолға алған болатын. Бұл жұмыс жалғасын табуда. Қор мамандары 2019 жылдың басынан бері 101,3 мыңнан астам шоттың иелерімен байланыс орнатты. Олардың ішінде 5 704 адам жалпы сомасы 71 152 001 теңгеге зейнетақы жарналарын аударды. Жалпы белсенді емес шоттармен жұмыс жүргізу барысында (2018 жылдың ақпаны мен 2019 жылдың 1 сәуірі аралығында) Қор шоттарына бірнеше жыл бойы жарна түспеген 732 895 адаммен байланыс орнатып, ақпарат беру-түсіндіру жұмыстарын жүргізді. Соның арқасында белсенді емес шоттарға жалпы сомасы 2,4 млрд теңгеге 208 мыңнан астам жарна түсті.

2019 жылдың басынан бері бірыңғай жиынтық төлемді төлеу аясында (БЖТ) 41 394 жеке зейнетақы шотына жалпы сомасы 22,2 млн теңгеге 46 064 жарна аударылды.

БЖЗҚ 2013 жылғы 22 тамызда «ГНПФ» ЖЗҚ АҚ негізінде құрылды. БЖЗҚ құрылтайшысы және акционері – Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің «Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті» ММ арқылы Қазақстан Республикасының Үкіметі. БЖЗҚ зейнетақы активтерін сенімгерлікпен басқаруды Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі жүзеге асырады. 2016 жылғы 1 қаңтардан бастап зейнетақы активтерін басқару тиімділігін арттыру бойынша ұсыныстар жасау қызметі Ұлттық қорды басқару кеңесіне берілді. Зейнетақы заңнамасына сәйкес БЖЗҚ міндетті зейнетақы жарналарын, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын, ерікті зейнетақы жарналарын тартуды, зейнетақы төлемдерін, зейнетақы жинақтары мен төлемдерін жеке есепке алуы жүзеге асырады, салымшыға (алушыға) зейнетақы жинақтарының жай-күйі туралы ақпарат береді (толығырақ www.enpf.kz сайтында).

«БЖЗҚ» АҚ баспасөз орталығы
БАҚ үшін байланыстар: press@enpf.kz

ЗЕЙНЕТАҚЫ ЖИНАҚТАРЫНЫҢ САҚТАЛУЫНА КЕПІЛДІК

Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорында (бұдан әрі – БЖЗҚ, Қор) зейнетақы жинақтары бар адам зейнеткерлік жасқа толған кезде оның зейнетақы жүйесіне қатысқан бүкіл кезеңіндегі инфляция деңгейі ескеріле отырып, шотындағы жинақ ақша осы шотқа енгізілген жарналардың сомасымен салыстырылады. Егер алушының Қордағы жинақтарының инвестициялық табысты қоса есептегендегі жалпы сомасы инфляцияға тең және одан жоғары болса, айырма сомасы төленбейді. Ал егер инфляциядан төмен болса, «Азаматтарға арналған үкімет» Мемлекеттік корпорациясы мемлекеттік кепілдік бойынша айырма төлемін есептейді. Бұл сома біржолғы төлем ретінде республикалық бюджет есебінен алушының банк шотына 10 жұмыс күні ішінде аударылады.

Зейнетақы жинақтарын қалыптастыру кезеңі бірнеше ондаған жылдарға созылатыны белгілі. Бір жағы содан да болар, кейбір салымшылар: «Зейнет жасына дейін әлі талай жыл бар, оған дейін өмір де экономика да өзгереді, жинаған ақшамыздың жайы қалай болады?» – деп уайымдайды. Бірақ уайымдауға еш негіз жоқ. «Қазақстан Республикасында зейнетке қатысқан қамсыздандыру туралы» ҚР Заңының (бұдан әрі – Заң) 5-бабына сәйкес зейнетақы төлемдерін алу құқығы туындаған кезде мемлекет зейнеткердің жинақтаушы зейнетақы жүйесіне қатысқан бүкіл кезеңіндегі инфляция деңгейін ескере отырып, оның атына Қорға аударылған міндетті зейнетақы жарналары мен міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарының нақты енгізілген мөлшерінде сақталуына кепілдік береді. Бұл норма Заңға 2003 жылы енгізілген. Осылайша мемлекет жеке зейнетақы шотындағы жинақтарды сақтау кепілдігін өз мойнына алды.

Бүгінде Қазақстан әлемде зейнетақы жинақтарының сақталуына толық кепілдік беретін жалғыз мемлекет. Мысалы, Германияның зейнетақы жүйесі әлемдегі ең тиімді жүйелердің бірі болып саналады. Соған қарамастан бұл елдің зейнетақы қорлары жинақ ақша бойынша салымшылардың зейнет жасына толуына қарай 2 пайыздан астам мөлшерде ғана табыстылық мөлшерлемесіне кепілдік береді. Чилиде зейнетақы активтерін басқарушылар зейнетақы жинақтарының сақталуына таңдап алынған қор түріне қарай кепілдік береді. Дегенмен зейнетақы жинақтарының көлемі соңғы 36 ай ішіндегі орташа сараланған 2 пайыздық нақты табыстылық деңгейінен төмен болмайды. Ал Швеция, Австралия, Израиль, Норвегия, Мексика, Эстония елдерінде зейнетақы жинақтарының сақталуына кепілдік тіпті берілмейді.

Елімізде зейнетақы жинақтарының сақталуына кепілдік механизмі 2009 жылдан бастап белсенді түрде қолданыла бастады. Өйткені бұл кезеңде қаржы дағдарысының салдарынан зейнетақы активтерінің табыстылығы күрт төмендеп кеткен болатын. Қаржы нарығындағы ахуалдарға қарай зейнетақы жинақтарын инвестициялаудан

түсетін табыс бірде жоғары, бірде төмен болуы мүмкін. Осыған байланысты шоттағы жинақтардың сомасы мен осы шотқа нақты енгізілген жарналардың арасында айырмашылық пайда болады. Сондықтан салымшы зейнеткерлік жасқа толғанда оның зейнетақы жинақтарының жалпы табыстылығы есептеледі. Бұл ретте әрине, салымшының жинақтаушы жүйеде болған бүкіл кезеңіндегі инфляция деңгейі ескеріледі. Демек қаржы нарығы мен инвестициялық табысқа қатысты қандай болған бүкіл орын алмасын, салымшылардың жинақтары сенімді қорғалған. Мемлекеттік кепілдік төлемі салымшыларға олар зейнетақы төлемдерін алу құқығына ие болған кезде беріледі.

Мемлекеттік кепілдік бойынша айырма төлемін алуға кімдер құқылы? Олар – зейнет жасына толған азаматтар, I және II топтардағы мүгедектігі мерзімсіз болып белгіленген жандар, Қазақстаннан тыс жерлерге қоныс аударған шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар және осы етемақыны алуға құқығы бар адам қайтыс болған жағдайда, оның мұрагерлері. Бұл ретте мұрагерлер арнайы өтініш және жеке басты көландыратын құжатпен қатар мұра қалдырушының қайтыс болғаны туралы куәлік пен мұрагерлік құқығы туралы куәлікті тапсырады.

Мемлекеттік кепілдік бойынша айырма төлемін есептеу және төлеуді «Азаматтарға арналған үкімет» Мемлекеттік корпорациясының «Әлеуметтік төлемдерді ведомстваралық есептеу орталығы» дирекциясы жүзеге асырады.

2018 жылдың қазан айында зейнетақы төлемдерін жүзеге асыруды оңтайландыру мақсатында Композиттік қызмет іске қосылған болатын. Соған сәйкес зейнет жасына толған азаматтар мемлекеттік бюджеттен берілетін зейнетақылар мен Қор төлемдерін және мемлекеттік кепілдік бойынша айырма төлемін алу үшін бірыңғай өтініш пен қажетті құжаттарды тек бір жерге – «Азаматтарға арналған үкімет» Мемлекеттік корпорациясының Халыққа қызмет көрсету орталығына тапсырады. Айырма төлемін алу үшін бөлек өтініш берудің қажеті жоқ. Бұрын бұл азаматтар Қордан зейнетақы төлемдерін алу үшін Қордың өзіне жүгінетін.

Айта кетелік, Қорда зейнетақы жинақтары бар, I және II топтардағы мүгедектігі мерзімсіз болып белгіленген жандар және Қазақстаннан тыс жерлерге тұрақты тұруға кеткен шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар үшін зейнетақы төлеу тәртібі өзгеріссіз қалады. Олар зейнетақы жинақтары есебінен төлемдерін алу үшін Қорға жүгінеді. Ал мемлекеттік зейнетақылар мен мемлекеттік кепілдік бойынша айырма төлемін алу үшін әрине, олар да бірыңғай өтінішпен Мемлекеттік корпорацияға барады.

АЛАТАУ, САҒЫНДЫҢ БА КЕНЕНІНДІ?

Жалғасы. Басы 1-бетте.

Ойды ой қуалап, табиғаттың сұлулығын тамашалай отырып Көкшенің киелі топырағына аяқ басқанымызды білмей де қалыппыз. Көңіл түкпірінде болар-болмас күдіктің қылаң бергенін несіне жасырамын. Әнімен Көкшенің тау-тасын тербеткен Біржан салдың елі, көктегі аққуға үнін қосып, өн құдіретін танытқан Ақан серінің ел-жұрты ғой. Талғамы терең, өн-күйдің қадір-қасиетін бағалай білетін Көкшенің жұрты біздің бұл сапарымызды қалай бағамдар екен деген ой кімді де болса толғандыратыны рас.

Қаланың кіре берісінде бізді бірнеше адам қарсы алды. Соларды бастап келген осы топырақтың тумасы, жазушы-драматург, қоғам қайраткері, Парламент Сенатының бұрынғы депутаты Жабал Ерғалиев екен. «Бәке, жолсоқты болып келдіңіздер ғой. Алдымен үйге барып, біраз дем алыңыздар. Дастархан жаюлы. Мына жігіттер облыстың мәдениет басқармасының қызметкерлері, Кенен атамның бүгінгі кешін ұйымдастырып жүрген азаматтар. Құдай қаласа бұл кездесу өз деңгейінде өтері сөзсіз», – деді. Арқамыз кеңіп, бір серпіліп қалдық. Халқының өткенін қастерлейтін, өнерін дәріптеп, насихаттап жүретін осындай ұлтжанды, намысқой ерлері болмаса, ұлт жетім дейтін ой келді. Әсіресе қаланың басты көшесінің ең көрнекті тұсына ілінген «Халық ақыны, әнші және композитор Кенен Әзірбаевтың туғанына 135 жыл» деп жазылған ауқымды жарнаманы көргенде көңілім қатты толқып кетті.

Ақынға арналған кеш белгіленген уақытта, «Достар» мәдениет сарайында басталды. Кіріспе сөз Жабал Ерғалиевке берілді. Ол сал-серілік өнердің ұстаханасын ұстаған Кенен ақын жайлы біраз ой түйіндеп, оның өндерінің, өлең-жырларының қаншалықты мәнді-мағыналы екенін атап көрсетті. «Кенен атамның Біржан сал, Ақан сері, Үкілі Ыбырай секілді қазақтың сал-серілік өнерін дамытып қана қоймай, оған жаңа мазмұн, өзгеше реңк, нақыш берген шын мәнінде сал-серілердің соңы» деп ойын түйіндеді. «Бір өкініштісі қазақтың маңдайына біткен таңқұлдыздары – Біржан, Ыбырай, Ақандар арқада ғана тойланып, Сүйінбай, Жамбыл, Кенендер Жетісу өңірінде ғана дәріптеліп жатады. Мұндай іс-әрекет халқымыздың біртуар ақын-жырауларына көрсетілген құрмет емес, керісінше қиянат екенін ұғынуымыз керек. Өйткені Ай мен Күн қандай ортақ болса, қазақ елі үшін бұлар да сондай ортақ өнер иелері» деген сөзі залда отырғандардың көңілін бір серпілтіп тастады. Әсіресе жастар жағы ду қол шапалақтап қолдау көрсетіп жатты.

Бұдан кейін сөз алған филология ғылымдарының докторы, профессор Серік Негимов Кенен ақынның жырышылық, сал-серілік өнеріне ғылыми тұрғыдан жан-жақты сипаттама берді. К. Әзірбаевтың шығармашылығын тереңірек зерттеудің, қазіргі замана тұрғысынан танып білудің дәуірі енді басталды. Бүгінгі жас әдебиетшілеріміз, өнер зерттеушілер Кенен сияқты халық ақындарының мол мұрасын бүгінгі күннің талабына сай, қазіргі жас ұрпақтың танып-талғамына орай зерттеу керектігін баса айтты.

Тап осы жерде Кенен ақынның осыдан жарты ғасыр бұрын жазып кеткен «Өткен талай ақындар» дейтін терме-өлеңі еске түседі. Бұл өлеңінде сонау Қорқыттан бергі заманда өмір сүрген қазақтың

небір дүлдүл ақын-жыршылары, алапат күйшілері жайлы айта келіп:

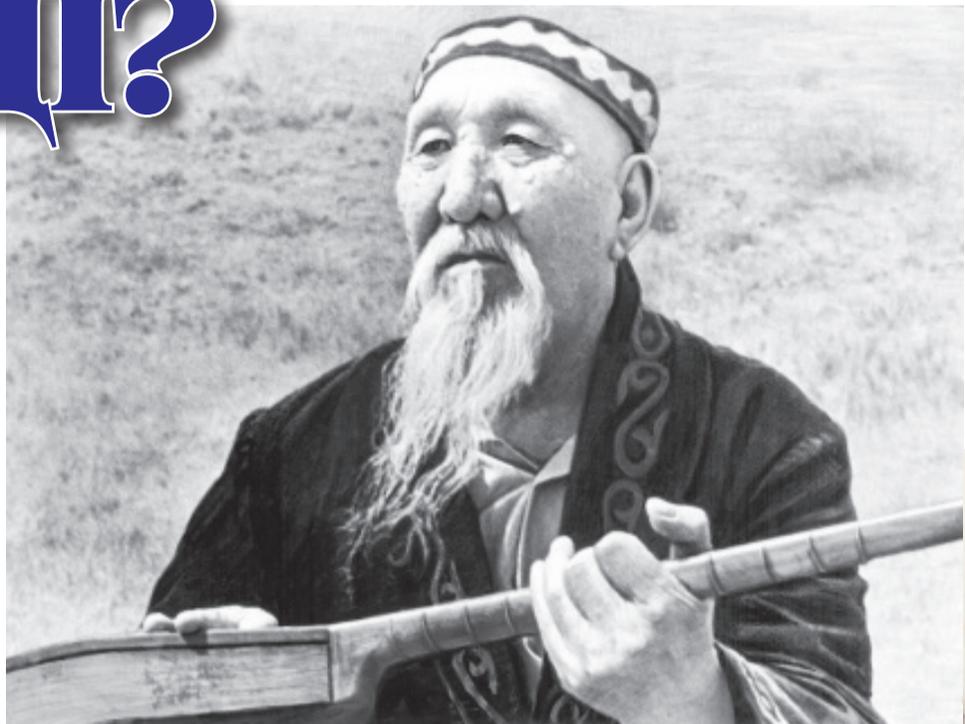
«Ыбырай, Әсет, Майра, Ақан сері,
Қазақтың өткен талай әншілері.
Шолақ дәу, Біржан салдар өн шырқаса,
Аққулар топ боп ұшқан әрі-бері.
Бәрі де бағаланбай арманда өткен,
Аса алмай заманында бай мен бек-

тен.

Сонда да өзі өлсе де, сөзі қалды,
Сырласқан жаңа заман, келешекпен.
Өнердің дәл осындай мен де иесі,
Өн бойым – тек жақсылық дүниесі»
деп сөз түйіндеген екен.

Әсіресе осындай атақты адамдардың ұрпақтарымен кездесудің қаншалықты мәнді екендігін айта келіп, сөзін қорытындылаған айтыскер ақын, Көкшетаудағы М. Ғабдуллин атындағы республикалық мұражайының директоры Құдайберді Мырзабек: «Қазақтың Кенен Әзірбаев сияқты атақты, даңқты, дарынды ұлдары аз емес. Алайда солардың іздеушісі, қамқоршысы жоқ. Олардың ұмыт қалып, аталмай жататындығы сондықтан. Сіздерге көп рақмет. Кенен ата жайлы қаншама қызықты мағлұматтар алдық. Мұның бәрі ең алдымен жастарға қажет» – деген жүрекжарды сөзін айтты.

Бұдан соң осы сапарға бару үшін үлкен ниет білдірген Қазақ ұлттық өнер университетінің ұстазы, әнші-жыршы Ерболат Шалдыбектің және өзімен бірге ертіп келген шәкірттерінің орындауында Кенен атаның бірнеше әндері айтылып, кеш соңы үлкен концертпен аяқталды. Біз де құр қол бармайық деп Кенен ақынның бейнесі тоқылған шағын кілемді, ақынның

Ресей жеріне етене кіріп тұрғаны болар. Халықтың саны жағынан да қазақтар аз. Үкімет тарапынан осы олқылықты жою мақсатында біраз шаралар істелгені рас. Халқы тығыз орналасқан оңтүстіктен жүздеген отбасын осы жерлерге көшіру жұмыстары жүргізілді. Бірақ бұл шараның мардымсыз екені байқалады. Алайда қаланың бүгінгі келбетін, тап-таза көшелерін, қатар-қатар бой түзеген зәулім ғимараттарды көргенде көңіліміз бір марқайып қалғанын айтпақпа болмайды. Қала адам танығысыз өзгеріпті. Бұдан біраз жыл бұрын көргендегіміздей емес, қаланың бүкіл сәулеті көз тартады. Бұған да тәубе. Бұл да егемен ел болғанымызды айғақтай түседі. Көңіл

орыс, ағылшын) үйрететін бөлмелер бар. Соның бәрі қазіргі замана талабына сай құралдармен жабдықталған, арнайы білімі бар мамандар жұмыс істейді.

Әсіресе бізді таңқалдырғаны сирек кездесетін кітаптар бөлімі. Мұнда Лев Толстойдың «Война и мир» кітабының ең алғаш шыққан нұсқасы сақтаулы тұр. Қазан қаласында басылып шыққан Құранның ең көне түрі бар. Осы сияқты көненің көзіндей баға жетпес дүниелерді көріп, осының бәрін ыждағаттап жинап алған кітапхана қызметкерлеріне іштей риза боласыз. Басқа да ұлы адамдардың жөдігерлері сақталыпты. «Мұның бәрін қалай жинағансыздар? Арнайы тапсырыспен алдырттыңыздар ма?» – деп сұрадық. «Жоқ әрине. Осы Петропавлда өмір кешкен орыс зиялылары, басқа да адамдардың тапсырған дүниелері. Біз бұны ең қымбат экспонаттар ретінде, көздің қарашығындай сақтаймыз», – дейді.

Ал қазақ бөліміндегі қыздар Кенен Әзірбаевтың шығармашылығына арнап арнайы стенд-көрме ұйымдастырған екен. Тіпті ақынның өз мұражайында жоқ кітаптарын, С. Мұқановпен сонау 1950-жылдары түскен фотосуреттерді көргенімізде қатты таңқалдық. Осының бәрін Сәбит өз қолымен өткізген екен. Осыншама еңбек етіп, ақынның рухына құрмет көрсеткен кітапхана қызметкерлеріне ризашылығымызды білдіріп, алғысымызды айттық. Арнайы құрмет кітапшасына жазып қалдырдық.

Осы кездесуге арнап әзірленген үлкен залға кіргенімізде жиналған жұрт орындарынан тұрып қол шапалақтап қарсы алды. Дені жастар екен. Кенен ақынның атын естіп, біреу әндерін тыңдағаны болмаса, ол жөнінде көп нәрседен бейхабар екені аңғарылады. Баяндамашы осыны сезгендей Кенен Әзірбаевтың туып өскен жерін, осы өңірдің атақты жазушылары Ғабит Мүсіреповпен, Сәбит Мұқановпен үлкен сыйластықта болғанын, тіпті осы облысқа арнайы келіп, қонақ болғанына дейін тәптіштеп айтып берді. Бұдан соң жергілікті әншілердің орындауында шағын концерт болды. Оларға бізбен бірге барған әншілер қосылып, кездесудің сәнін келтіргендей үлкен әсер қалдырды.

Әсіресе жастар жағы Меккеге үш рет барып, қажы атанған ұлағатты ана, бүгінде 87 жасқа келіп отырған, сол жердің тумасы Сапура қажы Әміреқызының сөзін ерекше ықылас қойып тыңдады. «Кенен ақынның әндерін сонау бала кезімізде еститінбіз. Әсіресе ақ ешкіге қосылып зарын айтқан «Базар – Назар» әнін естігенде кемпір-шалдардың көзіне жас алып, мұңайғанын көзбен көрдік. Мен де

2017 жылы жарық көрген 5 томдық шығармалар жинағын, ақынның әндері жазылған ұнтаспаны сыйға тарттық. Бірнеше сағатқа созылған бұл кездесудің қаншалықты маңызды екенін айтып жатудың өзі артық. Келген жұрт, әсіресе жастар жағы қаумалап бізбен суретке түсіп, мәре-сәре болды. Көкшенің саф ауасын жұтып, халқының пейілін көріп көңіліміз тойыққан қонақтар, ертесі күні Қызылжарды бетке алып жүріп кеттік.

«Қызылжар, Қызылжар» деп қанша бәйектенгенмен осы қаланың атауы сол күйінде өзгеріссіз Петропавл болып қалғаны көңілге қаяу түсіргендей болады. Жол жөнекей кездесетін ауыл-село аттары да көп өзгеріске ұшырамапты. Көбі сол баяғы орыс атауымен қалған. Бәлкім бұған себеп облыс жерінің басым бөлігі

толқиды, кеудең қуанысқа толғандай әсер аласың.

Белгіленген уақыттан кешікпей Сәбит Мұқанов атындағы кітапхананың алдына келіп тоқтадық. Қаладағы ең көне ғимарат болса да, жақсы күтімге алынғандығы байқалып тұр. Облыстың телерадио, баспасөз журналистерімен біраз сұхбаттасқан соң бәрімізді ішке шақырды. Кітапхана қызметкерлерінің айтуына қарағанда Қазақстандағы облыстық кітапханалардың ішінде кітаптардың көптігінен, оқушылармен жұмыс істеудің озық әдістемесі жағынан ең үздік атанған екен. Бұған қабырғада ілулі тұрған сан-алуан құрмет, мақтау грамоталары дәлел болғандай. Мұнда жасөспірімдермен жұмыс істейтін арнайы бөлме, компьютер үйрететін бөлме, шет тілдерін (қазақ,

ақындықтан құр алақан емеспін. Өйткені әкем Әміре атақты әнші Біржан салдың ұстаздарының бірі болған Орынбай ақынға туыстас болып келеді.

Біздің облыс орталықтан жырақтау, шеттеу орналасқан. Мұнда көрші Ресейдің ықпалы басым. Сондықтан жастарымызға осындай кездесулер ауадай қажет. Құлақ тұндыратын айғайы көп, даңғаза концерттерден гөрі жастардың санасын оятатын, тәрбиелік мәні зор шаралар өткізіліп жатса нұр үстіне нұр болмай ма. Біздің облыстың мәдениет саласында жүрген ұл-қыздарымыз осы жағын көбірек қолға алса дер едім. Осындағы жасы үлкендер, біз де қарап жатқан жоқпыз. Тәуелсіздік күніміз бар, Наурыз мерекеміз бар. Соның бәрінде ұлтымыздың салт-дәстүрін, әдет-ғұрпын ұрпаққа көрсетіп, дәріптеп жатамыз. Имандылық жолында жүрген адам ретінде жастарға уағыз айтып, тәлім-тәрбие беруден жалығып көрген жоқпын.

ата-салтын сақтасаң» дейтін ұлағатты сөзі естіліп тұрғандай еді.

Иә, бұрынғылар айтса-айтқандай халықтың бірлігі, татулығы, бірін-бірі ұғысуы, әр жердің салт-дәстүрін силап, қастерлеуі оның етене араласуына көп байланысты. Мұның жер шалғайлығына еш қатысы жоқ. Бір-бірімізге деген ақ ниет, сый-құрмет болса болғаны. Кемеңгер Абай айтпақшы «Бірінді, қазақ, бірің дос, көрмесең істің бәрі бос» дегенге саяды. Шіркін, халқымыздың бір тұтастығын, румен бір рудың, алыс ағайындардың арақатынасын дәнекерлеп, «жақсылығын асырып, жамандығын жасырып» жүретін, сол елдің көзі мен құлағы болған байырғы ақын-әншілер, жыршы-күйшілеріміз екен-ау! Өрқайсысы бір-бір академияның жүгін арқалаған сөз дүлдүлдері, ән құдіреті солар.

Әр ел өз бетімен томаға-тұйық тіршілік құрып, біріне-бірі жатырқап қараудың

ала жөнеледі. Өмірімнің соңғы 20 жылын арқада өткізгендіктен болар, бұған өзіміз де, көзіміз де әбден үйренген. Сәуір айының орта тұсы болса да күн әлі салқын, ызғарлы еді. Біз жолға шыққан 12 сәуір күні ауа райы жұмсарып, көктемнің нұр шуағы төгіліп тұрды. Мұны біз Кенен атаның рухына көрсеткен Алла Тағаланың шапағаты ғой деп ырымдадық. Осы жаймашуақ ауа райы ертеңгі күні біз Астанаға қайтып келгенше бір өзгерген жоқ. Павлодардан телефон соққан Социал досым: «Бәке, сендер кеткен соң алай-түлей боран соғып, Павлодарды қар басып қалды. Сендерді атамдардың әруағы қолдаған-ау, сірә!» – дейді әзілдеп.

Қазақтың талантты ұлы, ән өнерінде өзіндік ерекшелігімен танылған Қ.Әбусейітов атындағы мәдени-сауық орталығына халық көп жиналыпты. Соның бас қасында жүрген жігіттер бізді үлкен қошемет көрсетіп қарсы алды. Баяндама жасалып, артынан әншілеріміз Кененнің, Естайдың көптеген әндерін тарту етті. Кенен Әзірбаев туралы деректі фильм көрсетілді. Фильмде Кенен ақын жайлы ой түйіндеген Ф. Мүсірепов, Ф. Мұстафин, қырғыздың ұлы жазушысы Ш. Айтматов, қазақтың бұлбұл қызы Б. Төлегенова және басқа да ғалымдар мен қоғам қайраткерлерінің сөзін тыңдаған жұрт үлкен әсерде қалғаны байқалып тұрды. Халықаралық «Қазақ тілі» қоғамының Павлодар қалалық филиалының төрағасы, Қазақстанның құрметті журналисі, белгілі қаламгер Социал Әйтемов Кенен ата жайлы өзінің естелік әңгімесін айтып, ақынның үйінде болғанын, қасында отырып дидарласқанын, ақ батасын алғанын сөз етті. Кеш соңында әрі дос, әрі әріптесім Социал Кенен атамның құрметіне дастарқан жайып, қонақасын берді.

«Адамның өмірінде сыйластар көп, сырластар аз болады. Шынайы достықты жақыннан емес, алыс ағайыннан ізде. Қадірінді білетін, қастерлей алатын солар» дегенді әкем жиі айтушы еді. Енді байқасам әкемнің осы сөзінің өрісі кең, мағынасы тереңде жатыр. Кенен ақын өзінің өмірінде де осындай үрдіс ұстаған екен. Ақынның «Достарым» деген

іргелі, мағыналы, өскелең ұрпаққа зор әсер ететіндей кездесулер болғаны рас. Ендігі диттегеніміз ақынның туып-өскен, аралап дәмін татқан, ән шырқатқан ел-жұрты Жетісу өңірі. Бағдарламаның атауы да соған орай «Туған өлкем – Жетісу» деп аталды. Бұл сапар 2019 жылдың 19 сәуірінде Талдықорған қаласынан бастау алды. Қабан, Сүйінбай, Бақтыбай, Жамбыл сынды жыр сүйлейлерінің, ат шалдырып, жыр төккен ақын-әншілерінің алтын бесігі болған жер жанаты Жетісу. Төкпе жырдың Тәңірі Сүйінбайды үлгі еткен, жыр алыбы Жамбылды пір тұтқан, батасын алған, соларша сөйлеп, соларша жыр төккен Кенен ақынның туған өлкесі. Кездесудің өзгеше мағына алғаны да осыдан байқалады.

Ілияс Жансүгіров атындағы мәдениет сарайына жиналған жұрттың қарасы көп болды. Дені жастар. Бұл кездесуге ақынның әнші қызы, бүгінде 84 жасқа келіп отырған Төрткен қатысты. Әсіресе сондағы ардагерлер ұжымының төрағасы, көп жылдар ҚР Парламенті Мәжілісінің депутаты болған, белгілі қоғам қайраткері Ермек Келемсейіт бастап келген бірқатар ел ақсақалдарының келуі өзгеше әсер еткені рас. Кезінде бүкіл қазақ еліне Тайлақ деген атпен әйгілі болған, атақты кино актеріміз Әлімғазы Райымбеков ағамызды көргенде танданбасқа шара қалмады. Жасы тоқсанға иек артса да тұғырынан түспеген, тұз қырандай сергек болмысына тәнті болғанымызды несіне жасырамын. Өте-мөте жастар жағы актерді қаумалап, қосыла суретке түсіп мәре-сәре болып жатқаны. Мұның өзі әдемі көрініс еді. Қаншама жылдар өтсе де оның Тайлақ аты ұмытылған жоқ. Тіпті жұрт аузында әзіл-мәтел болып қалды. Балалары үйленбей жүріп алғандар, осы күнге дейін бір-біріне: «Оу, бауырым! Әлгі Тайлақтың әлі үйленген жоқ па?» – деп әзіл тастап тұрғанын талай естідік. Киноның құдыреті, актердің атақ-даңқы деген міне осы.

Кенен атаның рухына бағышталған шағын концерт болды. Оны ұйымдастырып жүрген «Сүйінбай Аронұлы атындағы облыстық филармонияның белгілі әншісі Бейбіт Мұсаев. Осы кеште К.Әзірбаевтың ең таңдаулы 20 әнін орындап, таспаға жаздырып әкелген екен. Соның тұсау кесерін жасап, көпшіліктен бата

Ілгеріде жарық көрген «Ана жүрегі», «Ұлағат» атты кітаптарымда осы жайлар кеңінен сөз болады».

Қадірлі ананың сөзін ұйып тыңдаған жұрт, әсіресе жастар жағы үлкен әсерде отырғаны көздерінен байқалады. Жастарымыз мәнғүрт, тұрлаусыз деуге болмайды. Олар өмір сүріп отырған заманы жаман. Тек солардың санасы уланбаса екен. Өзге жұрттың өзезіл сөзіне еріп, солардың ықпалында кетпесе екен дейтін ой көңіл алаңдатады.

Сөзінің соңында Сапура апай ешкімнің ойында жоқ әрекет жасады. Жүзін маған бұрып: «Балам, Кенен ақынның ұрпақтары күнде келіп жатқан жоқ. Елімізге келіп қалған екенсің. Бұрынғының жоралғысы ғой. Иығыңа шапан жабайын. Сен де әкеңдей абыройлы бол» – деді. Сөйтіп, ақынның келіні Бақытжанға орамал, немересі Мұхтарға батасын берді. «Ал енді мына кешіміз аяқталған соң өзіңмен бірге келген ұл-қыздарымды дастарқанға шақырамын. Келініме айтып, қазан көтертіп кеттім. Бүгін қонақ үйді қоя тұр, балам» – деді. Ананың бұл сөзіне жұрт ду қол шапалақтап, ризашылығын білдірді. Сол күні Сапура апайдың кең сарайдай үйінде қонақ болып, дәм таттық. Әншілеріміз түннің бір уақытына дейін небір әндерді құйқылжыта салды. Үндері де өрекше, салған әндері де өрекше болып көрінді. Қаланың үлкен имамы келіп, қазақтың ұлы перзенттері Біржан сал, Ақан Сері, Ыбырай, Кенен секілді ақын-әншілерінің рухына бас иіп, құран бағыштады. Осындай ұлағатты кештің әсерінен болу керек, көпке дейін көзім ілінбей ояу жаттым. Тап сол сәтте құлағамыз солардың үндері естіліп, үй ішінде солардың рухы кезіп жүргендей болды. Келесі күні Сапура апайдың батасын алып жолға шықтық. Кешегі кездесуден алған әсерден арыла алмай көңіліміз шарқ ұрады. Құлағамыз әкем жиі айтатын: «Ерден-ердің кемі жоқ, ер көңілін сатпасаң, елден-елдің кемі жоқ,

қаншалықты зиянды екенін қазақ халқының байырғы тарихынан көріп-білуге болады. Одан зардап шекпесек, пайда көрген жоқпыз. Елбасының Астананы солтүстікке қарай жылжытуының өзінде осындай мән жатыр. Қазақстанның түкпір-түкпірінен келген небір жастар, келешек буын осында келіп отау тігіп, бірін-бірі танып, етене араласып жатса оның несі айып. Елбасының диттеген ойы да осы болатын. Бұған қыңыр езу танытып, күңкілдеудің еш жөні жоқ.

Міне өстіп, бір кезде қасына Кенені ертіп Қызылжар өлкесін аралатқан Сәбиттің туған топырағымен қоштасып, жолымызды ары қарай жалғастырдық. Сөздің реті келгенде айта кетейін, осы кездесуге С. Мұқановтың туған ауылы Жаманшұбардан, жазушының мұражайының қызметкері келіп қатысты. Арнайы алып барған сый-сияпатымызды беріп, келесі жылғы Сәбиттің мерейтойына баруға уәде беріп тарастық. Қазақтың біртуар ұлы Сәбитке деген Кенен ақынның пейілі, сыйластығы өрекше еді. Оның Сәбитке арнап әр жылдары шығарған үш өлеңі бар. Сонда Сәбитке деген ыстық ықыласын былай білдіреді:

«Ұлы едің құшағы кең сар даланың,
Қорғаған туған елдің ар-ожданын.
Қазақтың бірі сенсің, тарих куә,
Көтерген әдебиеттің шаңырағын.
Сәбитпен достығымды кім білмейді,
Кейбіреу ашық жүрмей күбірлейді.
Алты жыл ауырғанда ат салысқан,
Жүректің ыстық қаны үзілмейді». Бұған қосып аларымыз жоқ. Бір ғана ақиқат бар. Ол үлкен жүректі азаматтардың достығы да, сыйластығы да, бір-біріне деген көңіл қимастығы да өрекше болатыны. Бұл – жастар үшін ұлағатты тағлым, үлгі-өнеге.

Астанаға келіп бірер күн үзіліс жасаған соң Павлодар қаласына жол тарттық. Біздің бір қауіптенгеніміз жүз құбылып тұратын ауа райы. Арқаның құбылмалы ауа райы белгілі ғой. Аяқ асты өзгеріп, борандатып, нөсерлетіп

өлеңінде осы жайлар айқын байқалады. Сонда аты аталғандардың ішінде бала-кез досы Аянбай, қырғыз досы Мәсімхан, орыс досы Иван Шпегальский, атақты қоғам қайракері Ораз Жандосов, музыка зерттеуші Борис Ерзакович, ақын-жазушылар Тайыр Жароков, Мұхамеджан Қаратаев, Сәбит Мұқановтар бар. Және мұның бәрін жеке-жеке таратып айтар болсақ тұнып тұрған тарих, жастарға өнеге болатындай ғажап өмір.

«Артқы айылдың батқанын,
Иесі білмес ат білер.
Азаматтың қадірін,
Ағайын білмес, жат білер» дейтін сөз осыдан қалса керек.

Сөйтіп, солтүстік өңірдегі 6 қалада (Қарағандыны қосқанда) осындай іргелі кездесулер өткізіп, «Сарыарқаға саяхат» бағдарламасын аяқтадық. Бұл сапардан біздер де, кездесуге келген жастар да үлкен ұлағат алдық десем артық айтқандық болмас. Бұлар шын мәнінде

сұрады. Әсіресе жиналған жұрт әншінің ұлы, енді ғана 13 жасқа толған Расулдың арқалана шырқаған өнеріне тәнті болды. Ол Кенен атасының «Бастау» әнін шабыттана шырқағанда риза болған жұрт ду қол шапалақтап, қолдау көрсетті. «Арқасы бар. Болайын деп тұрған бала екен. Лайым тіл-кезден сақтасын!» деп тарасты жұрт. Үлкен денгейде өткен кешімізге разы болып, соны ұйымдастырып, бәйек болып жүрген азаматтарға рақметімізді айтып сол күні жолға шықтық. Өйткені көз тартатын көркем Алматыда әлі екі кездесуіміз бар еді.

«Көп көрдім қызығыңды қайран елім,
Ортаңда бұлбұл боп сайрап едім.
Халқымының қастерлеген арқасында,
Еркелеп ортекедей ойнап едім» деп Кененнің өзі әнге қосатындай, ақынның талай келіп, тамаша табиғатына тамсанып, талай өн-жырын арнаған сүйікті Алматысы бұл.

ГАРАНТИЯ СОХРАННОСТИ ПЕНСИОННЫХ НАКОПЛЕНИЙ

Период пенсионных накоплений занимает не одно десятилетие. Отсюда и основной скепсис некоторых вкладчиков: столько лет пройдет, столько воды утечет, что будет с жизнью, экономикой, деньгами.... Ответ на эти сомнения - в 5 статье закона «О пенсионном обеспечении в Республике Казахстан», которая предусматривает, что государство гарантирует получателям сохранность обязательных пенсионных взносов и обязательных профессиональных пенсионных взносов в едином накопительном пенсионном фонде в размере фактически внесенных обязательных пенсионных взносов, обязательных профессиональных пенсионных взносов с учетом уровня инфляции на момент получения права на выплаты. Эта норма появилась в законе РК в 2003 году и с тех пор государство взяло на себя обязательство сохранности средств на индивидуальных пенсионных счетах.

На сегодняшний день Казахстан, практически, единственная страна в мире, где есть гарантия по сохранности пенсионных накоплений. К примеру, в той же Германии, где действует одна из самых эффективных пенсионных систем, фонды обещают ставку доходности на уровне чуть более двух процентов к моменту выхода на пенсию. В Чили управляющие компании гарантируют инвестиционный доход в зависимости от типа выбранного фонда, но не ниже 2% от средневзвешенной реальной доходности за последние 3 года. А в таких странах, как Австралия, Израиль,

Когда человек выходит на пенсию, производится расчет доходности на его индивидуальном пенсионном счете в соотношении с уровнем инфляции за весь период нахождения в накопительной пенсионной системе. Если доходность пенсионных накоплений вкладчика за время пребывания его в системе ниже уровня инфляции, государство эту разницу возмещает.

Мексика, Швеция и Норвегия правительство и вовсе не дает никаких гарантий сохранности пенсионных денег.

Сохранность накоплений происходит не только в размере фактически сделанных обязательных взносов, но и с учетом инфляции. Другими словами, если к моменту выхода на заслуженный отдых накопления в виду роста цен будут ниже инфляции, то эта разница восполняется за счет республиканского бюджета. Активно заработал этот механизм с 2009 года, когда в результате финансового кризиса доходность пенсионных активов снизилась.

В зависимости от ситуации на финансовых рынках, доходность от инвестирования пенсионных активов может быть как выше, так и ниже уровня инфляции. В связи с этим возникает разница между суммой фактически внесенных взносов и реальными накоплениями. Поэтому, когда человек выходит на пенсию, производится расчет доходности его пенсионных накоплений в соотношении с уровнем инфляции за весь период нахождения в накопительной пенсионной системе. Это говорит о том, что накопления вкладчиков надежно защищены независимо от того, как развиваются события на финансовых рынках

и складывается ситуация с инвестиционным доходом.

В случае, если сумма пенсионных накоплений, сформированных за счет обязательных взносов и начисленного инвестиционного дохода, больше или равна сумме внесенных взносов с учетом уровня инфляции, выплата разницы не осуществляется.

Государственная гарантия выплачивается вкладчиком при наступлении права на пенсионные выплаты. Это право получают: лица, достигшие пенсионного возраста, люди, имеющие инвалидность I и II групп, если инвалидность установлена бессрочно, граждане, выехавшие на ПМЖ за пределы Казахстана, а также иностранцы и лица без гражданства, которые перечисляли обязательные пенсионные взносы и обязательные профессиональные пенсионные взносы. В случае смерти вкладчика, имеющего право на выплату госгарантии, деньги перечисляются наследникам. Для этого, помимо заявления и копии удостоверения личности, наследникам необходимо предоставить нотариально заверенные свидетельства о смерти и праве на наследство.

Расчетом и выплатой разницы по гарантии государства занимается «Межведомствен-

ный Расчетный центр социальных выплат» (бывший ГЦВП). В октябре 2018 года введена композитная услуга по подаче единого заявления о назначении пенсионных выплат по возрасту. Теперь по принципу «одного окна» лицам, достигшим пенсионного возраста, для назначения пенсионных выплат по возрасту и государственной базовой пенсионной выплаты, а также для получения пенсионных выплат за счет обязательных видов пенсионных взносов (ОПВ, ОППВ) из ЕНПФ необходимо обращаться с единым заявлением и пакетом документов только в Центр обслуживания населения (ЦОН) Государственной корпорации «Правительство для граждан».

На основании указанного заявления получателю будет оказана в том числе проактивная услуга (по умолчанию) по выплате государственной гарантии (разницы между суммой фактически внесенных обязательных пенсионных взносов, обязательных профессиональных пенсионных взносов с учетом уровня инфляции и суммой пенсионных накоплений). Для каждого получателя по специально разработанной методике будет произведен расчет, и человек получит выплату на свой банковский счет, если она ему действительно положена.

О возмещении удержанного индивидуального подоходного налога из пенсионных выплат с 1 января 2018 года.

В соответствии с налоговым законодательством Республики Казахстан, пенсионные выплаты из ЕНПФ облагаются индивидуальным подоходным налогом (далее – ИПН).

До 01.01.2018г., если получатель пенсионных выплат являлся:

- инвалидом I, II или III группы;
- участником Великой Отечественной войны и приравненным к нему лицом;
- лицом, награжденным орденами и медалями бывшего Союза ССР за самоотверженный труд и безупречную воинскую службу в тылу в годы Великой Отечественной войны;

- лицом, проработавшим (прослужившим) не менее шести месяцев с 22 июня 1941 года по 9 мая 1945 года и не награжденным орденами и медалями бывшего Союза ССР за самоотверженный труд и безупречную воинскую службу в тылу в годы Великой Отечественной войны;

- ребенком-инвалидом,
- одним из родителей, опекунов, попечителей ребенка-инвалида – за каждого такого ребенка-инвалида до достижения им восемнадцатилетнего возраста;

- одним из родителей, опекунов, попечителей лица, признанного инвалидом по причине «инвалид с детства», – за каждое такое лицо в течение его жизни;

- одним из усыновителей (удочерителей) – за каждое такое лицо до достижения усыновленным (удочеренным) ребенком восемнадцатилетнего возраста,

- то доход в виде пенсионных выплат из ЕНПФ вышеуказанных лиц согласно положениям Кодекса Республики Казахстан «О налогах и других обязательных платежах в бюджет» (далее – Налоговый кодекс), в том числе сумма единовременной выплаты на погребение, не облагалась ИПН в пределах, установленных Налоговым кодексом.

С 01.01.2018г. согласно редакции Налогового кодекса от 25.12.2017г. № 121-VI, к доходу вышеуказанных лиц, а также дополнительной категории лиц: (одним из приемных родителей, принявших детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, в приемную семью), к пенсионным выплатам из ЕНПФ и к единовременной

выплате на погребение не применялись налоговые вычеты и корректировка дохода, соответственно выплаты из ЕНПФ облагались ИПН по ставке 10 процентов.

ЕНПФ, в целях защиты интересов указанных категорий получателей пенсионных выплат, были инициированы предложения в Налоговый кодекс в части возврата льгот по ИПН. Инициативы были поддержаны государственными органами (КГД МФ, МНЭ, МТСЗН), депутатским корпусом и утверждены в рамках Закона Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам развития бизнес-среды и регулирования торговой деятельности» от 02.04.2019г. № 241-VI. Действие норм данного Закона распространяется на отношения, возникшие с 01.01.2018 г.

В этой связи, получателям пенсионных выплат, имеющим право на применение корректировки дохода или налогового вычета и право на возмещение удержанного с 01.01.2018 года ИПН, будет произведен перерасчет и возврат удержанного ИПН.

Для возврата удержанного с 01.01.2018 года ИПН необходимо представить в ЕНПФ:

- заявление на применение корректировки дохода или налогового вычета (в т.ч. при единовременной выплате на погребение);

- копии документов, подтверждающих право на применение корректировки дохода или налогового вычета.

Скачать образец заявления на возмещение удержанного ИПН можно на сайте www.enpf.kz

Право на возмещение удержанного ИПН сохраняется за получателем в течение 5 лет после даты осуществленной пенсионной выплаты, в т.ч. единовременной выплаты на погребение.

Обращаем внимание, что данное право распространяется на вышеуказанных лиц, не воспользовавшихся корректировкой дохода или налоговым вычетом в пределах, установленных налоговым законодательством, по другим видам доходов.

Пресс-центр АО «ЕНПФ»
Контакты для СМИ: press@enpf.kz

ОБЗОР КЛЮЧЕВЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ЕНПФ НА 1 АПРЕЛЯ 2019 ГОДА

Общая сумма пенсионных накоплений на 1 апреля 2019 года составила 9,64 трлн тенге, увеличившись с начала года на 262,3 млрд тенге. Из них по обязательным пенсионным взносам (ОПВ) сумма накоплений составила 9,43 трлн тенге (97,8 % от общей суммы). Сумма пенсионных накоплений по обязательным профессиональным пенсионным взносам (ОППВ) составила 209,5 млрд тенге (2,2 % от всех накоплений), сумма пенсионных накоплений по добровольным пенсионным взносам (ДПВ) составила 1,9 млрд тенге (0,02 %).

Количество индивидуальных пенсионных счетов (ИПС) по всем видам взносов АО «ЕНПФ» превысило 10,4 млн единиц.

Пенсионные выплаты за I квартал 2019 года составили порядка 54,4 млрд тенге, в том числе переводы в страховые организации 7,4 млрд тенге, выплаты по возрасту 31,6 млрд тенге.

Чистый инвестиционный доход, начисленный на индивидуальные пенсионные счета вкладчиков ЕНПФ с начала года составил 96,9 млрд тенге. Этот показатель более чем на 30 млрд тенге превысил чистый инвестиционный доход, полученный за аналогичный период 2018 года. Доходность пенсионных накоплений за последние 12 месяцев (апрель 2018 г. – март 2019 г.) составила 11,5 % при инфляции за аналогичный период 4,8%. Таким образом реальная доходность пенсионных активов продолжает оставаться положительной, на 6,7 процентных пункта превышая инфляцию.

Надо отметить, что структура инвестиционного портфеля пенсионных активов и обзор инвестиционной деятельности, предоставляемый Национальным Банком, ежемесячно публикуется на сайте enpf.kz в разделе «Показатели-Инвестиционная деятельность-Структура инвестиционного портфеля пенсионных активов» <https://www.enpf.kz/ru/indicators/invest/structure.php> Обзор инвестиционной деятельности <https://www.enpf.kz/ru/indicators/invest/review.php>. В разделе «Показатели-Инвестиционная деятельность - Развернутая структура инвестиционного портфеля пенсионных активов» <https://www.enpf.kz/ru/indicators/invest/expert-structure.php> можно изучить следующие характеристики финансовых

инструментов: вид ценных бумаг, эмитент, рейтинг эмитента на дату покупки и текущую дату, сроки приобретения и погашения финансового инструмента, его стоимость на дату погашения и текущую дату, ставку вознаграждения по инструменту.

Фонд постоянно совершенствует работу по обслуживанию клиентов. Всего с начала года было оказано более 6,2 млн услуг вкладчикам и получателям. При этом приоритетным является электронный способ обслуживания – более 5,3 млн операций (или 85,6 %) совершено в электронном формате (с учетом выданных выписок с ИПС).

АО «ЕНПФ» проводит интенсивную информационно-разъяснительную работу среди населения, в том числе посредством проведения выездных презентаций на предприятия, в организации и торговые точки. С начала года было проведено свыше 6,8 тысяч презентаций, на которых присутствовали более 211 тысяч человек. За период 2017-2018 годы и 1 квартал 2019 года информационно-разъяснительной работой на презентациях ЕНПФ было охвачено 1 555 837 человек, что составляет 17,77 % занятого население на 01.04.2019 г. – 8 756 300 чел.)

Продолжается работа, начатая в 2018 году, со «спящими» индивидуальными пенсионными счетами (далее – ИПС), на которые в течение последних лет не поступают взносы. Сотрудники ЕНПФ с начала 2019 года установили контакты с 101 303 владельцами неактивных счетов. Из них 5 704 человек осуществили перечисление пенсионных взносов (далее – ПВ) в сумме 71 152 001 тенге за период с 01.01.2019г по 31.03.2019г.

Всего за весь период работы с неактивными счетами (с февраля 2018 года по 1 апреля 2019 года) Фонд установил контакты с 732 895 вкладчиками, счета которых не пополнились несколько лет. В результате на неактивные ранее ИПС поступило более 208 тыс взносов на общую сумму порядка 2,4 млрд тенге.

С начала 2019 года в ЕНПФ в рамках уплаты единого совокупного платежа (ЕСП) поступило 46 064 взносов на 41 394 ИПС на общую сумму 22,2 млн тенге.

Бейсенбі - Четверг, 6 маусым

ҚАЗАҚСТАН

00.30 «Трюфельный пес»
01.35 «Мужское/ Женское»

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар
07.30 Т/х «Қайсар жесір»
08.30 Т/х «Тағдырқосқанасыл жар»
09.50 Новости
10.30,21.40 Т/с «Лесник»
12.40, 23.45 Х/ф «Королева бандитов»
14.30 Т/с«Не плачь по мне Аргентина»
16.40, 02.25 Т/с «Аталар сөзі»
17.30 Мерекелік концерт
18.00, 01.20 Т/с «Сүйікті Дениз-2»
03.00 «Әйел қырық шырақты»
04.35-05.00 Мерекелік концерт

ЖЕТИСУ

07.05 Өн әлемі.
07.30«Таңжарық»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 Ем болсын
10.15 Мультфильм
10.30 Ұлт пен рух
11.00 Телесериал «Ақ күң»
12.00 Шашу
12.50 Net.laik
13.00 Арнайы репортаж
13.25 Қутты қонақ
14.15 К/ф «Сұлтан Бейбарыс»
16.45 Ем болсын
17.00 Жаңалықтар
17.20 Новости
17.35 Д/ф «Мұқағали жүрген жолдармен»
18.00 Шашу
19.00 Тұжырым
19.30 Ғибратты қазына
20.30 Жаңалықтар
21.00 Тастүлек
21.30 Новости
22.00 Телесериал «Ақ күң»
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости

31 КАНАЛ

05.50, 06.00, 11.30 Т/с «Жігіттер»
05.58 ӘНҰРАН
06.30,14.30 «Лунтик»
07.00, 20.00 «Информбюро»
08.00, 17.55 «Полицейский с рублевки»
10.05 «Әзілдер жинағы»
12.30, 21.00 Т/с «Жарығым-ай»
15.00 М/с «Аладдин»
15.30 М/с «Маша и Медведь»
16.00 Т/с «Воронины»
23.00 Т/с «Чернобыль»
01.00,04.30 Алдараспан. Нысана. Шаншар әзілдері
01.30 «Келіндер бәйгесі»
02.20 Ризамын
03.30 Әзіл студио

7 КАНАЛ

06.00, 12.50 «Жаңа келін»
07.50, 20.0, 03.00 Т/х «Элиф»
09.00, 21.05 Т/с «Фарца»
11.10, 01.00 «Смеяться разрешается»
15.00, 03.45 Ток-шоу «Өз ойым»
16.40 «Хирургия. Территория любви»
17.45, 23.20 Т/с «Спецотряд Кобра - 11»
18.45 Айнаонлайн
19.00 «Әкесінің баласы»
21.00 Лотерея 777
00.30The Эфир
02.20 «Гадалка»
05.00 «Жеңіп көр»

Жексенбі - Воскресенье, 9 маусым

ҚАЗАҚСТАН

ХАБАР

06.05, 07.10 Р. Стамгазиевтың концерті
07.00, 08.00,11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 20.00, 21.00, 22.00, 00.00, 01.00 Ақпарат
07.30, 00.45 «Ұлт мақтаншы-2»
08.10 «Көңілашар»
09.00, 20.30 Кәсіпқой бокс. Геннадий Головкин (Қазақстан)-Стив Роллс (Қанада). Али Ахмедов (Қазақстан)-Маркус Макденниел (АҚШ). Тікелей трансл.
11.10, 12.10 Т. Төрәлидің концерті
12.30, 13.20,14.10, 01.20 Комедия «Келін де адам»
15.10, 02.55 Деректі фильм
16.10, 18.20,19.10 Концерт
19.35 «Кешпенділер» д/ф
21.10, 22.20, 23.20 Әзіл әлемі

06.00, 07.10 Концерт
07.00, 09.00, 11.00,13.00, 15.00, 17.00 Жаңалықтар
08.00,10.00, 12.00, 14.00,16.00, 18.00 Новости
08.10 «Миллион кімге бұйырады?»
09.10 08.45 Самопознание
09.20 Сериал «Қазақ хандығы, Алмас қылыш» 1-10 сериі
19.00, 21.30 Телемарафон. Выборы. Прямой эфир.
21.00 «Жеті күн»
01.00 Музыкалық топтама

АСТАНА

06.00 «Казнет»
06.30, 21.10 Т/х «Таңдауым сен»
07.30, 11.10М/ф
09.30, 11.30 «Монеу тайм»
09.45, 11.45 «Тенгемания»
10.00, 14.00, 18.00, 00.00 Тікелей эфир. Жаңалықтар
10.10, 22.10 «Абысындар»
12.00, 16.00 Прямой эфир. Новости

Жұма - Пятница, 7 маусым

ҚАЗАҚСТАН

КТК

06.05 Концерт
06.35 М/ф «Элвин мен алақоржындар»
07.00 «TANSHOLPAN»
09.00«Ақпарат»
10.00 «Абысындар»
10.40, 19.00 «Қайран күндер»
11.40, 17.15, 02.45 «Қызық екен»
12.35 Арнайы жоба
13.00,17.00,20.00, 01.10AQPAPAT
13.10,20.40 Т/х «Қызыл алма»
14.10, 21.40 Т/х «Гүлпері»
16.00 «Шипагер»
18.05 «Көңіл толқыны»
23.35 Сәлем ҚАЗАҚСТАН
00.30, 03.30 Парасат майданы.
Мен әлі ораламын
01.45 Тұлға
02.15 Достар

ХАБАР

06.00Тамаша
07.00,10.00 М/с «Тобот»
07.30,08.10,09.10 «Таңғы хабар»
08.00, 12.00Жаңалықтар
09.00, 12.55 Новости
10.30, 19.30 Т/х «Келінжан»
11.10 Т/с «На крыльях любви»
12.10 «Алтын бесік»
12.35«Журналистік зерттеу»
13.05 «Дыши со мной»
15.00Т/х. «Тарих.Тағдыр. Тұлға»
15.50 «Ғашық жүрек»
16.40 «Тағдыр тартысы»
17.10 «Бабалар ізімен»
17.30 Религия. Сегодня
18.00 Біздің назарда
18.15 «Қарақатпен шәй»
19.00 «Бақытыма сенемін»
20.00,01.00 Қорытынды жаңалықтар
20.35«Бетпе-бет»
21.00 Итоги дня
21.40 «Здня на убийство»
23.40 Khabar boxing
01.40 «Әсем әуен»

АСТАНА

06.00 Аружанмен бой жазу жаттығулары
06.10 Разминка с Аружан
06.20,20.00,03.00 Жаңалықтар
06.50,20.30,03.30 «Новости 20:30»
07.20, 21.00 Т/х «Таңдауым сен»
08.20 Мультфильм
10.00«Аквагория»
11.00, 22.00Т/х«Абысындар»
12.30 «Күлпәштің хикаялары»
14.00 Күндізгі жаңалықтар
14.20 Т/х «Тракторшының махаббаты»
16.00 «Спасти санту»
18.00 Т/х «Қыз ғұмыры»
19.00 Т/х «№309»
23.30 «Бір туған»
00.30 Т/х «Қара нан»
03.30 Күлдірген

ЕВРАЗИЯ

06.00 Той базар
06.45, 18.00Басты жаңалықтар
07.45 Жұма уағызы
08.00 Доброе утро
11.00 Сериал «Захват»
12.00 Қалаулым
15.00 Х/ф «Везучий случай»
16.50 «Жди меня» Казахстан»
18.45, 02.45«Заң сөйлесін»
20.00 Главные новости
20.45 Поле чудес
21.50, 00.00Т/с «Кто я»
23.00,02.00 Паутина
01.10 Вечерний Ургант
03.45 Өн дария

12.10, 14.10 3. Көпбосынұлының концерті
14.40, 16.10 «16 Қыз» К/ф
17.00, 18.10 Х/ф «Брат или брак»
19.20 «Ел аузында»
20.00 Қорытынды жаңалықтар
20.20 Итоговые новости
20.40 «Ғажайып Қазақстан»
23.00, 00.10 Х/ф «Миллионер из трущоб»
02.00 Өн мен әзіл

ЕВРАЗИЯ

06.00 Т/х «Терра нова»
06.50, 03.00 Тамаша сити
07.40 «Басты бағдарлама»
08.30 «Ұшқалақ»
08.40 «Воскресенье беседы»
08.50 Х/ф «Цвет спелой вишни»
12.35, 03.45 «Контент»
13.15 «Лучше всех»
14.15 Кино «Лови волну-2: Волномания»
15.45, 17.10 Сериал «Кладовая жизни»
17.00, 00.00 «Басты жаңалықтар»
20.00 «Аналитика»
20.55, 02.30 «Паутина +»
21.30 Т/х «Махаббатым

ЕВРАЗИЯ

06.00 Т/х «Терра нова»
06.50, 03.00 Тамаша сити
07.40 «Басты бағдарлама»
08.30 «Ұшқалақ»
08.40 «Воскресенье беседы»
08.50 Х/ф «Цвет спелой вишни»
12.35, 03.45 «Контент»
13.15 «Лучше всех»
14.15 Кино «Лови волну-2: Волномания»
15.45, 17.10 Сериал «Кладовая жизни»
17.00, 00.00 «Басты жаңалықтар»
20.00 «Аналитика»
20.55, 02.30 «Паутина +»
21.30 Т/х «Махаббатым

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар
07.30 Т/х«Қайсар жесір»
08.30 Т/х «Тағдыр қосқан асыл жар»
09.50 Новости
10.30 Х/ф «Лесник»
12.40 Х/ф «Корлева бандитов»
14.30 х/ф «Не плачь по мне Аргентина»
16.40, 02.25 Т/х. «аталар сөзі»
17.30 Мерекелік концерт
18.00, 01.20 Т/х «Сүйікті Дениз-2»
19.30 Кешкі жаңалықтар
20.00,03.00 «Әйел қырық шырақты»
21.00 Вечерние новости
21.40 Я никогда не плачу
03.45«КТК қоржынынан»
04.35-05.00 Мерекелік концерт

ЖЕТИСУ

07.05 Өн әлемі
07.30 «Таңжарық»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 Ем болсын
10.10 Мультфильм
10.30 Тұжырым
11.00 Телесериал «Ақ күң»
11.45 Д/ф «Байсейітовтар»
12.00 Шашу
12.55 Ғибратты
13.50 Тастүлек
14.15 К/ф «Біржан сал»
16.25 Д/ф «Ақ босаға»
16.45 Ем болсын
17.00 Жаңалықтар
17.20 Новости
17.35 Д/ф «Сүндет»
18.00 Шашу
19.00 Диалог
19.30 Болмыс
20.15 Экономика
20.30 Жаңалықтар
21.00 Ел мен жер
21.30 Новости
22.00 Телесериал «Ақ күң»
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости

31 КАНАЛ

05.50, 06.00,11.30Т/х. «Жігіттер»
05.58 ҚР Өнұраны
06.30, 14.30 «Лунтик»
07.00,20.00Информбюро
08.00, 17.55Т/с «Полицейский с рублевки»
10.10,23.00 «Әзілдер жинағы»
12.30, 21.00 Т/х «Жарығым-ай»
15.00 М/с «Аладдин»
15.30 «Маша и Медведь»
16.00 Сериал «Воронины»
01.00, 04.30 «Алдараспан, Нысана, Шаншар»
01.30 «Келіндер бәйгесі»
02.20 Ризамын
03.30 Әзіл студио

7 КАНАЛ

06.00, 12.50 «Жаңа келін»
08.00, 20.00,03.00 Т/х. «Элиф»
09.00Т/с «Фарца»
11.00«Смеяться разрешается»
15.00 «Шап-Шаншар»
16.00 «Япырай»
16.40«Хирургия. Территория любви»
17.45 «Спецотряд Кобра- 11»
18.45 Айнаонлайн
19.00 Әкесінің баласы
21.00 Лотерея «777»
21.05 Х/ф «Геракл»
23.10 «Анжелика, маркиза ангелов»
01.20 Тарзан
03.45 Қуырдақ
04.30 Гу-гулет
05.00 «Жеңіп көр»

жүрегімде»
23.00, 00.10 Х/ф«Благословите женщину»
01.30 Премьера «У меня нет слабостей»

КТК

07.05, 03.30 «Біз сіздермен біргеміз»
09.20 «Золотой граммофон»
11.10 Мелодрама «Двойная ложь»
15.00 «Мұнды жүрек»
17.00 Концерт
20.00 «Аптап»
21.00 Портрет недели
22.00 Слуги народа
22.30 «Свадебное платье» мелодрама
00.30 Я стесняюсь своего тела
02.00 «Мұнды жүрек» К/ф
04.00 Басты рельеде

ЖЕТИСУ

09.00 Президент сайлауы – 2019
09.30 Жаңалықтар
10.00 Новости
10.25 Мультфильм
10.40 Құтқару қызметі

Сенбі - Суббота, 8 маусым

ҚАЗАҚСТАН

06.05, 12.05 «Көңіл толқыны»
07.30 Т/х «Айналайын»
07.50«Сәлем Қазақстан»
10.00, 03.10 «Dara jol»
10.55 М/х «Перизаттар. Қысқы орманның құпиясы»
12.45«Қазақстан барысы»
18.00 «Әзіл әлемі»
19.00, 01.50 «МАСЕЛЕ»
19.35, 03.55Д/ф «Тұлға»
20.00, 02.25 «MINBER»
20.50 «QAIYRLY KESH QAZAQSTAN»
22.25«Jaidarman»
00.10 «Ғайыптан келген олжа»

ХАБАР

06.00 «Ұят болмасын»
06.45 Өмір өзен
09.00 «Өзін өзі тану»
09.10 «Я – чемпион»
09.40 М/с «Свинопас»
10.40, 00.30«Марс»
11.25 Тайны.Судьбы.Имена
12.10Д/ф. «Бір туынды тарихы»
12.40 Т/х.«Сені іздедім»
13.25 Кел, Шырқайық!
15.10 Здня на убийство
17.15Т/х. «Келінжан»
19.15 «ҚызықTimes»
20.15 «Миллион кімге бұйырады?»
21.00 Жеті күн
22.00 «Бэтмэн.Начало»
01.15 «Әсем әуен»

АСТАНА

06.00, 02.10Күлдірген
07.00, 21.10 Т/х. «Таңдауым сен»
08.00, 12.00 Мультфильм
09.30, 11.30 Money Time
09.45, 11.45 ТенгеманияNext
10.00, 22.10 Абысындар
13.00 Концерт «Саған ғана»
15.10«Жалға алынған күйеу жігіт»
17.10 «Потерянное счастье»
19.00 Ел аузында
20.00Біздің уақыт
20.45«Қаламгер»
23.10 Кино «Арман.Когда ангелы спят»
01.40 KazNet

ЕВРАЗИЯ

06.00 Т/х «Теранова»
07.00,03.30Тамаша сити
07.50 Басты жаңалықтар
08.40 Ұшқалақ
08.50 Х/ф «Женщина в зеркале»
12.35«Фабрика грез»
13.00,22.00,01.45Паутина+
13.40 «Три аккорда»
16.05 Х/ф. «Жизнь без веры»
18.00 Басты бағдарлама
18.45,02.30Кешкі кездесу
20.00 «Главные новости»
20.30, 23.00 Т/с «Свет слепой вишни»
00.10Х/ф. «Снайпер-3»

КТК

07.05, 02.00 Т/х «Үлкен үй-2»
08.30, 03.10 «Мерекелік концерт»
09.00 Star of Asia2018

11.00 Ауылдағы ағайын
11.25 Медкеңес
11.50 Мультфильм
12.00 Президент сайлауы – 2019
12.25 Бағбан
12.50 Балдаурен
13.30 Концерт «Дәстүрім - ән жырым»
15.20 Президент сайлауы – 2019
15.25 К/ф «Жаужүрек мың бала»
17.40 Туржорық
18.00 Президент сайлауы – 2019
18.30 Ұлт пен рух
19.00 Спорт тайм
19.30 Балдаурен
20.15 Полицейская служба
20.30 Ел мен жер
21.00 Президент сайлауы – 2019 қаз
21.30 Президент сайлауы – 2019 рус
22.05 Д/ф «Латын қарпі»
22.40 К/ф «Атамекен»

31 КАНАЛ

06.00, 00.30 Алдараспан. Нысана. Шаншар.

09.35, 01.20 Х/ф «Юрмала»
11.20 Х/ф «Я никогда не плачу»
15.30 «Әйел қырық шырақты»
16.30 Ызғарлы көктем
18.40 «Шаншар»
21.00 «Большие новости»
22.00 «Золотой граммофон»
03.20-04.30 «Біздің концерт»

ЖЕТИСУ

07.30 «Таңжарық»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 Ем болсын
10.15 Экономика
10.30 Ел мен жер
11.00 Телесериал «Ақ күң»
11.45 Мультфильм
12.00 Шашу
12.50 Net.laik
13.00 Болмыс
13.50 Концерт «Жасай бер Қазақстан»
15.45 К/ф «Шоқ пен Шер»
17.00 Жаңалықтар
17.20 Новости
17.35 Мультфильм
17.45 Концерт «Ақ тілек»
19.00 Медкеңес
19.20 Құтқару қызметі
19.40 Полиция қызметі
20.00 Ауылдағы ағайын
20.30 Жаңалықтар
21.00 Бағбан
21.30 Новости
22.00 Зерделі отбасы
22.40 Д/ф «Краски степи»
23.00 Жаңалықтар
23.25 Новости
23.50 Өн әлемі

31 КАНАЛ

06.00, 01.00 Алдараспан. Нысана. Шаншар әзілдері
08.00, 13.40 Шаншар, Өнер қырандары күнделіктері
09.00 «Путешествие на родину LG»
09.20 Готовим с Адель (пo-втор)

7 КАНАЛ

06.00 «Қыздар арасында»
07.00 «Қуырдақ»
07.30 «Гу-гулет»
08.00, 01.20 «Айнаонлайн»
08.30 М/с «Әуежай»
09.00 «Даша и друзья»
11.10 М/ф«Тарзан»
13.00 Геракл
15.00, 03.00 Т/х «Детектив ханым»
17.30 «Әкесінің баласы»
20.00 «Tele Bingo»
20.25 «Япырай»
21.05 «Лотерея777»
21.05 Х/ф «Пуленепробиваемый монах»
23.10 «Ханна. Совершенное оружие»
05.00 Жеңіп көр!

08.00, 12.20 «Шаншар, өнер қырандары күнд.»
09.30, 10.30 М/ф
10.00 «Большой закуп»
13.00 «Айта берсін»
14.00, 22.00 «Әзілдер жинағы»
14.30, 16.00, 18.00 М/ф
20.00 Кино «Геракл. Начало легенды»
02.30, 05.00 Ризамын
03.30 Әзіл студио

7 КАНАЛ

06.00 «Қыздар арасында»
07.00 «Қуырдақ»
07.30, 20.30 «Гу-гулет»
08.00, 02.30 «Айнаонлайн»
08.30 М/с
09.00 М/ф
11.10 Сериал «Роковая песня»
15.00, 03.00 «Детектив ханым»
17.30 «Бастық боламын»
19.30 «Шап, шаншар»
21.00 «Лотерея 777»
21.05 Х/ф «Хоббит. Нежданное путешествие»
00.20 Х/ф «Анжелика, Маркиза ангелов!»
05.00 «Жеңіп көр»

СОТ ІС ҚАРАДЫ

ЖҰБАЙЫН ӨЛТІРГЕН ЭКС-ПОЛИЦЕЙ

Жалғасы. Басы 5-бетте

20.08.2018 жылғы №178 сот-медициналық сараптамасының қорытындысына жүгінелік: К.Ж. Чекаеваның өлімі екі қолмен мойын органдарының қылқындырудан механикалық тұншығудың салдарынан туындаған. Мұндай тұжырым, жәбірленушінің мойнының екі жағындағы жоғары тұсындағы қанталаулардың, мойын бұлшық еттеріне қан құйылуының, қалқанша шеміршегінің айналасындағы жұмсақ тіндеріне қан құйылуының, көздің ағына қан құйылуының, көмекей мен өңештің, кеңірдек қуысының кіре берісіне ұсақ көпіршікті көбіктердің пайда болуының, анықталуы, сондай-ақ, жалпы қылқыну тұншығу белгілерінің морфологиялық көріністерімен расталады. Бұлар доғал заттың әсерінен болу, бәлкім механикалық тұншықтыруға әкеп соқтырған қол саусақтарының әрекетінен болуы мүмкін. Осы аталған жарақаттар, өмірге қауіптілігі жағынан денсаулыққа ауыр залал келтірген және жәбірленушінің өліміне тікелей себепші болған.

Сондай-ақ, кеуде қуысының тұйық жарақаты: қабырғалық өкпеқапты жарақаттамай оң жақтағы 9 және 10 қабырғалары сынған. Жәбірленушінің денесіндегі басқа да жарақаттар, атап айтқанда басындағы, кеуде қуысындағы, қолдары мен аяқтарындағы, белі мен бөксе аймақтарындағы қанталаулар, соғылған жа-

ралар, тырналған дақтар, доғал қатты заттың бірнеше рет әрекет етуінің салдарынан пайда болуы мүмкін. Бұлар денсаулыққа жеңіл дәрежелі зиян келтірді деп бағаланады.

Құдай қосқан қосағын осыншама азаптап өлтіретіндей бұрынғы полиция қызметкері қатыгездік қылмысқа баруына не себеп болды? Жасөспірімнің көзінше, анасын азаптап өлтіріп, бауыр еті баласына психологиялық соққы бергенде қандай мақсат ұстанды? Өлі күнге дейін психологтардың көмегіне жүгініп, немересінің болашағына алаңдаған марқұмның өкесі Жұмахан Чекаев: «Құдаларымның кешірім сұрамай, қызымды араққұмар тұқандары жанымға батты. Өлгенге дейін қызыңыз ішімдікке үйір деп бір ауыз сөз де, не қоңырауда шалған жоқ. Бұрынғы полиция қызметкері арақты өзі алып келіп, қасақана қылмыс жасады ма деген күдігім бар. Бірақ, оны сотта дәлелдей алмадым», – дейді.

Алматы облысының мамандандырылған ауданаралық қылмыстық істер жөніндегі сотының үкімімен Бектұрған Тұрланұлы Әлиев Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 99-бабы, 2-бөлігі, 5-тармағы бойынша, кінәлі деп танылып, 15 жылға бас бостандығынан айырылды және жазасын қылмыстық атқару жүйесінің қауіпсіздігі барынша жоғары мекемелерінде өтеу тағайындалды. Қарсы тарап апелляциялық шағым беруіне байланысты сот үкімі әлі күшіне енген жоқ.

Айтақын МҰХАМАДИ.

БІТІМГЕРШІЛІК

Ата Заңымыздың 33-бабы 4-бөлігіне сәйкес, азаматтар мемлекет істерін басқаруда тең құқықтар мен мүмкіндіктерге ие. Гендерлік саясат ерлер мен әйелдердің тең құқықтарының және тең мүмкіндіктерінің мемлекеттік көпіндіктерімен қамтамасыз ету саласындағы қоғамдық қатынастарды реттеуді және мемлекет пен қоғам өмірінің барлық салаларында гендерлік теңдікке жағдай жасауға қатысты негізгі принциптер мен нормаларды белгілеуді талап етеді. Сондай-ақ, гендер ұғымы қоғамдық өмірде тек әйелдің ғана емес, ер адамның да тұлғалық ерекшеліктерін қорғайды.

ГЕНДЕРЛІК САЯСАТТЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ

Аталған саясатты жүзеге асыру барысында Қазақстан Республикасы Президентінің 1998 жылы Жарлығымен «Отбасы және әйелдер мәселесі жөнінде» Ұлттық комиссия құрылды, келесі жылы Қазақстан Республикасы Үкіметі еліміздегі әйелдердің жағдайын жақсарту мақсатында Ұлттық жоспарын құрды.

«Әйелдерді кемсітушіліктің барлық нысандарын жою туралы» халықаралық Конвенцияның Қазақстан Республикасы өзінің 29.06.1998 ж. №248 Заңымен ратификациялап, оған қатысушы болды. Ел басының 29.11.2005 ж. №1677 Жарлығымен «ҚР 2006 – 2016 жылдарға арналған гендерлік теңдік стратегиясы» бекітілді.

Мемлекет қызметшілерінің жартысы – әйелдер, мұғалімдер мен дәрігерлердің басым бөлігі қыз-келіншектер екені баршаға мәлім.

Елбасы 2020 жылға дейін демографиялық ахуалды көтеру міндетін алға қойды, халыққа жолдауында «Біз қазақстандықтардың денсаулығын жақсарту үшін қажет нәрсенің бәрін жасадық. Қазақстанда халықтың мақсаты топтарының денсаулық жағдайын бақылаудың ұлттық бағдарламалары кешенін енгізу қажет. Бірінші кезекте, олар балалар, жасөспірімдер, бала туу жасындағы әйелдер» деп атап өткен болатын. Сондықтан да қазіргі уақытта, ана мен баланың денсаулығын жақсарту бағытында қажетті жұмыстар атқарылуда.

Б. ТУРСУМБАЕВА,
Кербұлақ ауданының

№2 аудандық сотының бас маманы – сот отырысының хатшысы.

ТАЛДАУ

Ағымдағы жылдың өткен мерзімінде аудандық прокуратурасымен еңбек мигранттарын медициналық тексеруден өткізуге қатысты заңнамалардың сақталуына талдау жүргізілген.

ЕҢБЕК МИГРАНТТАРЫН МЕДИЦИНАЛЫҚ ТЕКСЕРУДЕН ӨТКІЗУ

Талдау барысында анықталғандай, аудан аймағында еңбек мақсатымен 620 шетел (Өзірбайжан – 48, Тәжікстан – 1, Өзбекстан – 571) азаматтары рұқсат алған.

Оның ішінде «Талдықорған қалалық медициналық емханасы» МКК-нан 24 еңбек мигранттары, «Жансая» медициналық мекемесінен 504 еңбек мигранттары, ШЖҚ «Көксу аудандық орталық ауруханасы» МКК-нан 92 еңбек мигранттарына анықтама берілген. ҚР Денсаулық сақтау министрлігінің бекітілген бұйрығы бойынша берілетін анықтама медициналық ұйымның штампты, медициналық ұйымның мөрі қойылу қажет деп көрсетілген.

Саралау барысында, шетел азаматтарына еңбек атқаруға рұқсат беру құжаттарымен танысу кезінде шетел азаматтарымен денсаулық сақтау жағдайына байланысты берілетін анықтамалары формальды түрде алу деректері анықталды.

Мысалы, Көксу ауданы орталық емханасынан тексеруден өткен шетел азаматы, формальды түрде «теріс» микрореакция нәтижесі жазылған. Алайда қарсы тексеру барысында, микрореакция тіркеу кітапшасында жазылмаған анықталған. Осыған ұқсас, фактілер Қазақстанға келген еңбек мигранттарында қайталануда.

Сонымен қатар, флюорографиялық тіркеу журналы мен еңбек мигранттарының құжаттарын салыстыру барысында флюорографиялық рентгеннен өтпегеніне

қарамастан емхана рентгенологпен оң нәтиже беріліп, мөрімен бекітілген.

Бұдан бөлек, психологтің тіркеу кітапшасымен салыстыру барысында, еңбек мигранттары формальды түрде өткені белгілі болды. Яғни, тіркеу кітабында жоқ екендігі анықталған.

Атап айтқанда, шетелден келген азаматтардың денсаулықтары формальды түрде жүргізіліп, олардың жұқпалы және өте қауіпті аурулары анықталмаған, сол себепті тұрғылықты тұрғындардың денсаулықтарына келетін қауіптен қорғау қамтамасыз етілмеген.

Жүргізілген талдау нәтижесінің қортындысы бойынша, анықталған заң бұзушылықтардың келешекте қайта орын алмауын қамтамасыз ету мақсатында заңдылықтың бұзылуын, сондай-ақ оларға ықпал еткен себептер мен жағдайларды жоюды, алдағы уақытта болдырмау бағытында нақты шараларды қабылдау үшін аудандық прокуратурасымен енгізілген ұсыныстың негізінде, Көксу аудандық орталық ауруханасы» мемлекеттік коммуналдық кәсіпорнында жұмыс атқарып жүрген қызметкерлері тәртіптік жауаптылыққа тартылып, ескерту берілгені туралы мәлемет етеміз.

А. БЕКЕЕВ,
Көксу ауданының прокуроры,
әділет қорғанысшісі.

КОНФЕРЕНЦИЯ

Қазақстан республикасы бүгінгі күні әлемнің көптеген мемлекеттерімен терезесі тең елдер қатарында қарым-қатынастарын нығайтып, даму үстінде. Сонымен бірге әлемдік, аймақтық халықаралық ұйымдарда тек мүше ғана болып қоймай, жетекшілік, төрағалық ету деңгейіне де жетті. Тек осы саладағы бүкіл іс-әрекет, нақты дипломаттардың ерен еңбегінің жемісі екені хақ. Осы ретте тәуелсіз мемлекеттің мәртебесін әлемдік деңгейде таныстыруға атсалысып жатқандардың бірі 85 жылдық тарихы бар, еліміздегі жоғары оқу орындарының арасында көшбасшы, қара шаңырақ әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Халықаралық қатынастар факультетінің түлектері екендігі даусыз. Осы факультеттің қалыптасу, даму тарихы ҚазҰУ профессоры Жамбатырова Гүлжауһар Шағатайқызының есімімен тікелей байланысты.

ЖАМБАТЫРОВА ОҚУЛАРЫ

Осыған орай, 2019 жылдың сәуір айының 9-жұлдызында әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде Халықаралық қатынастар факультетінің тұңғыш деканы, аяулы ұстаз, ұлағатты ғалым, т.ғ.к., профессор Жамбатырова Гүлжауһар Шағатайқызының құрметіне арналған алғашқы «Жамбатырова оқулары» атты Республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясы өткізілді. Конференцияның ашылуына халықаралық қатынастар факультетінің деканы С.Айдарбаев, халықаралық қатынастар және әлемдік экономика кафедрасы меңгерушісінің орынбасары Н. Дабылтаева қатысты. Халықаралық қатынастар факультетінің негізін қалаушылардың бірі болған ғұлама ғалым, ұлағатты ұстазды еске алу мақсатында

Гүлжауһар Шағатайқызы туралы түсірілген бейнефильм көрсетілді. Профессор К. Макашева әріптесі Гүлжауһар Шағатайқызының факультеттің ашылу кезіндегі қаншама қиындықтарға мойымай, шеше алғандығын, еңбекқорлығын, кәсіби біліктілігін, адалдығын тілге тиек етті. Шәкірттері А.Әліпбаев, Б.Бөжеева, Б.Балаубаева ұстаздары жайлы жылы лебіздерімен бөлісті. Конференция барысында қазіргі таңдағы халықаралық қатынастардағы ең өзекті мәселелер талқыға түсті, пікір алмасты, өз ойларымен бөлісіп, ұсыныстар жасалынды.

Б. БӨЖЕЕВА,
әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дің
Халықаралық қатынастар
факультетінің доценті.

НӘЗІР ТӨРЕҚҰЛОВ - ҚАЗАҚТЫҢ ТҰҢҒЫШ КӘСІБИ ДИПЛОМАТЫ

ДӘҢГЕЛЕК ҮСТЕЛ

2019 жылғы 10 сәуір күні әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Халықаралық қатынастар факультетінде «Нәзір Төреқұлов – тұңғыш қазақ кәсіби дипломаты» атты дөңгелек үстел өткізілді. Іс-шараны ұйымдастырушылар – халықаралық қатынастар және әлемдік экономика кафедрасының доценттері, тарих ғылымдарының кандидаты Б. Бөжеева және А. Әліпбаев.

Дөңгелек үстелге қатысқандар ҚР ҰҒА құрметті академигі, экономика ғылымдарының докторы, профессор, «Нәзір Төреқұлов» халықаралық қайырымдылық қорының президенті Ә. Сапарбаев, Халықаралық қатынастар факультеті деканының орынбасары Д. Жекенов, Халықаралық қатынастар және әлемдік экономика кафедрасы меңгерушісінің орынбасары, э.ғ.к., доцент Н. Дабылтаева, т.ғ.д. профессор М. Губайдулина және «Нәзір Төреқұлов атындағы жас дипломаттар» клубы мен «Студипмиссия» клубының мүшелері.

Мұндай іс-шараны өткізудегі мақсат еліміздің тұңғыш кәсіби дипломаты Н.Төреқұловтың өмір жолын терең зерделеу, оны студенттерге насихаттау, сонымен қатар студенттер арасында ғылыми білім мен зияткерлік-шығармашылық қызметтің беделін арттыру, жобалау және зерттеу қызметінің деңгейін арттыру мүддесінде тәжірибе алмасу болып табылады.

Дөңгелек үстел барысында Н. Төреқұлов өмірбаянымен таныстыратын бейнефильм ұсынылды. «Нәзір Төреқұлов атындағы жас дипломаттар» клубы мен «Студипмиссия» клубының мүшелерінің қазақ халқынан шыққан тұңғыш кәсіби дипломат, саясаткер, көрнекті мемлекет және қоғам қайраткері, реформатор-ағартушы, баспагер журналист және ұлт жанашыры Нәзір Төреқұлов туралы баяндамалары тыңдалып, пікірталастар туғызды. Нәзір Төреқұлов өмірі мен қызметі – келер ұрпаққа үлгі-өнеге, сондықтан да жастар арасында ұлықтауға лайықты.

А. ӘЛІПБАЕВ,
ҚазҰУ-дің Халықаралық қатынастар
факультетінің доценті.

МАМАН МІНБЕРІ

СОТТЫ ҚҰРМЕТТЕМЕГЕНІ ҮШІН ЖАУАПТЫЛЫҚ

Сот азаматтық істі талқылауды іске қатысатын тараптардың және іс бойынша басқа тұлғаларды міндетті түрде хабарландыра отырып, сот отырысын жүргізеді. Сот отырысында судья процестік нормаларды қатаң сақтап, құқықтық мәдениеттілікті ұстанып, процеске қатысушылардың теңдігі қағидатын қамтамасыз ете отырып, сот төрелігін жүзеге асыруы тиіс.

Қазақстан Республикасы Азаматтық процестік кодексінің 127-бабына сай іске қатысатын адамдар сот отырысының немесе жекелеген процестік әрекеттерді жасаудың уақыты мен орны туралы хабарландырылады және соттың шақыру қағаздарымен сотқа шақырылады. Іске қатысатын адамдар тапсырыс хат, телефонограмма немесе жеделхат, сондай-ақ хабарлаудың тіркелуін қамтамасыз ететін өзге де байланыс құралдарын пайдалану арқылы хабарлануы немесе шақырылуы мүмкін. Сот талқылауын басқатамас бұрын төрағалық етуші судья процеске шақырылған қатысушылардың келуін тексереді. Төрағалық етушінің міндетін істі қарайтын судья атқарады. Азаматтық істегі тараптар және іске қатысушы басқа да тұлғалар егер тек сот тарапынан олардың келмеу себептері дәлелді деп танылмаса, сот талқылауына қатысуға міндетті.

Ең алдымен сот талқылауында сот отырысының хатшысы осы іс бойынша шақырылған тұлғалардан кімнің келгенін, келмегенін тұлғаларға хабар берілгенін, не берілмегенін және олардың келмеу себептері туралы мәліметтерді

судьяға баяндайды. Іске қатысатын тұлғалар сот отырысына келмеу себептері туралы сотқа алдын ала хабарлауға және осы себептердің дәлелді екендігіне дәлелдемелерді ұсынуға міндетті. Мысалы, сотқа келмеуінің дәлелді себептеріне іске шақырылған адамның науқастанып, ауырып қалуы жатады. Бірақ ол қандайда бір нақты құжатпен расталуы және дәлелденуі тиіс. Іске қатысатын тұлғалардың қайсыбірі сот отырысына келмеген жағдайда олардың тиісті түрде хабарландырылғаны туралы мәліметтер жоқ болса істі қаралуы кейінге қалдырылады. Сонымен қатар, егер іске қатысатын тұлғалар сот отырысының уақыты мен орны туралы тиісті түрде хабарландырылса, олардың келмеу себептері тек дәлелді деп танылған жағдайда ғана сот істі талқылауды кейінге қалдырады.

Сот отырысының орны мен уақыты туралы тиісінше хабарландырылған тараптар және іске қатысушы басқа тұлғалардың сот отырысына дәлелді себептерсіз келмеуі Қазақстан Республикасы Өкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 659-бабына сәйкес сотқа құрметтемеушілік деп танылып, ол өкімшілік жазаға тартылады.

Сотқа құрметтемеушілік білдіргені үшін жауаптылық шараларын сот баршаның сот алдындағы теңдігі конституциялық қағидатын және сот төрелігінің міндеттерін іске асыру, азаматтарды құқықтық мәдениеттілікке тәрбиелеу мақсатында қолданады. Сондықтан баршамыз сотқа құрметтемеушілікке жол бермей, еліміздің құқықтық мемлекет ретіндегі мәртебесін көтеруге өз үлесімізді қосқанымыз абзал.

Мұрат ТӘНІРБЕРГЕНОВ,
Алматы облысы МАЭС-ның судьясы.

АЛАТАУ, САҒЫНДЫҢ БА КЕНЕНІНДІ?

Жалғасы. Басы 8-9-беттерде.

Бірінші кездесуіміз 23 сәуір күні заманауи стильде салынған «Алатау» дәстүрлі өнер театрының зәулім залында өтті. Ғимараттың сыртқы көрінісі де, ішкі құрылымы да ерекше көз тартады. Қазіргі уақыттың талабына, талғамына орай жасалғаны көрініп тұр. Бұл да болса тәуелсіздігімізді айғақтай түседі. Мемлекет тарапынан жастарға көрсетіліп жатқан үлкен қамқорлық, дәстүрлі өнерімізді асқақтата түсетін мәні зор әрекет. Мұнда тек спектакльдер қойылып жатпайды, әртүрлі тақырыпта кештер, әншілердің жеке концерттері, өнер жұлдыздарымен кездесулер өткізіледі екен. Жас ұрпаққа тәлім-тәрбие беретін, дәстүрлі өнерімізді насихаттап, кейінгі буынға тағлым ететін өнер ордасы десек те болады.

Осы үлкен ордада Кенен Әзірбаевтың 135 жылдығына орай жазылған «Ұлы дала жыршысы» атты менің кітабымның тұсуы кесілді. Кітапты өз қаражатына шығарып, ақынның мерейтойына тарту еткен – белгілі жазушы, «Алатау» баспа-полиграфиялық корпорациясының президенті Кененбай Ырым Суанбайұлы. Өзімен ала келген кітаптың алғашқы даналарын сол жерде таратып берді. Кітаптың бірінші бетінде жазылғандай «Кенен ата рухына кір келтірмей, қастерлеп жүрген Ырым досыма атаңның жасына кел, сол рух сені қолдасын!» дегім келеді.

Ертесі күні қазақ өнерінің қара шаңырағы, алтын ордасы атанған Құрманғазы атындағы Қазақ ұлттық консерваториясында «Кенен Әзірбаев шығармашылығының бүгінгі насихаты» деген тақырыпта дөңгелек үстел өткізілді. Оны консерватория ректоры, ҚР еңбек сіңірген қайраткері Арман Жүдебаев ашты. Ол Кенен атамның қазақ ән өнерінде алатын орны, қазақ мәдениетінің алтын қорына қосылған Кенен әндерінің өміршеңдігі, өскелең ұрпаққа тигізетін тәрбиелік мәні жайлы сөз етті. К. Әзірбаевтың өлең-жырлары, әр тақырыпта шығарған әндері ғасырдан-ғасырға көшіп отыратын, саф алтындай тот баспайтын, мәңгі жасайтын туындылар деп ой түйіндеді.

Дөңгелек үстелге ҚР еңбек сіңірген қайраткері, профессорлар Б.Қосбармақов, Карима Сахарбаева, Халық музыкасы факультетінің деканы Н. Өшіров, Халық әні кафедрасының доценті Е. Шүкіман, К. Әзірбаев атындағы Жамбыл облыстық филармониясының әншісі, ҚР мәдениет қайраткері Дүйсенбек Әмірәлиев, тағы басқа да музыка мамандары қатысып, өз ойларын бөлісті.

Сол күні кешке консерваторияның зәулім залында К. Әзірбаевтың шығармашылығына арналған «Әнім қалсын» деген тақырыпта үлкен гала-концертті көріп тамашаладық. Шолпан Дәржанова, Рамазан Стамбеков, Бейбіт Мұсаев, Тілеулес Құрманғалиев сынды майталман әншілердің қатысуымен өткен концерт көпшіліктің көңілінен шыққан, мағынасы терең, тәрбиелік мәні зор шара болды. Бір жарым сағатқа есептелген концертіміз, қыз-қыза екі жарым сағатқа созылды. Тырп етпей тыңдаған жұрт кей әншілерді жібермей, екі тіпті үштен ән салдырып

жатты. Осылайша, Кенен Әзірбаевтың 135 жылдық тойы үлкен мерекеге айналғандай әсер қалдырды. Ақынға деген жастардың қошемет-құрметін көріп отырып, қазақтың айтулы ақыны Бопина Байсуатқызының:

«Алатаудай айбатты,
Халық ақыны ардақты.
Сегіз қырлы, бір сырлы,
Кенекем-ау, жан-жақты», – дейтін өлең шумағы еске түседі. Расында, Кенекең сегіз қырлы болмаса, сан өнерді бойына сіңірген қайталанбас өнер иесі болмаса, халықтың осындай құрметіне ие болу-болмасын кім біледі. Алматыдағы кездесу кешінен арқаланып, көңіліміз көтеріліп, ақынның туған жері Қордайға қарай жол тарттық. Кеш болса да түнделетіп шыққандағы мақсат, ақынның ауылына жету еді. Ақынның немересі Мұраттың үйіне бір түнеп, ертесі күні таңертеңмен Шымкентке қарай жолға шығуымыз қажет. Солай болды да.

Мұндағы ат басын тірейтін жеріміз – «Отырар» облыстық ғылыми-эмбебап кітапханасы. Кітапхана қызметкерлері де шама-шарқы келгенше әзірлік жасаған екен. «Біздің шырайлы Шымкентке қош келдіңіздер!» деп әзілмен қарсы алған кітапхана директоры Кенен ақын жайлы, осы кездесудің мән-мағынасы туралы кіріспе сөз сөйледі. Артынша 90-нан асқан қария шығып ақынның өмірі мен шығармашылығы туралы біраз естелік әңгіме айтты. Содан соң әрқайсымыз кезекпен шығып, Кенен атаның өмірінен ел көп біле бермейтін қызықты оқиғаларды айтып бердік. Жергілікті әншілер келмеген болу керек. Кеш басталмай тұрып бір-екеуі жылт етіп көрінген сияқты еді. Кейін олар да ізін суытыпты. Абырой болғанда әнші-термеші Ерболат Шалдыбековты ала шыққанымыз мұндай жақсы болар ма. Бар күш соған түсті. Кенекеңнің біраз әндерін орындап, ақыр соңында жиналған жұрттың сұрауымен атақты «Базар – Назар» әнін шырқады. Артынан ақын жайлы түсірген деректі фильмді көрсетіп, кешімізді аяқтадық.

Қалай десек те, көңілде болар-болмас қаяу тұрғандай еді. Сонша жерден «Алатаудың ақиығы», қазақтың бұлбұл әншісі, дүлдүл ақыны Кенен Әзірбаевтың әруағын арқалап

барғанда қала әкімдігінен, тым болмаса мәдениет басқармасынан бір адамның төбе көрсетпегені таңданыс туғызғаны рас. «Бәлкім, Түркістаннан бөлініп шыққан соң, екі жақ еншісін бөле алмай жатқан шығар. Болмаса, науқан кезі ғой

өрік-мейіз теріп кетті ме екен?» дейтін зілсіз өзілімізді айтып кері қайттық. Бағдарлама бойынша іс-сапарымыздың соңы Тараз қаласында аяқталуға тиіс. 2019 жылғы 26 сәуірде халық ақыны К. Әзірбаев атындағы «Шырқа даусым» IX республикалық дәстүрлі ән конкурсының шымылдығы ашылды. Екі жылда бір рет өтетін айтулы конкурстың ұйымдастырылуында мін болған жоқ. Жуырда ғана К.Әзірбаевтың аты берілген облыстық филармонияның концерт залында өтті. Кіре берісте ақынның 135 жылдық мерейтойына арнап ауқымды көрме жасалыпты. Онда әншінің ұстаған домбырасынан бастап, кітаптары, фотосуреттері, ән дискілері басқа да бұйымдары қойылған. Кіріспе сөзге шыққан Жамбыл облысы әкімдігінің Мәдениет, архивтер және құжаттама басқармасының басшысы Дүйсенәлі Бықыбаев, ақынның өмірі мен шығармашылығына, бүгінгі конкурстың

өрік-мейіз теріп кетті ме екен?» дейтін зілсіз өзілімізді айтып кері қайттық. Бағдарлама бойынша іс-сапарымыздың соңы Тараз қаласында аяқталуға тиіс. 2019 жылғы 26 сәуірде халық ақыны К. Әзірбаев атындағы «Шырқа даусым» IX республикалық дәстүрлі ән конкурсының шымылдығы ашылды. Екі жылда бір рет өтетін айтулы конкурстың ұйымдастырылуында мін болған жоқ. Жуырда ғана К.Әзірбаевтың аты берілген облыстық филармонияның концерт залында өтті. Кіре берісте ақынның 135 жылдық мерейтойына арнап ауқымды көрме жасалыпты. Онда әншінің ұстаған домбырасынан бастап, кітаптары, фотосуреттері, ән дискілері басқа да бұйымдары қойылған. Кіріспе сөзге шыққан Жамбыл облысы әкімдігінің Мәдениет, архивтер және құжаттама басқармасының басшысы Дүйсенәлі Бықыбаев, ақынның өмірі мен шығармашылығына, бүгінгі конкурстың

Сөйтіп, Кенен Әзірбаевтың туғанына 135 жыл толу құрметіне арналған ән додасы өз мәресіне жетті. Қазақстанның 9 қаласында болып, 14-тен астам кездесулер өткізген біздің де сапарымыз Тараз қаласында аяқталды.

**«Мен сүйемін халқымды,
Жасың менен қартыңды.
Ардақты елге ән салсам,
Денем майдай балқиды» – деп Кенен атамның өзі айтқандай, рухыңызды көтеріп, атақ-даңқыңызды қастерлеп жатқан ел-жұртымызға рақмет. Қай жерге барсақ та атаның әруағына құрмет көрсетіп, қызмет істеп жүрген азаматтарға рақмет. Осы сапарымызды үнемі қадағалап, қолдау көрсеткен ҚР Мәдениет және спорт министрлігінің қызметкерлеріне және вице-министр Райымқұлова Ақтоты Рахметоллақызына айтар алғысымыз шексіз. Ақынның ұрпақтары атынан ризашылық көңілімізді білдіреміз.**

Егемен еліміздің көгінде Кенен атаның әндері бұрынғыдан да асқақ, еркін шырқала берсін. Оған күмән жоқ. Өйткені, К. Әзірбаевтың әндері самғауы биік, уақыт өткен сайын жасарып-жаңғыра түсетін ерекше өнер. Оның түйінін сонау 1984 жылы ақынның 100 жылдық мерейтойында бүгінгі Елбасы, тұңғыш Президентіміз Нұрсұлтан Әбішұлы: «Халық өмірінде Кенен Әзірбаев үн қоспаған, өзінің жарқын талантымен шуағын төкпеген бірде-бір айтулы оқиға болған жоқ. Оның тамаша өшпес туындылары бүгін де осы жауапты, құрметті істе сапта тұр» – деген еді. Біз Елбасының осы сөзінің ақиқатқа айналғанын өз көзімізбен көріп, жанымызбен сезініп қайттық.

**Бақытжан Кененұлы ӘЗІРБАЕВ,
Қазақстан Жазушылар одағының мүшесі.**

ерекшелігіне тоқтала келіп: «Сан өнерді бойына сіңірген Кенен атамның әнші, ақын, жырау, күйші ретінде ұлт фольклорының жанды шежіресі болды... Әулиеата өңірінің ғана емес ісі қазақтың әншілік-күйшілік, ақындық жыршылық, сал-серілік дәстүрін ұлықтаған ән кемеңгерінің өнер кеңестігінде алар орны бөлек, өнері дүр» деп сөзін тұжырымдады.

Қазақстанның түкпір-түкпірінен келген, «жүзден жүйрік атанған» жас әншілер ән додасына түсіп бағын сынады. Олардың ұзын саны – 35. Бұл конкурсты Халықаралық ән конкурсі десек те болғандай. Өйткені бұл ән додасына тек біздің елден ғана емес, көршілес Қытай Халық республикасынан, Өзбекстан, Қырғызстан, Түркменстан, Қарақалпақтан келген өнерпаздар қатысты. Бұрынғы конкурстарға қарағанда бұл жолғы тартыстың өзіндік ерекшеліктері болды. Бірінші талап әншілер жанды дауыспен шықты. Мұның өзі әншілер үшін біраз қиындықтар туғызғанмен, әділетті шешім қабылдауға мүмкіндік берді. Болмаса микрофонға байланған әншілердің қайсысы озық, қайсысы осал екенін ажырату қиынға соғатын. Тағы бір ерекшелік әншілердің біразы Кенен әндерін домбырада ғана емес, сырнайға, жетіген, қобыз сияқты ұлттық аспаптарға қосылып айтты. Жаңаша үрдіс алған мұндай әрекетті қолдамасқа болмайды. Бұл дегенің Кенен әндерін кез келген аспапта ойнауға болады дегенді айғақтай түседі.

Жоғары деңгейде өткен бұл конкурстың соңы үлкен ән мерекесіне айналғандай әсерлі. Бас жүлдені Алматыдан келген жас талапкер Т. Жүргенов атындағы ұлттық өнер академиясының 3 курс студенті Зейкенова Гүлнафис Жанболатқызы қанжығасына байлады. Жетіген аспабына қосылып К. Әзірбаевтың бірнеше әндерін нақышына келтіріп айтып шықты. Мұның өзі қазылар алқасы үшін де, тыңдаушылар үшін де тосын жаңалық болғаны рас. Бұл жолғы жүлденің де қомақты болғанын байқадық. Бас жүлде – 700 мың, содан кейінгілерге 500 – 300 мың теңгеден берілді. Ал осы конкурсқа қатысқан барлық әншілерге 30 мың теңгеден сыйақы тағайындалып және конкурстың арнайы дайындаған Алғыс хатпен марапатталды.

Стороны медиации вправе отказаться от медиации на любой ее стадии. Сферой применения медиации являются споры (конфликты), возникающие из гражданских, трудовых, семейных и иных правоотношений с участием физических и (или) юридических лиц, а также рассматриваемые в ходе уголовного судопроизводства по делам о преступлениях небольшой и средней тяжести, об уголовных проступках, если иное не установлено законами Республики Казахстан, и отношения, возникающие при исполнении исполнительного производства.

Процедура медиации не применяется к спорам (конфликтам), возникающим из отношений, указанных в пункте 1 настоящей статьи, в случае, если такие споры (конфликты) затрагивают или могут затронуть интересы третьих лиц, не участвующих в процедуре медиации, и лиц, признанных судом недееспособными либо ограниченно дееспособными.

Процедура медиации не применяется к спорам (конфликтам), возникающим из гражданских, трудовых, семейных и иных правоотношений с участием физических и (или) юридических лиц, когда одной из сторон является государственный орган. Процедура медиации не применяется по уголовным делам о коррупционных преступлениях и иным преступлениям против

Стороны медиации пользуются равными правами при выборе медиатора, процедуры медиации, своей позиции в ней, способах и средствах ее отстаивания, при получении информации, в оценке приемлемости условий соглашения об урегулировании конфликта и несут равные обязанности.

При проведении медиации медиатор независим от сторон, государственных органов, иных юридических, должностных и физических лиц. Медиатор самостоятелен в выборе средств и методов медиации, допустимость которых определяется настоящим Законом.

Медиатор должен быть беспристрастным, проводить медиацию в интересах обеих сторон и обеспечивать сторонам равное участие в процедуре медиации. При наличии обстоятельств, препятствующих беспристрастности медиатора, он должен отказаться от проведения медиации. Не допускается вмешательство в деятельность медиатора при проведении медиации со стороны лиц, указанных в пункте 1 настоящей статьи, кроме случаев, предусмотренных законами Республики Казахстан.

Участники медиации не вправе разглашать сведения, ставшие известными им в ходе медиации, без письменного разрешения стороны медиации, предоставившей

ЦЕЛЬ И ПРИНЦИПЫ МЕДИАЦИИ

интересов государственной службы и государственного управления.

В ходе медиации стороны вправе по своему усмотрению распоряжаться своими материальными и процессуальными правами, увеличить или уменьшить размер требований или отказаться от спора (конфликта). Стороны свободны в выборе вопросов для обсуждения вариантов взаимоприемлемого соглашения.

МЕДИАЦИЯ ПРОВОДИТСЯ НА ОСНОВЕ ПРИНЦИПОВ: ДОБРОВОЛЬНОСТИ; РАВНОПРАВИА СТОРОН МЕДИАЦИИ; НЕЗАВИСИМОСТИ И БЕСПРИСТРАСТНОСТИ МЕДИАТОРА; НЕДОПУСТИМОСТИ ВМЕШАТЕЛЬСТВА В ПРОЦЕДУРУ МЕДИАЦИИ; КОНФИДЕНЦИАЛЬНОСТИ. ЦЕЛЯМИ МЕДИАЦИИ ЯВЛЯЮТСЯ: ДОСТИЖЕНИЕ ВАРИАНТА РАЗРЕШЕНИЯ СПОРА (КОНФЛИКТА), УСТРАИВАЮЩЕГО ОБЕ СТОРОНЫ МЕДИАЦИИ; СНИЖЕНИЕ УРОВНЯ КОНФЛИКТНОСТИ СТОРОН. УСЛОВИЕМ УЧАСТИЯ В ПРОЦЕДУРЕ МЕДИАЦИИ ЯВЛЯЕТСЯ ВЗАИМНОЕ ДОБРОВОЛЬНОЕ ВОЛЕИЗЪЯВЛЕНИЕ СТОРОН, ВЫРАЖЕННОЕ В ДОГОВОРЕ О МЕДИАЦИИ.

эту информацию.

Разглашение участником медиации сведений, ставших ему известными в ходе медиации, без разрешения стороны медиации, предоставившей эту информацию, влечет ответственность, установленную законами Республики Казахстан.

Жанар ИБРАГИМОВА,
судья СМЭС Алматинской области.

ГЕНДЕРНАЯ ПОЛИТИКА КАЗАХСТАНА

Казахстан присоединился к важнейшим Конвенциям и Декларациям ООН и других международных организаций по правам женщин, что способствовало улучшению ситуации в сфере реализации политических прав женщин, преодолению скрытой и открытой гендерной дискриминации. Особенно важным с точки зрения реализации политических прав казахстанских женщин является присоединение страны к Конвенциям ООН «О ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин», «О политических правах женщин», «О гражданстве замужней женщины». Также Казахстан подписал ряд актов Международной организации труда, касающихся прав женщин и детей.

Основные принципы гендерной политики в нашей стране устанавливают равные права мужчин и женщин, что гарантировано Конституцией РК. Задачи гендерной политики достигаются сбалансированного участия мужчин и женщин во властных структурах, обеспечение равных возможностей для экономической независимости, развития своего бизнеса и продвижение по службе, создание условий для равного осуществления прав и обязанностей в семье. Однако законодательного оформления принципов равных возможностей для обоих полов недостаточно, что бы преодолеть исторически сложившиеся стереотипы о женском участии в политике, которые укрепились в гражданских институтах общества и положение современных женщин противоречиво, что проявляется в ее социальной экономической и политической активности, а так же в дальнейшем развитии института семьи.

В Казахстане женщины, можно сказать составляют больше половины населения, их положение, роль и статус имеют важное значение в обществе, поэтому вопросы гендерного равенства отнесены к числу важных социальных проблем не только в Казахстане, но и во всем мире. За годы независимости в Казахстане было проведено множество конференций и заседаний, посвященных именно проблемам гендерного неравенства. Согласно мировому опыту женщины вносят особый вклад в общественную жизнь. Так же приоритетной задачей должно быть широкое гендерное просвещение политической элиты по вопросам участия женщин в политических процессах, осмысление и постановка гендерных проблем, а так же разработка методов решения этих проблем по мировому опыту. Поэтому для нашего государства огромное значение имеют вопросы теоретического обоснования и развития национального механизма, исследования институционального механизма, исследовательская практика и анализ достижения гендерного равноправия. В целом следует отметить, что одним из важных направлений современной политике по обеспечению гендерного равенства является демократизация политической системы. Социально-экономическая трансформация нашего общества требует от государства формирования политике, в большей степени, учитывающей вектор изменений в международной политике гендерного равенства.

Гаухар КАСЫМБАЕВА,
судья СМЭС Алматинской области.

ДЛЯ МОЛОДЕЖИ НАШЕЙ РЕСПУБЛИКИ

2019 год в Казахстане объявлен Годом молодежи. На то есть соответствующий Указ Первого Президента-Елбасы РК Нурсултана Назарбаева. У Елбасы особое, трепетное отношение к молодежи – и к рабочей, и к сельской, и к творческой, и к студенческой. Он не устаёт повторять, что развитие института семьи и молодежной политики должны стать одним из главных направлений работы всего госаппарата.

В общей сложности, на мероприятия в рамках Дорожной карты по проведению Года молодежи предполагается потратить более 120 миллиардов тенге. Львиная доля приходится на долгосрочные проекты, к примеру, строительство арендного жилья для работающей молодежи или повышение стипендий студентам-волонтерам.

В рамках года молодежи в нашей республике будут проводиться ряд мероприятий. Чтобы не быть голословным хотела бы назвать некоторых из них. Так, для укрепления дружбы и взаимосоотрудничества будет организован Форум Казахстанско-Российского молодежного сотрудничества в Костанае. В этом форуме ожидается участие – пяти тысяч человек. Будет проведен форум Ассамблеи народа Казахстана «Синергия молодежи», планируется проведение форума молодых блогеров «Открывая Казахстан» в июле 2019 года.

По поручения Главы государства будут строиться жилье и открываться рабочие места для молодежи. Будет построены не менее одной тысячи арендных квартир для работающей молодежи. На эти цели перераспределили объем финансирования, предусмотренный в рамках Госпрограммы «Нұрлы жер» на 2017 - 2021 годы. На обучение основам предпринимательства молодежи в рамках проекта «Бастау Бизнес» на 2019-2021 годы предусмотрено 4,5 миллиарда тенге. На предоставление государственных грантов для молодых предпринимателей в рамках программы «Дорожная карта бизнеса – 2020» на 2019-2021 годы из республиканского бюджета

запланировано 1,8 миллиарда тенге. На предоставление государственных грантов молодежи для реализации новых бизнес идей в рамках госпрограммы развития продуктивной занятости и массового предпринимательства на 2017 - 2021 годы «Еңбек» будет выделяться порядка 14,3 миллиардов тенге. Планируется модернизацию двадцати вузов и 180 колледжей в рамках проекта «Жас маман» по принципу «100/200». Студентам вузов, которые занимаются волонтерской деятельностью, повысят стипендии на 30%. В течение года будет реализовываться проект по поддержке локальных молодежных инициатив. На это предполагаются расходы в размере 100 миллионов тенге. Проведение комплекса мероприятий, направленных на профилактику суицидального поведения среди молодежи, на комплекс мероприятий по поддержке семьи в рамках семейного клуба для молодых мам и отцов «Бақытты отбасы» (Счастливая семья), на военно-патриотическое воспитание молодежи, на проведение культурных мероприятий для молодежи, в том числе с особыми потребностями, на развитие молодежного движения будут выделены средства.

Диляра ИЗБАИРОВА,
судья СМЭС Алматинской области.

СӘТТІЛІК

ЧЕМПИОН СЫРЫМЕН БӨЛІСТІ

Әлемді мойындатқан параспортшы Ержан Сәлімгереев 2020 жылы Токиода өтетін Паралимпиада ойындарында жеңімпаз атануды көздеп отыр. Суда жүзуден Қазақстан чемпионы, әлем кубогының төрт дүркін иегері, екі дүркін Азия Пара ойындарының жеңімпазы Ержан Сәлімгереевпен Sputnik Қазақстан тілшісі сұхбаттасты. Ержан басына түскен қиындықтарға мойымай, жетістікке қалай жеткенін, алдағы жоспары мен мүмкіндігі шектеулі жандарға қалай көмектесіп жүргенін айтты.

Өмір соққысы

Ержан 1989 жылы 8 желтоқсанда Атырау қаласынан 12 шақырым жердегі Еркінқала ауылында дүниеге келген. Үйдің ортаншысы. Ағасы мен інісі бар. Ол 9 жасында тоққа түскен.

«3-сыныпта мектептің жанында достарыммен ойнап жүрдім. Байқамай ашық тұрған трансформатордың ішіне кірдік. Сол кезде тоққа түстім. Достарым менен төрт жас үлкен еді. Мен ең кішкентай болдым. 9 жасымда аяқ-қолымнан айырылып, арбаға таңылдым. Қиын болды», – дейді параспортшы.

Алғашқы кәсіп

Ол 2007 жылы орта мектепті бітіреді. Кейін такси жүргізушісі болып жұмыс істейді.

«Мен біреуге масыл болғанды ұнатпаймын. Жұмысымды біреудің мойнына артып қоя алмаймын. Бұл менің табиғатыма жат. Сондықтан мектепті бітіргеннен кейін «Не істеймін, бұл тығырықтан қалай шығамын?» деп ойладым. Сөйтіп, туыстарым маған көлік алып берді. Маған бұл жұмысым ұнайтын. Шамамен екі жылдай жолаушы тасымалдадым», – дейді Ержан Сәлімгереев.

Жаңа мүмкіндік

Қазақстанның Ресейдегі елшісі Иманғали Тасмағамбетовтың інісі Құрманғали Тасмағамбетов параспортшыға қолдау көрсетіп, қазіргі Атырау мұнай және газ университетіне оқуға түсіреді. Өміріндегі бұл мүмкіндікті

Ержан қалт жібермейді.

«Құрманғали аға: «Ержан саған білім керек» – деді. Ол кісі маған демеу болды. Сөйтіп, жоғары оқу орнында автоматтандыру және басқару мамандығы бойынша тегін білім алдым. Оқытушыларымның кеңесімен суға жүзу спортына жазылдым. Өмірім 360 градусқа өзгерді», – дейді параспортшы.

Спорттағы жетістіктері

Атыраулық жігіт 24 жасында кәсіби спортқа келіп, аянбай тер төгеді.

«Өзімнің суда жүзу техникамы қалыптастыруға тура келді. Көп іздендім, жаттықтым, армандадым. Бапкеріммен ақылдасып, жақсы техника жасадық. Қазір мені атыраулық Нұрлан Жұмағазиев жаттықтырады», – дейді Ержан Сәлімгереев.

«Суға жүзу спортымен шұғылданып жүргенімді, жарысқа қатысқанымды ата-анама айтқан жоқпын. Кейін олар жетістіктерімді естіп қуанды. 2015 жылы республикалық спартакиада ойындарында суға жүзуден алғаш рет алтын медаль жеңіп алдым. 2016 жылы Қазақстан чемпионатына қатыстым. 3 түрлі қашықтықта 3 алтын медаль еншілеп, 3 рет Қазақстан рекордын жаңарттым. Сөйтіп, суға жүзуден Қазақстан ұлттық паралимпиада құрамасының мүшесі атандым», – дейді спортшы.

Ержан бұл жетістіктерімен шектеліп қалмайды. Көп жаттығып, жаңа белестіріп бағындарады. 9 рет суда жүзуден Қазақстан чемпионы, 4 рет әлем кубогының иегері, 2 дүркін Азия Пара ойындарының жеңімпазы атанады. Ендігі мақсаты – Олимпиада ойындарында топ жару.

«Өзімді ешкімнен кем санамаймын»

Сұхбат барысында Ержан басына түскен қиындықтарды қалай жеңгенін айтып берді.

«Жолындағы барлық қиындықты тек еңбекпен ғана еңсересің. Басыма түскен қиындықты Алланың сынағы деп қабылдадым. Еңсемді түсірмей, осы өмірде жақсы ғұмыр кешемін деп өз-өзіме серт бердім. Сабырлы, шыдамды болдым. Сонда ғана жетістікке жете алатынымды түсіндім. Мен тек бір Аллаға тәуекел еттім. Қиындықтарымды еңсере алатынымды алдымен өзіме дәлелдегім келді. Көп армандадым, еңбектендім», – дейді әлемді мойындатқан спортшы. Сондай-ақ, ол үнемі ата-анасын ойлап жүретінін атап өтті.

«Әкем мен шешемді үнемі ойлап жүремін. Олардың жағдайы жақсы болғанын қалаймын.

Бұл – менің парызым. Нешінші топтағы мүгедек болсам да, өзімді ешкімнен кем санамаймын. Сыртқы келбетім осындай болғанымен, еңсемді түсірмеймін. Бұл – Алланың сынағы», – дейді ол.

Чемпион кеңесі

Қазір Ержан «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясының Атырау облысындағы филиалында бас маман болып жұмыс істейді. Сондай-ақ, ол мүмкіндігі шектеулі жандарға көмектесіп тұратынын айтты. Олармен өзінің ақыл-кеңесімен бөлісті.

«Бала кезімде қиыншылық көрдім. Мүмкіндігі шектеулі азаматтардың ішкі жан дүниесін түсінемін. Оларға ақыл-кеңесімді беріп тұрамын. Бұл өмір қайғы мен қуанышқа толы. Қиындықты жеңу керек. Ең бастысы, мүмкіндігі шектеулі жандар қоғаммен байланыста болуы керек. Терең ойдың тұңғығына батып, қайғыға берілудің қажеті жоқ. Қоғамның дамуына өз үлесіңді қос, белсенді бол», – дейді спортшы.

ЖЕҢІС КУБОГЫ

АЛМАТЫ ҚАЛАСЫНДА ҚАРУЛЫ КҮШТЕРДІҢ ӘСКЕРИ ҚЫЗМЕТШІЛЕРІНІҢ БАЛАЛАРЫ АРАСЫНДА ФУТБОЛДАН ЖАРЫС ӨТТІ. ҚАЗАҚСТАННЫҢ ТҮКПІР-ТҮКПІРІНЕН ЖИНАЛҒАН ҚР ҚАРУЛЫ КҮШТЕРІНІҢ ТҮРЛЕРІ МЕН ТЕКТЕРІНІҢ МҮДДЕЛЕРІН ҚОРҒАЙТЫН КОМАНДАЛАР ЖЕҢІС КУБОГЫ ҮШІН ҚЫЗУ ТАРТЫСҚА ТҮСТІ. ІРІКТЕУ КЕЗЕҢІНЕН СҮРІНБЕЙ ӨТКЕН КОМАНДАЛАР ЖАРТЫЛАЙ ФИНАЛҒА, ОДАН ҮЗДІК ДЕП ТАНЫЛҒАН 4 КОМАНДА АҚТЫҚ СЫНДА БАҚ СЫНАСТЫ.

ӘСКЕРИ ҚЫЗМЕТШІЛЕРДІҢ БАЛАЛАРЫ АРАСЫНДАҒЫ САЙЫС

КҮШТЕРІНІҢ СПАРТАКИАДА

ойынында да үздік ойыншы екенін көрсетті. Шексіз ризашылығымды білдіру үшін жеке өзімнің атымнан сыйлығымды ұсынамын, – деді бағалы сыйлығын жас футболшыға тапсырған генерал-майор М.Таласов.

Еліміздің әр түкпірінен келген әскери қызметшілердің балалары үшін

Доп додасының жеңімпазы ретінде Гвардейск кентінің командасы танылды, 2-орынды Радиоэлектроника және байланыс әскери-инженерлік әскери институтының футболшылары иеленсе, үштікті «Шығыс» ӨңК командасы бекітті.

Футбол ойынынан кейін командалар арасында қазақтың ұлттық ойындары арқан тарту, ләңгі тебуден жарыс өткізілді.

ҚР Бас штаб бастығының орынбасары генерал-майор Мұхамеджан Таласовтың айтуынша, ұлтымыздың құндылықтарын қастерлеуде, бағалауда ұлттық ойындарымызды жаңғыртудың маңызы зор.

– Ләңгі тебу арқылы бабаларымыз ептілікке, икемділікке, теле-теңдікті ұстауға, жеңіске құштарлыққа баулыған. Кейінгі жылдары ұмытыла бастаған ойында ерекше шеберлігімен, икемділігімен Сәрсембаев Таир (РЭЖБӨИИ) көзге түсті. Таир футбол

Радиоэлектроника және байланыс әскери-инженерлік институтына экскурсия жүргізілді. Әскери институттың әскери қызметшілердің отбасы мүшелерімен жұмыс қызметімен ұйымдастырылған бұл шара ескеңе ұрпақты патриоттық рухта тәрбиелеу, қазақстандық әскер жайлы пайым-түсініктерін арттыруды мақсат етті. Балалар

ФУТБОЛ

ЕУРОПА ЛИГАСЫНЫҢ ЖЕҢІМПАЗЫ АНЫҚТАЛАДЫ

Баку қаласында Еуропа лигасының жеңімпазы анықталады. Әзербайжан астанасындағы олимпиадалық стадионда Лондонның қос мықтысы «Челси» мен «Арсенал» алаңға шығады.

Биыл ағылшын командалары еурокубок додаларын өзара сарапқа салатыны белгілі. Құрлықтағы екінші дәрежелі турнир Елорда уақытымен түнгі бірде басталады. «Арсенал» премьер-лигада үздік төрттіктің қатарына кіре алмады. Сондықтан Унаи Эмери шәкірттеріне келер жылғы чемпиондар лигасына жолдама алу үшін Еуропа лигасында топ жару керек. «Челси» де жеңіске ұмтылады. Маурицио Сарри жігіттері жылды жақсы көңіл-күймен аяқтауды көздейі. Италиялық жаттықтырушы биылғы маусымға риза екенін айтады. «Челси» сапында жарақатына байланысты Антонио Рюдигер мен Рубен Лофтус Чик алаңға шықпайды. Нголо Кантениң жағдайы белгісіз. «Арсенал» Эктор Бельерин, Аарон Рэмси және Генрих Мхитариянға сенім арта алмайды.

Маурицио Сарри, «Челси» ФК Бас бапкері:

– «Арсеналмен» бұған дейінгі матчтарда ашық футбол ойнап келдік. Қарсылас команда сапында екі мықты шабуылшы Ляказетт пен Обамеянг бар. Олар алғы шепте жақсы ойнайды. Биылғы маусымда қандай да бір жүлде ұтып алуды көздейміз. Финал біз үшін сонысымен маңызды. «Челси» биылғы маусымда кубок иегері атануға лайықты еңбек етті.

САНДЫҚТАҒЫ СӨЗ

Бұйдагер – жетекші, дем беруші, көшбасшы, ұйытқы, ұйымдастырушы.
Бұла-болпаш – ерке, шолжаң.
Бұлау – қиын азап. Көзіне жас толушылық, қыстығып, жылай алмаушылық.
Бұлдық – пұлға тұрарлық, қымбат зат.
Бұлжы – өзгеру, айну.
Бұлна – тұтқынға алу.
Бұрқы – ел ақтаған дуана.
Бұрма – сал-серілер киетін әшекейлі киім.
Бұрымтал – сәл бұрыстау, шеткерірек.
Бұтар – ұрпақ, бала.
Бүбі – мырза.
Бүген – батыр, ер.

ҰЛАҒАТ

ҚАНАТТЫ СӨЗДЕР

Адал жүріп, адал тұр.

Тас қияға өрледің.

Пайда, залалды айыратұғын
қуаттың аты – ақыл...

Жастықта көкірек зор, уайым жоқ.

Адамның адамшылығы – ақыл,
ғылым, жақсы ата, жақсы ана, жақсы құрбы,
жақсы ұстаздан болады.

Жігіттер, ойын арзан, күлкі қымбат.

Үш-ақ нәрсе адамның қасиеті:
ыстық қайрат, нұрлы ақыл, жылы жүрек.

Егер ісім өңсін десең – ретін тап.

Атымды адам қойған соң,
Қайтып надан болайын.

Жұмысы жоқтық,
Тамағы тоқтық,
Аздырар адам баласын.

Адам баласы адам баласынан
ақыл, ғылым, ар, мінез деген
нәрселермен озады.

Дүниеде жалғыз қалған адам –
адамның өлгені.

Жас уақытта көңіл – гүл.
Жастықтың аты арындап,

Сақалын сатқан көріден,
Еңбегін сатқан бала артық.

АБАЙ.

ТӘМСІЛ

Сізге де қатысы бар

Б і р д е
т ы ш қ а н
қ о ж а й ы н н ы ң
м ұ н ы а у л а й т ы н
қ а қ п а н қ ұ р ғ а н ы н
к ө р е д і. Б ұ н ы
т а у ы қ қ а, қ о й ғ а,
с и ы р ғ а а й т а д ы. Б і р а қ
о л а р б і р а у ы з д а н:
«Қ а қ п а н – с е н і ң б а с
қ а й ғ ы ң, б і з г е е ш
қ а т ы с ы ж о қ!» –
д е п т і. С ә л д е н с о ң

қақпанға жылан түсіп қалады да, қожайынның әйелін шағып алады. Әйелін емдемек үшін қожайын тауықты сойып, сорпа жасайды. Сосын қойын сойып, көңілін сұрай келген елді күтеді. Ақырында, әйелі қайтыс болады да, оның жаназасына сиырды сояды. Осының бәрін қабырғаның тесігінен мұқият бақылап отырған тышқан ешкімге қатысы жоқ нәрселерге бас қатырады.

Түйін: егер сізге тікелей қатысы жоқ болса,
онда басыңызға қиындық түспейді
деген сөз емес.

ДЕНСАУЛЫҚ

ШАҢНАН БОЛАТЫН АЛЛЕРГИЯНЫҢ АЛДЫН АЛУ

Үйді тазалағанда, шаңсорғыш пайдаланғанда, үй жануарлары жақындағанда олардың шаңы адамды аллергия дертіне шалдыртады. Әрине, шаңнан аллергиясы бар жандар үшін бұл өте таныс жағдай. Тері мен көз қызаруы, дененің қышуы, мұрыннан су ағу сол секілді аллергиядан туындайтын жағдайлар ыңғайсыздық тудырады. Сондықтан аллергияның қай түрі болмасын оның ешкімге ұнамайтыны белгілі. Ал шаңнан болатын аллергияның алдын алуға болады. Ол үшін кейбір жайттарды есте ұстасаңыз болғаны.

Үй жағдайында ескеретін жағдайлар

- Кілемнің орнына қылшық жүннен жасалған кілемшелерді пайдаланыңыз. Алашалар да осындай материалдан болғаны жөн.
- Өңезделген саңырауқұлақтар (плесневой грибок) мен жәндіктерге тығылатын орын қалмасын.
- Жұмсақ ойыншықтарға шаң өте жабысқыш келеді. Егер сізді аллергия жиі мазаласа мұндай ойыншықтарды мүлде үйге қоймаңыз.
- Жиһаздардың көннен (кожа) болғаны жақсы. Олар шаңды аз жинайды.
- Құс жастық, көрпе мен көрпеше, синтетикалық жамылғыларды күн көзіне жиі жайып тұрыңыз.
- Шай ағашының майы үйді залалсыздандыруға таптырмас қорғаныш.

Бір шелек суға 50 тамшы май тамызып, еден, жиһаздар, терезе жақтауларын сүртіңіз.

Шаңнан болатын аллергиядан дәрілік шөптер арқылы да арылуға болады.

Ол үшін:

- 5 ас қасық толғақшөп (золототысячник);
- 4 ас қасық шайшөп (камелия);
- 3 ас қасық бақбақ тамыры;
- 2 ас қасық дала қырықбуыны;
- 1 ас қасық жүгері шашағы;
- 1 ас қасық түймедақ;
- 2 ас қасық ұнтақталған итмұрын жемісі керек.

Бақбақ тамыры мен итмұрынды етартқыштан өткізеді де қалған шөптердің жиынтығын қосып барлығын араластырады. Осы қоспаның 1 ас қасығына 1 стақан салқын су құйып түнімен қояды. Таңертең баяу отқа қояды (толық қайнатпайды). Сыртын жақсылап орап, 4 сағаттан соң сүзгіден өткізіп пайдалануға болады. Күніне астан бұрын 1 стақаннан ішіп отырады. Тоңазытқышта тұнбаны сақтауға болады. Алайда алғашқы күндері тері өте қышиды. Ол кезде меновазин сұйықтығын жағуға болады. Ал 1 айдан соң нәтижесі көрінеді. Емді 6 ай жалғастыру керек. Ем уақытында спиртті ішімдіктерді (су, квас, сыра, шарап, арақ), қуырылған тағамдарды мүлдем қолдануға болмайды. Сонымен қатар, аллергия кезінде балық, ірімшік, шұжық, кептірілген тағамдар, көкөністерді жеуді шектеген дұрыс.

Деректер интернет желісінен алынды

«АЛАТАУ» - ХАЛЫҚКА ЕҢ ЖАҚЫН БАСЫЛЫМ

ЖАЗЫЛУ БАҒАСЫ:

РЕДАКЦИЯ АРҚЫЛЫ

3 айға – 600 теңге.

6 айға – 1200 теңге.

ОБЛЫСТЫҚ БАҒЫНЫСТАҒЫ

ҚАЛАЛАР ҮШІН

3 айға – 858, 63 теңге.

6 айға – 1717, 26

АУЫЛ ТҰРҒЫНДАРЫНА

3 айға – 914, 49 теңге.

6 айға – 1828, 98 теңге.

ЦЕНА ПОДПИСКИ:

С РЕДАКЦИИ

3 месеца – 600 тенге.

6 месяцев – 1200 тенге.

ДЛЯ ГОРОДА

НЕОБЛАСТНОГО ЗНАЧЕНИЯ

3 месеца – 858, 63 тенге.

6 месяцев – 1717, 26 тенге.

ДЛЯ СЕЛЬСКОГО

НАСЕЛЕНИЯ

3 месеца – 914, 49 тенге.

6 месяцев – 1828, 98 тенге.

Индекс: 16534

Редакция алқасының төрағасы - ЫРЫМ КЕНЕНБАЙ

Баспахана директоры
Бақберген ТҮКІБАЕВ

Редакция алқасы:

Шынар ЖЕҢІСҚЫЗЫ – редактордың орынбасары
Гүлназ ЕРДАУЛЕТОВА – тілші
Данагүл БЕРЕКЕТ – тілші
Ақбаян АҚЫБАЕВА – тілші

Бас редактор
Айтақын БҰЛҒАҚОВ

Кезекші редактор: Ш. ЖЕҢІСҚЫЗЫ.

Газет Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігінде 2007 жылғы 27 тамызда тіркеліп, № 8639-Г куәлігі берілген.

Газет аптасына бір рет, жұма күні шығады. Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді. Жарнама мен хабарландырулардың мазмұны мен мәтініне жарнама беруші жауапты.

Газет Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32 үйде "Алматы-Болашақ" АҚ филиалы "Офсет" баспаханасында басылады.

Редакция мекенжайы: 040000, Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32-үй, екінші қабат.

Телефондары: 8(7282) 41-11-70, 41-11-42; факс: 41-09-29
E-mail: alatau_offset@mail.ru
E-mail: www.alatau.kz@mail.ru

Газет 07. 08. 2001 жылдан бастап шығады.

Таралымы 8098
Тапсырыс №707

Индекс 15534

Құрылтайшы
"АЛМАТЫ-БОЛАШАҚ" АҚ